

СКІЛЬКИ ЗАПЛАТИТЬ УКРАЇНА
ЗА ЗНИЖКУ НА РОСІЙСЬКИЙ ГАЗ

ХТО ЗУПИНИТЬ ПРОЦЕС
ДЕМОРАЛІЗАЦІЇ ОПОЗИЦІЇ

ЯК ЗАЧИЩАЮТЬ
ТЕЛЕДЕМОКРАТІЮ

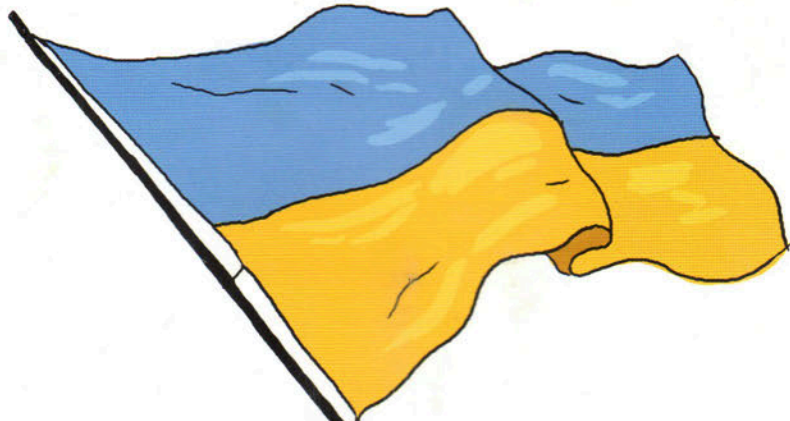
Тиждень

український www.ut.net.ua

ЄВГЕН МАРЧУК
ПРО ЗАГРОЗИ
НАЦІОНАЛЬНІЙ
БЕЗПЕЦІ

№ 17 (130), 30 КВІТНЯ – 6 ТРАВНЯ 2010 р.

ЧАС

«4»

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

17

З 1 по 7 травня чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

К Н И Г А Р Н Я

◆ У Києві

Книгарня на вул. Лисенка, 3:

3 травня о 18.00 – зустріч із литовською письменницею, ілюстраторкою та художницею Сіґуте Ах (відбудуватиметься литовською мовою з перекладом українською). За підтримки Посольства Литовської Республіки в Україні.

4 травня о 18.00 – презентація журналу «Спільне».

6 травня о 18.00 – презентація нової поетичної книжки української поетки Світлани Короненко «Нічний політ» (видавництво «Ярославів Вал»).

Книгарня на вул. Спаській, 5:

5 травня о 18.00 – майстер-клас із соціоніки від Тетяни Педан.

7 травня о 18.00 – FRI-D-CLUB: чергове засідання англійського розмовного клубу.

◆ У Львові (просп. Свободи, 7):

4 травня о 12.00 – прес-конференція з нагоди заключного етапу Всеукраїнського фестивалю Голландської пересувної академії сценічних мистецтв (МАРА).

5 травня о 18.00 – воркшоп для жінок «Відкрий свою жіночність» (Ольга Казакова та Ольга Топільницька – практичні психологи, позитум-консультанти).

6 травня о 17.00 – публічна дискусія від Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва в Україні на тему «Грані читання: як зробити читання цікавим?» за участю польської письменниці

Барбари Космовської, українських письменників і фахівців Мар'яни Савки, Уляни Гнідець, Володимира Читая, Юрка Кучерявого та інших.

7 травня о 18.00 – зустріч із колишніми студентськими активістами у межах фестивалю «Студент за Студента».

◆ У Харкові (вул. Сумська, 3):

2 травня о 14.00 – християнський кіноклуб: перегляд та обговорення науково-популярного кінофільму «Єрусалим, місто трьох релігій» режисера Олександра Болотнікова.

4 травня о 18.00 – творче засідання українського культурно-мовного центру «Апостроф» на тему «Стус. Переклади».

6 травня о 18.00 – FRI-D-CLUB: чергове засідання англійського розмовного клубу.

◆ В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31):

5 травня о 19.00 – показ фільму Тоні Скотта «Справжнє кохання».

6 травня о 18.00 – офіційне закриття фестивалю «Вгору серця».

7 травня о 18.00 – екологічна акція від міжнародної організації AIESEC.

Інформаційний партнер

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у вашому місті та на сайті book-ye.com.ua

Юрій
Макаров
про
люстрацію

Фото
тижня
Оборона
Севастополя

Три горішки
для Путіна
Що ще віддасть Росії
нова влада в обмін
на дешевий газ для
олігархів

6

8

10

Звернення
до співвіт-
чизників

12

Дотягнутися
до України
Чи зможе
опозиція
скористатися
шансом

14

Петро
Тарашук
про
опозиціонерів-
опортуністів

16

Леся
Воронина
про
інтелектуальний
ексгібіціонізм

17

ВПРИТУЛ

Юрій Свірко
про
білорусизацію
України

18

Газ по-флотськи
Росії потрібні не іржаві
кораблі Чорномор-
ського флоту в Криму,
а території, які вона
вважає своїми

20

Флот NON-STOP
Які загрози національній
безпеці України несуть
харківські домовленості
Медведева – Януковича

22

Повернення на
московську орбіту
Як Захід реагує на
перезавантаження
українсько-російських
відносин

24

Формула національної
безпеки
Євген Марчук про
російський флот у Криму
та незахищеність України

26

Отруїлися газом
За знижку на газ
Україна заплатить
щонайменше
\$6–7 млрд плюс
національні інтереси

30

Вилетіли в трубу
Чому гонитва за
дешевим газом із РФ
законсервує проекти
з диверсифікації джерел
постачання блакитного
палива в Україну

32

Донбаський локомотив
на роздоріжжі
На які проблеми може
наразитися Партія
регіонів при формуванні
владної вертикалі
на Донеччині

34

Фото-
репортаж
З'їзд
«пере-
можців»

36

Неволя слова
В Україну
повертаються
цензура
і російські
телеканали

38

Ігор Лосєв
про зачистку
теле-
демократії

41

Любомір
Белей
про ярижку
й азаровку

42

Від двомовності
до дворущності
Чому масовий білінгвізм
закінчується або перемагає
однієї з мов, або ж
розпадом національної
держави

44

МИ

Ігор
Набитович
про наступ
на українську
мову
й культуру

47

Рудименти епохи
Про «красні» дні
календаря, які ми
святкуємо заради
застілля,
не замислюючись
над їхньою сутністю

48

Дезорієнтовані
Кремлем
Що думали
кияни про
зовнішню політику
напередодні
війни

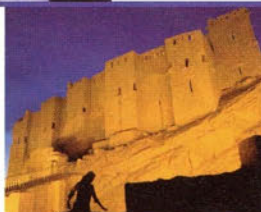

52

НАВІГАТОР

Відгуки/анонси
Вистави, фільми,
виставки, книжки,
записи

60

Луна тисячоліть
Тиждень подорожував
Сирією – країною,
де люди до сьогодні
говорять мовою
Ісуса Христа

62

Кілька слів
від
журналістів
Тижня

66

Обкладинка

Малюнок:
Андрій Єрмоленко

**ОФІСИ
ТА КОНФЕРЕНЦ-ЗАЛИ
В ОРЕНДУ**

М «Лівобережна»

(044) 459-00-61

www.udk.com.ua

Найбільш дискусійні матеріали № 16 (129), 23-29 квітня 2010 року

Міф «отечества»

Про Велику Вітчизняну війну як загарбницький проект Сталіна

Згадуючи післязавтра

Юрій Макаров про зраду

Ядучий газ

Як нова влада здає національні інтереси за дешевий газ

Гайдамаки з Донбасу

Про те, чому чимало слобожан і донецчан у 1917-1920 роках зробили свій вибір на користь української ідеї

вання» та фармації над цим працює!!!!

Михайло

В українській мові бракує слів щоб описати ставлення до сьогоднішньої влади! В нашій історії мабуть ще такого прецеденту не було! Щоб з такою ворожістю ставились до своїх громадян, країни! Віддавати те що їм не належить! Вони гірше яничарів зі своєю рабською психологією! За ці злочини треба буде відповідати! На страшному суді їм вже ніхто не допоможе!

user_uni

Пане Юрію, зі всім згоден, крім останнього пункту про трибунал. Бачте, попередній історичний досвід свідчить, що в перший день рубають тих кого треба, а в другий день починають рубати всіх підряд. При чому, недобиті в перший день магичним чином стають суддями на трибуналі в наступні дні... І ще одне. Будь які силові дії можуть викликати негайне введення військ зі сходу. На мою думку, своєю поведінкою (то я про Табачника зокрема), цей уряд щось тає намагається спровокувати.

Вадим Потапенко

Ні, Янукович не зрадник. Він не обіцяв процвітання України, шанування її історії та героїв. Він і не знає, що таке. Він відпрацьовує вкладені в нього гроші. До лозунгу на білборді «Україна для людей» так і просилося дописати знизу – людей Януковича. А що Ви хотіли? Я запитую тих, хто продав свій голос за 50-300 гривень чи парасольку.

Хто просто не пішов на вибори надавши перевагу відпочинку. Тепер вже міст будуть будувати з Керчі на Кубань. Це зараз конче необхідно українцям? Від цього стане краще жити нам? На всі статті бюджету, на підвищення соцстандартів вже знайдені кошти? А на це знайдуть! Тільки активний спротив антиукраїнській владі дасть нам надію на майбутнє! Не втрачаймо ж останню можливість. Завтра вже буде пізно!

Орфографія дописувачів зберігається

Юлія Майок

Не буде другого Майдану. Народу вже все набридло, він хоче нормальної роботи і перспектив, а хто там перебуває в Криму – справа другорядна.

Птаха

І я також не впевнена, чи буде другий Майдан, але я точно знаю, що перспектив «нормальної» роботи з цією владою у нас не буде. Не наш добробут являється їхньою ціллю. І якщо ще хтось не зрозумів це, то незабаром добре усвідомить. Що тільки варті проекти про зміну оподаткування для малого та середнього бізнесу. Їм, ви думаєте, потрібний наш бізнес? Чи наше добре (але не в розумінні колишнього «совкового», а справді нормальне людське) життя???? Ні, їм потрібно, щоб ми приповзли працювати на них, на їхній бізнес, за той гнилий, але стабільний кусок ковбаси. А кому їй там не буде місця, то хай собі здихають, вибачте за прямоту. Вже і така ціла індустрія «хімічного харчу-

Як суспільство має реагувати на харківські домовленості між Україною та Росією?

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тиждень

№17 (130) 30.04–6.05.2010 р.
Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора Наталія Васютин
Оглядчак Юрій Макаров
Редактори Анастасія Астаф'єв, Жанна Беззятчук, Вікторія Герасимчук, Дмитро Лубенко, Віячеслав Дарпіняк, Роман Кабачий, Ігор Кручик, Андрій Лаврик, Мар'яна Олійник, Наталія Петринська

Журналісти Богдан Буткевич, Інна Завгородня, Валентина Кузик, Дмитро Рафаель, Олена Чекан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменьов, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв, Лариса Міненко

Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Контент-редактор сайта Таня Овчар
Генеральний директор Микола Шейко
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Егорова, (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашеїда
Голова редакційної ради Роман Цуприк
Видається з 2.11.2007 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2

Адреса редакції 01030, Київ, Б. Хмельницького, 36 оф. 7
Адреса видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37
E-mail: office@ut.net.ua. Телефон (044) 351 1300
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК», Київ, вул. Магнітогорська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1447 від 28.07.2003 р.
№ зам. 104275. Наклад 31 100
Номер підписано до друку 28.04.2010 р.
Виходить щоп'ятниці. Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

© Український тиждень. Редакція залишає за собою право на літредування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р», під рубрикою «Трибуна» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

ПРОГРАМА VIII МІЖНАРОДНОГО ФЕСТИВАЛЮ на вечірні програми вхід вільний

ВНУТРІШНІЙ ДВОРИК РАТУШІ

субота
1 травня

16:00 Презентація альбому (CD)
Віктора Царана «Vanilla Fields»

- Віктор Царан (США – Україна)
- «Очеретяний Кіт» (Україна)

19:00 «The Pol.E.Trio» (Україна – Нідерланди)

- «Port Przemysl» (Польща)
- «Zbigniew Wrombel – Janusz Szrom Projekt» (Польща)

22:00 Юрій Іздрік представляє:

Проект «Амстердам» за участі

«Alex Trio: Maksymiv – Voytyuk – Abramov» (Нідерланди – Україна)

- «Drum ТИатр: IZDRYK – Semenchuk – if.ro»

генеральний медіа партнер

Тиждень
український www.ut.net.ua

неділя
2 травня

10:00 «Прокидання з «Мертвим Півнем»

17:00 «Етноклуб Набутків» представляє:

- «Люди Добрі» (Україна)
- «Бай» (Гуцульщина)
- «Бурдон» (Україна)
- «Mazaher – Zar» (Єгипет)
- «Tatosh Vanda» (Україна)
- «Čači Vorba» (Польща)

понеділок
3 травня

19:00 «JazzClub.Lviv» представляє:

- «Free Breath» (Україна)
- «New Trio» (Польща)
- «РабесДжаз» (Єгипет)
- «ShockolaD» (Україна)

вівторок
4 травня

Львівській Філармонії

19:00 10-річчя «Dzyga Jazz Quartet»

Для студентів, працівників закладів культури та членів «Jazz Club. Lviv» — знижка 50%.

Пільгові квитки продаються тільки в галереї «Дзига» (вул. Вірменська, 35) і тільки до 26 квітня 2010 р.

Продаж квитків: галерея «Дзига» (вул. Вірменська 35) 10.00 – 21.00 / каси Філармонії / довідки: 297-56-16, 244-47-78

КВИТКИ 254 04 40

ФФФ
Ф Л Ю Т Е Р И
Л Ъ В О В А
www.dzyga.com

генеральний спонсор

ТРЕТІМАН™

пиво фестивалю

Перше українське пиво
з 1715 року

приймає

партнер
фестивалю

Ой рано на Івана

Автор:
Юрій
Макарук

У суботу під Радою мені тицьнули в руку саморобну листівку з красномовним заголовком «Люстрація». Ідея опановує маси.

Якщо замислитися, в самому згадуванні про такий тип політичних заходів немає ніякої кровожерливості, ніякого заклик до полювання на відьом, тим більше – ніякого вульгарного «комуняку на гілляку». Там, де панівна сила справді бажає крові, вона про свої наміри не оголошує, а тихенько, під покровом ночі посилає непримітні «воронки» за задалегідь зібраними адресами. Маршрут: тепле ліжко – підвал із кулею в погиллицю. Як це зазвичай відбувається, можна дізнатися з перших рук: ще живі ті, хто проводжав своїх родичів у супроводі небалакучих хлопців у мундирах із малиновими личками «буквально на кілька годин, до з'ясування непорозуміння». Їхні сліди досі ховаються в архівах НКВД-МГБ-КГБ-ФСБ, які до кінця не будуть відкриті, принаймні в осяжному майбутньому.

Ні, поняття «люстрація» передбачає значно цивілізованішу процедуру, хоча саме слово походить від давніх язичницьких ритуалів очищення. Зокрема, наш звичай стрибати через вогонь у ніч на Івана Купала – типовий приклад такого очищення. Що ж до сучасного політичного словника, то воно остаточно ввійшло сюди на початку 1990-х років минулого століття вже в ретельно гуманізованому вигляді. В посткомуністичних країнах Східної Європи було ухвалено закони різної міри суворості, але скрізь ішлося про заборону обіймати певні посади в державних, зокрема виборних, органах (подекуди ще в адвокатурі та освіті) громадянам, що за попереднього режиму заплямували себе певною діяльністю. А далі вже подробиці: в Польщі та Німеччині санкціям піддавали лише тих, хто співпрацював із таємною політичною поліцією, в Угорщині ж карному переслідуванню підлягали всі, хто в період 1944–1990 рр. скоїли державну зраду.

У деяких країнах закони неодноразово оскаржували з позицій загального гуманізму, але повністю позбавити відповідальності за участь у злочинній практиці відповідних режимів не вдалося ніде. Пишуть, що люстрація встигла поламати скількись там людських доль... Сучасна ліберальна думка чомусь схильна жаліти не жертв тоталітаризму, а бідолашних співчасників злочинів, до того ж нещасні спокійно могли працевлаштуватися в приватному бізнесі. Але,

крім конкретних неприємностей конкретним людям, очищення мало й чималий виховний ефект: громадяни демократичних країн усвідомлювали, що робити батьківщині капості й «плювати в історію» – небезпечно й, головне, ганебно.

А тепер, повертаючись до теми попередньої колонки (див. *Тиждень* №16). У мене чомусь немає сумніву, що нинішній режим із його швидкими обертами довго не протримається. Так демонстративно знущатися з національних інтересів, із закону, з громадської думки можна безкарно, якщо ти спираєшся або на потужний репресивний апарат, або на охлос, натовп – але в такому разі ти маєш цей натовп як мінімум нагодувати. Й оскільки дуже швидко стало зрозумілим, що передвиборчі обіцянки-цяцянки ніхто не збирається виконувати – ані підвищувати платню та пенсії, ані надавати податкові канікули дрібному бізнесу, ані захищати права власників, ані... що вони там ще наобіцяли? Коротше кажучи, шойно стане зрозуміло, що покращення життя вже сьогодні не відбувається, до образи свідомих громадян додається образа нинішньої

соціальної бази білоблакитних – це неминуче, як захід сонця. Бо символічні 50 днів нової адміністрації наочно продемонстрували її пріоритети: виконання підкилимних домовленостей зі спонсорами плюс задача сусідній державі всього, що залишилося в країні цінного й привабливого, включно з суверенітетом. Ні про яку соціальну політику досі не

**КОЛИ НИНІШНІ ЛІДЕРИ
ПАКУВАТИМУТЬ ВАЛІЗИ,
НЕМИНУЧЕ ПОСТАНЕ
ПИТАННЯ ПРО ОСОБИСТУ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
КОЖНОГО ОКРЕМОГО
ДОБРОДІЯ, ЩО ВСТИГ
ДОЛУЧИТИСЯ ДО ТОРГІВЛІ
УКРАЇНОЮ**

йшлося, а отже, не йтиметься.

Тому, повторюю ще раз, коли нинішні лідери пакуватимуть валізи, неминуче постане питання про особисту відповідальність кожного окремого добродія, який встиг долучитися до торгівлі Україною. Не виключаю, постане питання про заборону нинішньої Партії регіонів як злочинної організації, що вчинила шкоду державі в особливо великому розмірі. Й передбачаю, що буде згадано поіменно всіх, хто засвідчив свою громадську позицію відповідним голосуванням у Верховній Раді 27 квітня – і регулярних членів відповідних фракцій, і перебіжчиків. Я вже чую їхні запізнілі виправдання й вибачення, але мені їх чомусь не шкода. Не тому, що я такий агресивний, а тому що розумію: без очищення від політичного баласту Україна й далі приречена рухатися порочним колом корупції, цинізму й зради. ■

Депозитний вклад «Перемога»

Вітаємо зі святами!

Строк вкладу — 3 місяці
Залучення коштів на вклад по 31.05.2010

19%
річних у гривні

10%
річних у дол. США

9%
річних у євро

27 КВІТНЯ**8:00–9:00**

Біля Верховної Ради збираються мітингувальники: більшість – прихильники опозиції. Прихильники ПР, переважно студенти, шикуються по периметру будівлі парламенту. Міліціонерів патрульно-постової служби, які формували кордон між двома групами, змінюють бійці «Беркута» в повному обмундируванні. Кілька разів прихильники опозиції намагаються прорвати кордон спецназівців та потрапити в приміщення ВР.

9:00–10:00

До ВР прибувають депутати. В кулуарах Ради роздають значки «Я не продаю Україну». Примітно, що значки без будь-якої партійної символіки. Підходи до Маріїнського парку й площі перед ВР заблоковано міліцією та прихильниками ПР. Не в змозі потрапити під стіни парламенту, новоприбулі прихильники опозиції йдуть до пам'ятника Шевченку і влаштовують там народне віче.

10:00–10:02

У сесійній залі сектори опозиції накрито величезним державним прапором. Опозиціонери намагаються не допустити до реєстрації перебіжчиків зі своїх фракцій. Співка ВР Володимира Литвина закидують яйцями. Трибуну заблоковано коаліціантами. Попри загальний безлад, у сесійній залі зареєструвалися 211 депутатів. Пленарне засідання відкрито.

10:02

11 нових депутатів від ПР складають присягу. Опозиціонери намагаються їм завадити. Під трибуною зав'язується бійка.

10:05–10:30

У сесійній залі запалюють димові шашки. Боритися з цим лихом прибувають особисто міністр із надзвичайних ситуацій Нестор Шуфрич та підрозділ пожежників. Однак, не витримуючи ядучого диму, Шуфрич залишає керувати операцією з гасіння свою секретарку. Бої між депутатами стають жорстокішими: опозиціонери Володимир В'язівський та Володимир Каспрук залишають поле бою з розбитими обличчями, Олесь Доній отримує струс мозгу (пізніше його госпіталізують).

10:30–10:38

Литвин ставить на голосування проект закону про ратифікацію угоди між Україною та Росією щодо перебування Чорноморського флоту РФ у Криму. Голова Комітету ВР у закордонних справах Олег Білоус оголошує рішення комітету відхилити законопроект як неконституційний та такий, що несе загрозу державній безпеці України. Депутатська бійка набуває характеру «стінка на стінку» без дотримання будь-яких правил. За ратифікацію угоди голосує 236 депутатів, включаючи регіоналів Сергія Головатого та Сергія Ківалова, які в цей час перебували в Стразбурзі.

Фото: Олександр Чекменьов

Оборона Севастополя

22 квітня
Уряд Бельгії подав у відставку через неможливість вирішити мовне питання в країні

23 квітня
Кораблі ЧФ РФ у рамках навчань пускали крилаті ракети біля берегів Криму

24 квітня
П'ятий депутат райради влаштував ДТП на Миколаївщині. 7 загиблих

Три горішки для Путіна

Російська влада й далі робить українській «цікаві» економічні пропозиції

У розпорядження ЗМІ потрапив проект ще однієї міжурядової угоди, яку офіційна Москва пропонує укласти Києву. Зміст документа відповідає його назві – «Про розширення стратегічного співробітництва в галузі енергетики». Більшість пропозицій доволі абстрактна, але є й цілком конкретні.

Зокрема росіяни пропонують створити спільне підприємство для (!) закупівлі та реалізації газу на українському ринку. Без зайвих слів нагадаємо, що Україна вже має досвід роботи такого СП – «Укргаз-Енерго». В 2006 році НАК «Нафтогаз України» створив його спільно зі швейцарською компанією RosUkrEnergo, так само – після наполегливих пропозицій російського Газпрому (його частка в РУЕ складала 50%). Укргаз-Енерго закуповувало імпортований газ в RosUkrEnergo та реалізовувало його українським промпідприємствам. Таким чином НАК «Нафтогаз України» втратив половину найприбутковішого промислового сегмента, чистий дохід компанії скоротився з 20 млрд грн у першій половині 2006 року до 9,4 млрд грн у першій половині 2007-го. В той час як прибуток СП «Укргаз-Енерго» лише в I півріччі 2007-го склав 19,1 млрд грн. При цьому дивіденди, нараховані в результаті роботи

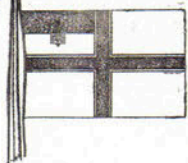

цього СП в 2006–2009 роках, досі не розподілені. Тобто НАК «Нафтогаз України» нічого не отримав у результаті такого співробітництва. Зараз Кабмін намагається змусити власників СП розрахуватися, прописавши відповідні норми в законі про держбюджет-2010. Натомість РФ пропонує Україні (в цьому ж проекті угоди про розширення співробітництва) гарантувати в односторонньому порядку недоторканність власності господарчих суб'єктів РФ, їхніх дочірніх підприємств та афілійованих товариств, які діють на території нашої країни. Як то кажуть – по comment.

Далі – цікавіше. В разі підписання угоди російські фахівці отримають право без перешкод контролювати будь-який об'єкт газотранспортної системи на території України. Контроль над ГТС на тлі послаблення пози-

Тиждень в історії

29 квітня 1918 року

Чорноморський військовий флот підняв українські прапори

30 квітня 1840 року

День виходу в світ першої книги Тараса Шевченка – Кобзар

1 травня 2004 року

Найбільше розширення Євросоюзу: ЄС поповнився 10-ма новими членами й вийшов на кордони з Україною

25 квітня

Чинного президента Австрії Хайнца Фішера переобрано на другий термін

26 квітня

Пілоти Військово-повітряних сил Греції оголосили страйк через низьку зарплатню

Верховна Рада ратифікувала «пакт Януковича – Медведєва»

28 квітня

ПАРЄ розглянула питання Голодомору 1932–1933 років

НА ДОДАЧУ ДО СЕВАСТОПОЛЯ. Влада віддає енергетику в руки Москви

цій НАК може призвести до створення газотранспортного консорціуму в російському варіанті. Директор енергетичних програм центру «Номос» Михайло Гончар стверджує, що росіяни завжди ставилася до консорціуму як до інструменту управління українськими магістральними газогонимами, але ніколи не давали Україні гарантій збільшення обсягів транзиту газу.

Ще один сектор інтересів росіян – транзит нафти територією України, зокрема, – уряд РФ наполягає на безпосередній участі в розробці та формуванні методики розрахунку тарифів на транспортування нафти українськими магістральними нафтопроводами. Якщо ця пропозиція буде прийнята, то український уряд де-юре визнає свою підпорядкованість російському.

Також РФ зацікавлена в спільному з українською стороною експорті електроенергії в треті країни... Оцінити економічну доцільність цієї пропозиції вкрай важко, адже так склалося, що енергію, яку виробляють вітчизняні АЕС, експортують фірми, які Кабмін визначає таємними розпорядженнями. Але у випадку долучення до відповідних схем росіян у цьому сенсі буде збережено status quo – будь-які подробиці співробітництва в енергетичній галузі уряд РФ запропонував не розголошувати.

Росіяни готові інвестувати кошти в реконструкцію та добудову українських АЕС. І експерти пов'язують таку зацікавленість із очікуванням дефіциту електроенергії в самій Росії (наслідок відновлення попиту на електроенергію з боку промисловості та аварії на Саяно-Шушенській ГЕС). Підсумком цього співробітництва буде імпорт до України ядерного палива російськими компаніями й експорт струму за пільговими цінами. Експерти переконані, що якби стосунки з Кремлем базувалися на принципах економічної доцільності, Київ міг би скористатися кризою на ринку РФ, збільшивши обсяги експорту енергії. Проте наразі економічна політика нашої держави формується винятково з огляду на Москву та переважно в її інтересах. Позитивна реакція уряду Миколи Азарова на нові пропозиції росіян може це підтвердити.

Олексій Воронич

Подайте на бюджет

Верховна Рада 245 голосами за рекордні 10 хвилин ухвалила держбюджет на 2010-й рік. Порівняно з фактичними надходженнями 2009-го, прогнозно показники доходів зведеного бюджету-2010 зросли на 22,6% – до 267,45 млрд грн. Кабмін Миколи Азарова розраховує, що податкові надходження цього року становитимуть 202,96 млрд грн – майже на 16% більше, ніж у 2009-му. Розрахунок дуже оптимістичний із урахуванням того, що за підсумками I кварталу 2010-го в загальний фонд держбюджету мобілізували лише 39,05 млрд грн – на 14,5% менше запланованого (дані Держказначейства). За розрахунками уряду, збільшення ставки акцизного збору на коньяки з 14 до 34 грн за 1 л спирту дозволить залучити до державної скарбниці додатково 100 млн грн, на горілку та інші алкогольні напої – ще 600 млн грн, на сигарети з фільтром із 20% до 36% – 2,5 млрд грн тощо.

Доходи держбюджету – 267,45 млрд грн.
Видатки – 323,56 млрд грн.
Дефіцит – 57,75 млрд грн (5,33% ВВП).
Надходження від приватизації – 10,26 млрд грн.

На думку експертів, виконати бюджет нереально без залучення додаткового фінансування. І в цьому контексті уряд діятиме в двох напрямках – емітуватиме облігації держпозики, які викупуватиме Нацбанк (загальний обсяг внутрішніх запозичень повинен становити 66,19 млрд грн), а також прагнути залучити якомога більше коштів з-за кордону (зовнішні позики – 34,07 млрд грн). При цьому стаття 75 держбюджету дозволяє Кабміну обмінювати ОВДП на акції комерційних банків в НЕОБМЕЖЕНІЙ кількості й кредитувати Фонд гарантування вкладів, а також спрямовувати на ці цілі всі зовнішні ресурси, які вдасться отримати понад заплановані показники. З огляду на це можна припустити, що криза банківської та бюджетної систем України ще триває. А єдиним шляхом виходу з неї є нарощування державного боргу, граничний розмір якого станом на 31 грудня 2010-го, за розрахунками уряду, повинен становити 308,32 млрд грн.

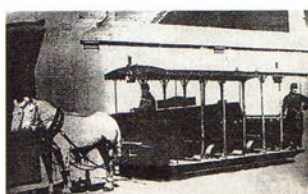
ФОТО: УЯНИН ОЛЕКСАНДР-ЧЕМЕРНОВ

2 травня 1848 року

У Львові створена Головна руська рада

3 травня 1880 року

У Львові відкрито першу в Україні лінію кінного трамвая

4 травня 1890 року

Народився Микола Бурлюк, поет і прозаїк футуристичного напрямку. Розстріляний червоними в Херсоні

5 травня 1920 року

Польські війська Юзефа Пілсудського та війська Директорії отамана Симона Петлюри взяли Київ

100 млрд грн

збирається взяти у борг уряд Азарова цього року

€2,5 млрд

сгнуть збитки європейських туристичних та авіакомпаній унаслідок виверження Ейяф'ядлаекюдль

884 грн

на місяць становитиме мінімальна зарплата в Україні згідно з проектом бюджету-2010

5 ОБЛИЧ

ВІКТОР ЯНУКОВИЧ

дякує

Український президент подякував працівникам тюрем за перевиховання в'язнів. Як відомо, в молодості він двічі побував за ґратами.

АНАТОЛІЙ МОГИЛЬОВ
проти опозиції

Очільник МВС закликав підлеглих замислитися, як запобігти «непарламентським формам» боротьби опозиції проти влади. Майдани розганяють кийками?

АСЛАН УСОЯН
прилітає

В аеропорту «Бориспіль» затримали «зłodія в законі», одного з лідерів російської мафії, відомого як Дід Хасан. Його депортували до Росії. Адже своїх зłodіїв вистачає.

МІХАЙ ГІМПУ
відмовився

В. о. президента Молдови не поїде на парад до Москви. «Я не можу забути нещастя, депортації, голоду, через які пройшли громадяни Молдови в часи СРСР», — заявив він.

МАКСИМ БУРСАК
чемпіон

Український боксер завоював титул інтерконтинентального чемпіона світу за версією WBO у середній вазі.

СКАНДАЛЬНЕ ГОЛОСУВАННЯ

Звернення до

Два місяці правління Віктора Януковича поставили Україну перед реальною загрозою втрати державності. Маючи незначну електоральну підтримку, режим Януковича пішов шляхом стрімкої узурпації влади, нехтування Конституцією та законами України, зради національних інтересів.

Парадоксально, але факт: влада виступає в ролі головного ліквідатора держави. Політичні дії Віктора Януковича загрожують Україні в становище васала Росії. Продовження – всупереч Конституції – терміну перебування Чорноморського флоту РФ у Криму є нічим іншим, як національним відступництвом, актом «продажу» держави.

Україну намагаються повернути в минуле. Тим самим у наших дітей та онуків відбирають перспективу. Замість європейських цінностей і гідного життя їм нав'язують совкові міфи й стандарти. Гуманітарна політика у виконанні одіозних політиків стає засобом дезінтеграції України, провокує міжрегіональні, міжконфесійні та мовні конфлікти в суспільстві.

Цілком очевидно, що Віктор Янукович, який став провідником інтересів іншої держави, не може бути президентом України.

Шановні співвітчизники!

Україна – в небезпеці!

Усвідомлюючи загрозу, що нависла над усіма нами, закликаємо всіма законними методами захистити державний суверенітет України, демократію, європейський цивілізаційний вибір нашого народу. Таке право надає нам і такий обов'язок покладає на нас Конституція України, 17-та стаття якої передбачає, що «за-

Захисники російського флоту

У вівторок, 27 квітня, Верховна Рада, порушивши основні положення Конституції України, в диму від димових шашок та в процесі міждепутатської бійки ухвалила Закон про ратифікацію Угоди між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України. «За» проголосували 236 із 238 парламентаріїв, які змогли зареєструватися через систему «Рада».

ФРАКЦІЯ ПАРТІЇ РЕГІОНІВ «ЗА»
160 голосів

Зі 161 члена фракції (з них усі без винятку встигли зареєструватися навіть попри те, що як мінімум двоє з них перебували поза межами України) не голосував лише Дмитро Шенцев – на той момент він брав участь у бійці

ФРАКЦІЯ КПУ «ЗА»
27 голосів

Фракція проголосувала в повному складі та одноставно

ФРАКЦІЯ «БЛОК ЛИТВИНА» «ЗА»
20 голосів

Фракція проголосувала в повному складі та одноставно

\$7 млн

отримає экс-президент США Джордж Буш-молодший за свої мемуари

70 тис. шоломів

здав на металобрухт командир однієї з військових частин, що дислокується в Черкасах

КОРОТКО

Демарш на сесії ПАРЄ

Члени української делегації в Парламентській асамблеї Ради Європи залишили сесійну залу під час виступу президента Віктора Януковича. Таким чином вони протестували проти ганебної здачі національних інтересів провладною коаліцією (27 квітня Верховна Рада зі скандалом ратифікувала «харківський пакт»). «Це виступав не президент України, а губернатор української області Російської імперії», – прокоментувала виступ Януковича член делегації, народний депутат Ольга Герасим'юк. Тим часом президент із трибуни ПАРЄ заявив про необхідність захисту російської мови в Україні, що «Голодомор не можна визнавати геноцидом Українців» та натякнув на можливість визнання незалежності Південної Осетії і Абхазії. Так, Герасим'юк, схоже, має рацію.

Тимошенко шийуть справу

30 кримінальних справ відкрито правоохоронними органами стосовно буцімто розкрадання бюджетних коштів урядом Юлії Тимошенко. Цим похвалився президент Віктор Янукович. «Під лозунгами соціального захисту вони постійно розкрадали кошти», – не кліпнувши оком заявив він. Тим часом ЗМІ повідомляють, що в Міністерство економіки працюють менеджмент Тендерної палати, яка протягом останніх років постійно світилася в корупційних скандалах.

Взялися за спонсорів опозиції

Силові органи почали «пресувати» бізнес, що відкрито підтримує опозицію. 23 квітня працівники податкової міліції затримали гендиректора ЗАТ «Житомирські ласощі» Євгена Гамова. Його звинувачують в ухилянні від сплати внесків до Пенсійного фонду. Десятитисячний колектив підприємства на минулих виборах відкрив підтримувачем Юлію Тимошенко. «Житомирські ласощі» – найбільше бюджетоутворююче підприємство міста.

Совок повертається

Часи, коли дітей і молодь добровільно-примусово виганяли на паради на честь різних дат, повертаються. Тільки у Києві, згідно із розпорядженням КМДА, на святкування 9 Травня «мобілізують» 10 тис. школярів. Відповідно до наказу Міносвіти від 7 квітня на честь 65-ї річниці закінчення Другої Світової війни всі виші мають організувати студентів на покладання вінків та подібні заходи. Документ також містить пункт про організацію у вишах «проведення <...> студентського конкурсу пісенної творчості, де основною вимогою до учасників є виконання оригінальних пісенних творів воєнної доби військово-патріотичної тематики». Цій вимозі, до речі, цілком відповідає пісня «Лента за лентою».

ФОТО: УНАН, АНДРІЙ ПОМАКІН, ІННОСТАВКА, ПАВЕЛО НЕЛ

СПІВВІТЧИЗНИКІВ

хист суверенітету і державної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу». Вимагаймо усунення президента Віктора Януковича від влади! Будьмо пильними, відповідальними й рішучими! Від нашої волі залежить наша спільна доля!

*В'ячеслав Брюховецький,
почесний президент Києво-Могилянської академії*

*Юрій Щербак,
Надзвичайний і Повноважний Посол України,
письменник*

*Юрій Андрухович,
письменник*

*Володимир Василенко,
Надзвичайний і Повноважний Посол України,
доктор юридичних наук, професор*

*Володимир Панченко,
професор Києво-Могилянської академії*

*Вадим Скуратівський,
мистецтвознавець*

**ПОЗАФРАКЦІЙНІ
ДЕПУТАТИ****13 голосів «ЗА»**

На день голосування як позафракційні значилися 16 депутатів, 11 з яких – члени Партії регіонів, які депутатську присягу склали безпосередньо перед голосуванням і ще не встигли набутти статусу членів фракції. З решти п'яти позафракційних парламентаріїв устигли зареєструватися тільки троє, двоє з них проголосували «за»: Інна Богословська та Василь Кисельов

ФРАКЦІЯ БЮТ**9 голосів «ЗА»**

Зі 154 членів фракції зареєструвалися і брали участь у голосуванні тільки ті, хто проголосував «за»: Володимир Зубов; Володимир Іваненко; Петро Кузьменко; Олег Маліч; Ігор Савченко; Іван Сідельник; Олег Черпіцький; Святослав Олійник; Володимир Писаренко (двоє останніх – група перебіжчика, нині заступника голови Адміністрації президента Андрія Портнова)

ФРАКЦІЯ НУ-НС**7 голосів «ЗА»**

Із 72 членів фракції зареєструвалися і брали участь у голосуванні тільки ті, хто проголосував «за»: Юрій Бут; Станіслав Довгий; Сергій Василенко; Олександр Омельченко; Ігор Палиця; Володимир Поляченко; Давид Жванія (останній наразі ще не оголошував свого рішення щодо вступу до коаліції «тушок»)

Дотягнутися до України

Опозиція в країні має стати нарешті системною й дослухатися до власного народу

Автор: Ілько Майдачевський

Це може звучати як блюзнірство, але опозиція отримала від влади подарунок. Ніхто, крім фігурантів скандальної змови, не міг передбачити, що капітуляція перед східним сусідом відбудеться так блискавично й так ганебно. Не треба шукати casus belli, не треба чіплятися до приводів, ось воно на поверхні: зрада. Відразу, немов на фронті, зрозуміло, хто на якому боці, які позиції захищати й куди наступати.

Однак із останнім нібито є проблеми. Консолідація в таборі опозиції, що сягнула майже апогею (чого варте особисте побажання колишнього президента з колишнім прем'єром!), досі не вилилася в системний опір. Відносно (ну дуже відносно) масові демонстрації ні на кого не справляють враження, а пустощі в сесійній залі мають радше характер ефектного шоу.

Тим часом суспільство, коли судити з непрямих свідчень, виявляє значно більшу зрілість. Прості українці, ошелешені відвертим нахабством чинної влади, готові до дій, вони чекають мобілізаційного сигналу, але так само зрозуміло, що після стількох розчарувань і поневірянь із боку політиків не на будь-який заклик вони відгукнуться.

СВІТЛЕ МИНУЛЕ

Ситуація критична, але не безнадійна. Як у випадку з важкою хворобою, наявність температури свідчить про здатність організму чинити опір інфекції.

Не вперше й не востаннє в нашій новітній історії лідери нації мають докласти зусиль, щоби постати врівні з «простим» українцем. Для цього потрібно лише вивчити уроки й зробити невеличке зусилля, відмовившись від попередньої практики «клубних» заходів із погано мотивованими статистами. Адже

потенційно в їхньому активі – сотні тисяч, якщо не мільйони добровільних, відданих, притомних, керованих бійців.

Це ті люди, які ніколи не погодяться з наругою над їхньою країною, а отже, й над їхньою особистою гідністю. Вони не готові сприйняти стрімкий демонтаж української державності: спочатку відвертий, нічим не прихований наступ на державну мову, потім лакейська поступка в суверенітеті, потім – свіжа інформація – відмова від верховенства законів країни на власній території... Саме так, адже в щойно оприлюдненому проєкті чергової міжурядової угоди йдеться про недоторканність російських підприємств, що діють в Україні, себто про їхній правовий імунітет. Що далі?

Коли залишити ситуацію непризволяще, навряд чи є шанс обмежитися тільки так званним білоруським варіантом. Для цього треба мати впертість і вправність «бацьки» Лукашенка – чесноти, якими нинішнє керівництво України похвалитися поки не може. Та демонстрація поступливості, меншовартості, ментальної залежності стосовно старшого брата, яку дозволили собі наші переговарники, не має нічого спільного з вищим пілотажем Олександра Ригоровича: взяти гроші за визнання Південної Осетії й... не визнати Південну Осетію – вчіться, панове!

І хоча білорусизація України – сама по собі досить моторошна перспектива, в нашому випадку це, на жаль, програма-мінімум. Надто легко й без бою здаються

позиції держави, які більш-менш (коли більш, коли менш) успішно утримувалися не рік і не два... Швидше за все, нам загрожує повернення до статусу фактичної колонії з усіма звичними хворобами метрополії (на додачу до наших власних): тероризм, міжетнічні конфлікти, вертикаль влади, контрольована демократія... Є чому позаздрити! Ну й, звісно, такі «дрібниці», як невідворотна подальша геттоїзація рідної мови й культури за тим-таки білоруським зразком.

Погодитися на «євразійський» варіант розвитку подій означає приректи себе на глухий кут, остаточно відмовитися від шансу стати європейською країною, що живе за світовими правилами, в світовій системі координат і в нинішньому часі. Головне, що це стосується не якоїсь далекої абстрактної «держави», від якої можна врятуватися в приватному житті, а кожного з нас – там, де ми є та якими ми є. Від імперії не сховаєшся.

ПОТЕНЦІАЛ СПРОТИВУ

Ще раз нагалосимо: в Україні достатня критична маса громадян, для яких таке світле майбутнє

МАЙДАН-2?
Як засвідчили події 27 квітня, народ готовий відгукнутися на заклик опозиції. Проте її лідери чомусь оголосили тайм-аут щодо акцій протесту аж до 11 травня

цілком неприйнятне. Але з цими людьми треба працювати інакше, ніж досі практикувалося. Активний (дуже умовно кажучи, «майданний») українець чекає чіткої та прозорої стратегії з боку тих, кого він визнає лідером опозиції. З ним одна проблема: тепер він вимагає не гасел, а змістовних сигналів, меседжів. Опозиція має розібратися між собою, остаточно кинути з'ясування стосунків, висунути за можливістю одноосібного головнокомандувача (без побоювання, що решта кандидатів на цю функцію вставлятиме йому палиці в колеса), виробити дорожню карту й налагодити комунікацію з народом. До їхніх послуг буквально лічені телевізійні канали, натомість чимала кількість друкованих ЗМІ, інтернет і, нарешті, пряме спілкування. Важливо не зачинитися в колі «своїх», а апелювати до вільних людей скрізь у країні, від Заходу до Сходу, стати опозицією не якоїсь однієї частини України (наприклад, Галичини – це було б заздалегідь визнанням поразки), а всієї України.

Тож від усіх ватажків опозиції, а надто від Юлії Тимошенко, яку логіка подій висуває на першу позицію за фактом розстановки сил, вимагається, як мінімум, одне: негайно подорослішати.

Що стосується конкретних дій, не треба спеціально винаходити велосипед: біло-блакитні політики настільки щиро зневажають свого виборця, настільки не вірять у його здатність діяти безкоштовно, не за вказівкою, а за поклик сумління, що будь-які організовані й тривалі акції громадянської непокорності вкинуть їх у катонічний ступор. Боятися загострення за силовим варіантом нема чого: Україна – це не лише не Росія, вона також не Молдова й не Киргизія.

Але акції мають бути справді спланованими: як регіонали заздалегідь (чи не за сценарієм, що зберігся з 2004 року?) по кроках розписали свої дії – взяття під контроль усіх владних організацій, впровадження ідеологічних настанов, нарешті, злиття в екстазі з Кремлем, – так і опозиція повинна мати чіткий план дій у їхній послідовності.

ПДР ДЛЯ ОПОЗИЦІЇ

У такій програмі необхідно врахувати кілька засадничих пунк-

тів. По-перше, персональну відповідальність усіх без винятку представників нинішньої влади в разі їхньої причетності до дій, що зашкодили інтересам держави (**див. «Особисту думку» на стор. 6**). По-друге, подальше перезавантаження всієї державної машини на принципово інших, безкорупційних засадах. Якоюсь мірою ці два пункти дублюють один одного: відсунення від реальної політики нинішніх фігурантів «севастопольського вальсу» вже значною мірою очиститиме владне поле. Але слід усвідомити й донести це усвідомлення до виборців: без переформатування стосунків усередині держави, що унеможливають корупційну складову (за бажання приклади для наслідування не важко знайти в тих самих посткомуністичних і навіть пострадянських країнах – від Прибалтики до Грузії), ситуація неминуче приречена на самовідтворення. Біля керма знову опиняться олігархічні клани, що за своєю природою є антидержавними, тож перемога виявиться тимчасовою.

Пункт третій, який не зайве нагадати вже вкотре: повернення до української України передбачає впровадження механізмів, що гарантуватимуть ментальний стрижень реформ. Ідеться про такі прості й такі досі недосяжні заходи:

- забезпечення функціонування державної мови в державних установах та освіті;
- повна свобода користування іншими мовами в приватному житті та бізнесі;
- цілеспрямоване просування українськомовного продукту методами заохочення, гарантування доступу до нього на всій території країни.

Це гуманітарне credo майбутньої влади – невід'ємна складова наступу, без якої цей наступ втрачає сенс.

Отже, якщо запропонувати українцям саме такий вибір між минулим і майбутнім, вони не залишаться до нього байдужими. Якщо й далі намагатися грати за старими правилами, вони проігнорують політиків, бо не бачитимуть принципової різниці між владою та опозицією – й матимуть на це право, враховуючи досвід останніх п'яти років.

Часу мало, але він є. Стежте за годинником. ■

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕКМЕРЬОВ

Опозиціонери чи опортуністи?

Націонал-патріотам пора приборкати свою розкольніцьку «принциповість» та випалити вогнем дріб'язкові амбіції

Автор:
Петро
Тарашук

Батьківщина в небезпеці, до влади прийшли прихильники «остаточного розв'язання» українського питання, прихильники білоруського – але вже пришвидшеного – варіанта розвитку держави, тобто її фактичної ліквідації. Митні союзи – давня й улюблена зброя імперської політики. Білорусь уже не воскресити, і за кілька років така сама ганебна доля очікує й українську ілюзорну державу, хор Вільовки й ансамбль Вірського вкупі з Кубанським козацьким хором будуть останніми реліктами народу, як казав Куліш, «без пуття, без честі, без поваги». А ви, українські опозиціонери, патріоти і націонал-патріоти, демократи й ліберали, й досі чубитеся за міфічні посади і преференції; вас усіх уже запихають у клоаку двоголового орла, а ви й досі пишаєтеся своїми «принципами»! Ви ніколи не могли піднятися до вершин справді національних завдань, ваші чвари й усобиці стали для вас найголовнішим, це ви своєю дріб'язковою політикою, своїми нескінченними заздрощами і мстивістю довели державу до порога ліквідації. Зрадники – це не ті кілька депутатів, які перекинулися до коаліції з такою знайомою советською конфігурацією і завданнями, а ви, всім гамузом; це ви всі 19 років незалежності потурнали й сприяли культурному геноциду українського народу – його знищенню засобами чужої культури; це ви, вожді розкольніцьких партій і рухів, сприяли палюженню всього українського; це ви своєю мізерністю зробили українців посміховиськом в усьому світі, «виплекали» дивовижну псевдонацію, яка прагне не незалежності на одній з найбагатших територій планети, а рабства й небуття.

Ви, так звані опозиціонери, вже давно зганьбили слова «патріот» і «державний діяч», а тепер знову поливаєте себе помиями і не бачите, як російська течія несе вас у каналізаційну трубу. Ви сліпці, світ давно махнув на вас рукою, вже ство-

рено вісь Москва – Париж – Берлін, ви втратили і занастали всі можливі шанси, але й досі вовтузитеся та гризетеся. Чому ви не обстоюєте справді українських інтересів? Адже ваша вовтузня – тільки ще один доказ недоцільності та нікчемності. Невже ви не бачите, що незабаром унаслідок нових «поправок» до законодавства ви втратите й парламентську трибуну, а на наступних місцевих виборах оберуть уже, як за советських часів, тільки тих, кого призначить влада. В крайньому разі ви матиме символічне представництво, бо завжди годиться мати при дворі й кількох українських блазнів. Зараз у вас ще є шанс, ви поки що зберігаєте досить численне представництво в парламенті, але стривайте, невдовзі, після успішної «стабілізації» і «реформації» країни, вас уже не буде там і ви остаточно поставите хрест на Українській державі й на майбутньому українському народі.

Опозиціонери, єдиним результатом ваших «зусиль і боротьби» – ганебних чвар і «принципового» політиканства – стала успішна реставрація советського режиму з його незнищеним російським націоналізмом і нерозривно пов'язаним із ним культом «великої перемоги», ліквідацією української мови «за вибором батьків» і всіма іншими

благами, які забезпечує партія, знову та сама, знову блок комуністів і «безпартійних» регіоналів.

Опозиціонери, схаменіться, приборкайте свою роз-

**ЄДИНИМ ІМПЕРАТИВОМ
ДЛЯ ВАС МАЄ БУТИ БЕЗУМОВНА,
АБСОЛЮТНА ЄДНІСТЬ,
КОЖНА ВАША «ОКРЕМА»
ПОЗИЦІЯ – ЦЕ ЗРАДА І ЗЛОЧИН**

кольніцьку «принциповість», випаліть вогнем дріб'язкові амбіції, не докладайте й далі своїх рук до знищення Української держави!

Єдиним імперативом для вас має бути безумовна, абсолютна єдність, бо кожна ваша «окрема» позиція – це зрада і злочин, подальше спихання українського народу в прірву небуття. Ви втратили все: владу, державу, народ, незмірні можливості здійснювати справді національну політику, тож спробуйте тепер зберегти бодай рештки честі, зніміть полуду зі своїх очей, станьте гідними величчю завдань, що стоять перед вами, й тоді, можливо, ваша збережена честь урятує і народ, і державу. ■

Інтелектуальний ексібіціонізм

Днями до мене підійшла колега й тремтливою рукою простягла ксерокопію звернення до президента Януковича, підписаного САМОЮ Оксаною Забужко!!!

– Ну і що? – запитала я й побачила в очах жінки щирий гнів і обурення.

– Як, хіба ти не розумієш – ми всі як один маємо протестувати проти цього безпредела! – рішуче заявила ця патріотично налаштована пані, яка перед другим туром виборів розповідала мені, чому вона не голосуватиме за Тимошенко.

– Я не хочу вибирати між пограбуванням і згвалтуванням! Про це брати Капранови сказали! – відрубала тоді вона й притисла до грудей газету зі статтею Євгена Сверстюка, в якій відомий правозахисник і СОВІСТЬ НАЦІЇ закликав співвітчизників до протестного голосування.

– Слухай, але ж тоді переможе Янукович, – спантеличено сказала я.

– Ну то й що! Чим гірше – тим краще! Тоді всі побачать, що так жити не можна і перейдуть до рішучих дій!

– До яких? – обережно поцікавилася я.

– Ну... я ще не знаю, але ми будемо... протестувати! – й, гордо піднявши голову, щира патріотка пішла виконувати свій громадянський обов'язок.

А я вже вкотре замислилася над химерною долею українських інтелігентів, які, хизуючись перед обивателями своєю далекоглядністю й неупередженістю, демонструють таку непроторенну обмеженість, снобізм і, врешті, зневагу й не-любов до рідного, хай і далеко недосконалого, народу.

Забужко, котра стала символом протівсіхства, гадаю, цілком свідомо викликала вогонь на себе. Річ у тім, що обдарована письменниця й науковець (вона автор не лише сенсаційно-скандальних літературних творів, а ще й праць із філософії), раз у раз вдається до прийому, який я б назвала інтелектуальним ексібіціонізмом.

Кожна її епатажна акція, починаючи з першого скандалу, пов'язаного з «Польовими дослідженнями», де допитливий читач пізнавав цілком реальних людей, котрі в той чи інший спосіб завинили перед пані ОЗ, згодом наїзди на Ліну Костенко і пам'ятний виступ письменниці-трибуна на ток-шоу в Шустера викликають у моїй пам'яті давно історію з часів босоногого дитинства. Забужко нагадала мені хлопчика з нашого дитсадочка на ім'я Рафік. Це миршаве й капловухе пацаня в будь-який спосіб хотіло привернути до себе увагу. А що на Рафіка ніхто не зважав, то він вдавався до крайніх заходів. Під час тихої години він ставав на ліжку, скидав трусики й показував нам свої «глупості». Дівчатка зойкали й відверталися, але спокуса була надто великою – «глупості» до цього не бачила жодна з дівчаток, тож Рафік вре-

шті зажив хоча й скандальною, але слави! Щоправда, слава та тривала недовго – Рафік не зміг придумати нічого нового, а, як відомо, інтерес до своєї персони треба підживлювати все новими фокусами...

Як досвідчений престоїгітатор Забужко знає, що прожектор весь час має бути скерований на неї. Отож тепер на арені цирку інтелектуальна провідниця протівсіхів з'являється в ролі Жанни д'Арк. Нині пані ОЗ разом зі своїми однодумцями оголосила війнушку поганім дядькам! Вона підписала ЗВЕРНЕННЯ!!! Уявляєте, як злякався Янукович?! Особливо коли почув, як пані ОЗ заявила на прес-конференції: «Інтелігенція – це мізки. Якщо є мізки, далі тіло підтягується. Тому така заява важлива... Це багатоходівка, такі речі не робляться з сьогодні на завтра. Це початок руху, початок консолідації всіх сил опору. Вони роздріблені, розпорошені й не знають механізмів до об'єднання. ЛИСТ МАЄ ОТРИМАТИ МІЖНАРОДНИЙ РОЗГОЛОС».

Я свідомо виділила останні слова відчайдушної дисидентки, бо підозрюю, що саме вони є ключовими. Авжеж – визначна письменниця й філософ виступатиме на міжнародних форумах, натхненно розповідатиме іноземним політикам, громадським діячам та журналістам про свою боротьбу. І начувайтесь злії воріженьки! І нехай Віктор Федорович вже здав і флот, і Севастополь, проголосив Голодомор не-геноцидом, і прийматиме в День Перемоги парад разом із другом Владіміром, і радісно махатиме рукою доблесним російським воякам, котрі відбиватимуть крок, маршируючи Хрещатиком... Дарма! Придивіться до президента пильніше. Якщо під час парадку 9 Травня ви раптом помітите, що на його вдоволене обличчя набігла хмарка, знайте – то він згадав звернення Забужко!

Та пані Оксана людина принципова. Вона цілятиме своїми дошкульними стрілами звернення-ми-заявами не лише в чинного президента. Вона гнівно тавруватиме й свого головного ворога – Тимошенко! А як же! Хіба може принципова правозахисниця й лідер протівсіхів пробачити ось такі страшні гріхи?!

«За кого я мала голосувати – за дівчуку, яка бистренько, тільки-но тупнули ніжки і сказали «Лежать!», негайно все здала і поїхала робити пластичну операцію?» (цитата з того ж таки виступу на прес-конференції з нагоди підписання пані ОЗ Звернення до президента України).

Ну що ж, аргумент звичайно вбивчий, та гадаю, що у винахідливої, талановитої, освіченої письменниці-філософа заготовлено ще багато креативних ходів. Начувайтесь, вороги України – новітня Жанна д'Арк переходить у наступ! ■

Автор:
Леся
Воронина

«Україна для тебе»

Автор:
Юрій Свірко,
журналіст

Єнакомислячі й деукраїнізація на марші

Саме так: «Україна для тебе». Суржиком-веркосердючиком. Так рекламується тижневик із портретом відомого лінгвіста Миколи Азарова на обкладинці. Я побачив сьогодні одразу два сітілайти з цією рекламою біля київської гімназії імені Пушкіна.

А зверху, впритул до гімназичного паркану, – білборд із величезним написом: «С днем рождения, дорогая гимназия!» Під написом – дрібненькими літерами переклад українською. А незабаром навіть переклад зникне! І нічого за таку російську рекламу нікому не буде.

І все це лише квіточки. Ягідки попереду. На марші – деукраїнізація. Скасування перекладу російських синхронів на УТ-1, публічна заклопотаність держмужів проблемами дубляжу в кіно і на ТБ, пропозиції запровадити російську мову в судах і на іспитах... Перераховувати можна довго.

Для мене це дежа вю. Я вже все це пережив у Білорусі. Там це було дебелорусизацією (українською звучить соковитіше й точніше: дебіло (-) русизація). Новин білоруською по телевізору просто не стало. Були і наїзди на Конституційний Суд, і формування лукашківської коаліції в парламенті аж до побиття та насильної евакуації неугодних депутатів із зали засідань Верховної Ради. А згодом опозиціонерів просто виключили зі складу парламенту, перейменувавши залишок у палату представників.

Ви не очікували угоди по Чорноморському флоту?

Поцікавтеся в білорусів, як, коли і за скільки Лукашенко здав Москві свою військово-морську базу. Так-так, неподалік Мінська – у сухопутній Вілейці – працює центр зв'язку з кораблями Російського військово-морського флоту.

Ви обурені нашествиям донецьких на Київ?

Запитайте в білорусів, скільки уродженців Могилівщини отримали хлібні посади в Мінську після перемоги Лукашенка на виборах. Напевне, тільки я, народжений у Могилеві, лишився обділеним, та й то лише тому, що не мав білоруського громадянства.

Можна, звісно, було б позловтішатися: називали неповторну мову Азарова білоруською, ображаючи таким чином мою націю, – отримайте її як офіційну мову українського уряду. Сміялися над білорусами – «тупими, зашуганими, покірними бацьку»? Казали, що Україні це не загрожує, що демократія тут усталилася і що Київ уже однією ногою в НАТО та ЄС?

На жаль, треба не сміятися, а плакати. Спочатку над білорусами реготали росіяни – за Єльцина. Мовляв, темні совки, недорозвинені, без демократії та свободи преси. При Путні вже не сміялися.

Українці зверхню дивилися на білорусів і росіян із їхньою «сильною вертикаллю влади і керованою демократією».

Буквально сьогодні прочитав у Вахтанга Кіпіані: пакт Медведєва – Януковича – це «жирна крапка на наших європейських перспективах. Наше місце за загальноєвропейським столом – між Sweden і United Kingdom, а не в російському, як писав Солженіцин, «подбрюшьє»: між Абхазією, Придністров'ям та Білоруссю».

Але ж колись, на Майдані-2004, Юлія Тимошенко пообіцяла експортувати Помаранчеву революцію в Білорусь, а Ющенко-2005 у Вашингтоні клявся Бушу просувати демократію в Білорусі й на Кубі. Закінчилося все імпортом Лукашенка в Україну.

На жаль, Україна цілком може піти спільним східнослов'янським шляхом. Такі неблаганні історичні закони. На нещастя для українців, спільна радянська спадщина дає про себе знати. І треба було не сміятися над північними сусідами і не будувати повітряних замків на піску разом із західними, а наполегливо працювати, не замінюючи справжні реформи звичним бла-бла-бла.

Я вже ввів в обіг термін «Єнакієво-Печерська лавра». Сьогодні спробую його розвинути, запровадивши додатковий: «Єнакомислячі». Це люди з велими прямолінійним мисленням, де лінія лише одна: всі дороги ведуть до Москви. Без Росії пропадемо, без газу помремо, без російської мови загинемо.

ЗАКІНЧИЛОСЯ ВСЕ ІМПОРТОМ ЛУКАШЕНКА В УКРАЇНУ

Перефразовуючи Лукашенка, можна сформулювати два постулати єнакомислячих:

1) «Я свій народ за цивілізованим світом не поведу»;

2) «Український народ житиме погано, але недовго».

Велими характерним став свіжий напад Миколи Азарова на прізвище колишнього віце-прем'єра Немири та його давні зв'язки з Фондом Сороса. Пахнув, звісно, погано цей напад. Розпитайте журналіста Kyiv Post Пітера Берна, який очолював філію Фонду Сороса у Мінську, як нападки Лукашенка переросли у розгром офісу та його депортацію.

Як людина, яка не отримала і ніколи не просила жодного соросівського centa, можу дозволити собі процитувати висловлювання Джорджа Сороса про Аляксандра Лукашенка: «Ви сідаєте грати з ним у шахи, а він лупить вас по голові шаховою дошкою».

У принципі, це один із наріжних каменів за пазухою єнакомислячих.

Звідси порада тим, хто з єнакомислячими зібрався боротися. Грайте з ними за їхніми правилами. У шахи – шаховими дошкою. В пашки – димові. У грі намагайтеся обводити за ніс навколо пальця.

Тільки тоді історичні закони, що передвіщають прихід в Україну авторитаризму і «Русского Міра», зрозуміють для вас виняток. ■

Вперше текст надруковано у блзі автора на сайті «Українська правда»

**ПЕРЕДПЛАТИТЬ
«УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»**

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

- 1 місяць – 20 грн;
- 3 місяці – 60 грн;
- 6 місяців – 120 грн;
- 7 місяців – 140 грн.

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.

Менеджер з передплати Семяновська Каріна
K.sem@ut.net.ua

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656	
			поточний рахунок отримувача	код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012	
				МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника				
	Адреса платника, телефон				
касир	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»				
	період:				
			сума, грн		
	платник (підпис)				

квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656	
			поточний рахунок отримувача	код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012	
				МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника				
	Адреса платника, телефон				
касир	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»				
	період:				
			сума, грн		
	платник (підпис)				

Felicity
ресторан

**Працюємо для Вас
24 години на добу**

ЛІТНЯ ТЕРАСА
ВІРТУОЗ ФРАНЦУЗЬКОЇ КУХНІ АНДРЕ ПЕЛЬТРЕ
З СЕЗОННИМИ НОВИНКАМИ МЕНЮ

м. Київ, вул. Городецького, 5
Телефон: 279-5462, 279-6822

у житті-як у кіно...

Газ по-флотськи

Росії потрібні не іржаві кораблі Чорноморського флоту в Криму, а території, які вона вважає своїми

Автор:
Ігор Лосєв

Після ганебної здачі національних інтересів у Харкові пропагандисти Партії регіонів старанно доводять: нічого страшного в тому немає, що російський флот ще 32 роки стоятиме в Криму, – Чорноморський флот РФ застарілий, це купа брухту, і тому він нічим не загрожує Україні. Так, цей флот у кілька разів кількісно і якісно слабший від турецького, не кажучи вже про американську ескадру в Середземному морі. Проте, як стверджує російське пріслів'я, «мал золотник, да дорог».

НЕ ФЛОТ, А КРИМ

Цінність Чорноморського флоту РФ не в потузі кораблів, а в тому, що він базується на Кримському узбережжі, а це має важливе політичне і стратегічне значення. Завдяки присутності в Криму Кремль міцно тримає Україну в своїх руках, смикаючи за Севастополь і півострів, як за мотузку, щоб у разі потреби сповільнювати будь-які українські зовнішньополітичні рухи.

Як писав один кримський сепаратист: «Крим – це природний обмежувач суверенітету України». Такого статусу півострів набув саме завдяки присутності там Чорноморського флоту. Тому пропагандисти Віктора Януковича відверто лукавлять, говорячи тільки про стан кораблів ЧФ. У Москві про це знають не гірше від них. Але все одно прагнуть, щоб ЧФ у будь-якому стані перебував у нинішніх місцях свого базування. Деякі російські політики не приховують, що Росії за будь-яку ціну треба повернути Крим (а за можливості весь Південь України), вочевидь, щоб знову стати гегемоном Чорноморського басейну.

Тому боротьба точиться зовсім не за іржаві кораблі, як доводять нам регіональні інтелектуальні велетні, як-от Михайло Чечетов, а за ті території нашої країни, які Росія вважає своїми. І в цій боротьбі у Кремлі справедливо вирішальним чинником вважають саме Чорноморський флот, насамперед його морську піхоту, морську авіацію, спецназ.

А це ще приблизно 15 тис. російських військовослужбовців у Севастополі, Феодосії, під Сімферополем (з членами родин ще більше). Це розвідувально-пропагандистські структури, десятки тисяч гектарів землі, тисячі споруд і будинків, десятки газет і телеканалів, за якими стоїть ЧФ, а отже, Москва. Від 1991 року поступово, але неухильно ЧФ почав розбудовувати, російську державу всередині української. Він має підконтрольну йому пресу, вищі й середні навчальні заклади, політичні партії та громадські організації. Це шматок Росії в Україні. Наші сусіди прагнуть цей шматок постійно збільшувати, поки що до Ізмаїла на Заході країни та до Маріуполя на Сході, а якщо все піде добре, то до Києва і Львова. Між іншим, саме під час харківської капітуляції помітно активізувалася діяльність російських спецслужб в Одесі, де проросійські організації фінансуються Генеральним консульством РФ.

АНТИУКРАЇНСЬКИЙ ПЛАЦДАРМ

ЧФ давно виступає як своєрідна плавуча столиця і база кримського сепаратизму. Лідери місцевих антиукраїнських угруповань відкрито розповідають про міцні зв'язки з російським флотом, підкреслюючи, що доки ЧФ перебуває в Криму, доти Крим не є цілком українською територією. За останні роки ЧФ зробив дуже багато для нейтралізації українського впливу на Півдні країни, виступаючи активним гравцем на арені української внутрішньої політики, потужним чинником усебічної інтеграції Криму в російський економічний, політичний, інформаційний і культурно-ментальний простір. Палкі дружні відносини, що склалися між ЧФ і мером Москви Юрієм Лужковим, є абсолютно невідповідними. Лужков має свої фінансові інтереси на півострові. Він їх

має також в Абхазії, що пояснює те, чому російський політикум, над усе московське угруповання, так прагне вилучення деяких територій Грузії та України зі складу цих держав.

Історія перебування ЧФ Росії в Україні засвідчує, що завданням флоту є не просто присутність біля українських берегів, а всіляке сприяння поступовому відторгненню Криму, його дрейфу в бік Росії. Тепер для реалізації цієї мети ЧФ отримує ще додаткові 25 років. Москва зможе й надалі суттєво впливати на українське політичне життя, організовуючи в разі потреби громадські заворушення, політичні кризи різного рівня інтенсивності, масові протести тощо. Вже зараз, після харківських домовленостей, кримський сепаратизм переживає справжній ренесанс. Ті люди, яких СБУ звинувачувала в антидержавній діяльності і які переховувалися в Росії, тепер знову повертаються до Криму і виступають публічно з вимогами вивести Військово-Морські сили України з бази в Севастополі та відправити їх у дельту Дунаю. Ці самі діячі закидають суди позовами щодо визнання актів про передачу Криму зі складу РРФСР до складу УРСР у 1954 році недійсними. Повертаються до штабу Чорноморського флоту офіцери ФСБ Росії, які змушені були від'їхати «нахфатерлянд» на вимогу СБУ на чолі з Наливайченком. Схоже, новому шефові СБУ Валерію Хорошковському вони не заважають...

Нова влада не хоче помічати, що Чорноморський флот – то зовсім не просте військове угруповання. Кожен день перебування ЧФ у Криму посилює вплив Росії на цю територію. Тож за харківською угодою може стояти поступова (щоб не спровокувати соціального вибуху і повалення маріонеткового режиму в Києві) передача Криму Російській Федерації. При цьому Кремль, схоже, застосовуватиме «тактику сальями», себто забиратиме в Україну шматок за шматком, спочатку одне, потім друге, потім третє... А маріонетки Кремля в Києві розповідатимуть українському народові, що все нормально, все добре, що жодних підстав для занепокоєння немає.

Чорноморський флот стоїть у Криму не для того, щоби воювати

проти якогось серйозного супротивника. Він є плацдармом проти України, базою для всіляких лужкових, затуліних, маркових, знаряддям втручання у внутрішні справи України.

ЧФ у Криму потрібен Кремлю ще й для того, щоби створювати Україні у світі репутацію частково незалежної держави, держави, що рано чи пізно все одно повернеться під владу Росії. Чорноморський флот є абсолютно закритим для України. Всупереч усім угодам наша країна не може контролювати, що ЧФ робить на її землі. Ніхто з українських урядовців ні у центрі, ні в Криму не знає, що відбувається за парканами російських військових частин і які «сюрпризи» там можуть підготувати нашої державі. Росія використовує свої збройні формування в Криму на власний розсуд, не питаючи Україну і нічого їй не повідомляючи. Так було і під час війни з Грузією, і під час війни в Чечні. Чорноморський флот і зараз робить свій внесок у події на Північному Кавказі. Якщо Росія спровокує збройний конфлікт (а враховуючи іспадкову «миролюбність», це цілком можливо) ще з якоюсь країною Чорноморського басейну, Україна всупереч своїй волі стане учасником такого конфлікту. А це означає, що жертва російської агресії матиме цілковите право завдати удару по базах Чорноморського флоту Росії в Криму, себто по території України. Нова влада більше ніж на 30 років зробила Україну заручницею кремлівських воєнно-політичних авантур.

Терористична війна північно-кавказьких моджахедів набиратиме обертів і виходитиме далеко за межі цього регіону. Тому ніхто не може дати гарантій, що удари не завдаватимуться також по територіях країн, які є союзниками Росії. А держава, що добровільно надала свою землю російським військам, однозначно є союзником РФ. Тобто вибухи можуть бути не лише в московському метро, а й у Києві, Харкові, Дніпропетровську.

Тепер Партія регіонів має припинити свою демагогію про нейтральний чи позаблоковий статус. У найближчі 30 років ні про який нейтралітет Україні не може бути й мови. Україна де-факто стала членом російського

військового блоку, навіть без формального вступу до складу Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ). Це означає, що всі розмови про шлях до ЄС є суцільним лицемірством. І все зроблено без жодного референдуму! Ніхто не поцікавився думкою українського народу щодо фактичного геополітичного самовизначення керівної верхівки. Але це означає також, що наступна українська влада матиме цілковите право відмовитися від будь-яких референдумів щодо вступу до НАТО, саме Партія регіонів уможливила своїми діями такий підхід.

Сьогодні політична опозиція України має переконливо пояснювати суспільству: те, що сталося, є «Тузлюк-2» – успішною операцією для Росії та зі значно гіршими наслідками для України. Народ має зрозуміти, що в

КРИМ – ПРИРОДНИЙ ОБМЕЖУВАЧ СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ

нас цинічно забирають землі з допомогою місцевих керівних колаборантів, які за 30 срібняків (30% знижки на ціну російського газу для олігархів Партії регіонів) допомагають іноземній державі шматувати українську територію, перетворивши нашу країну на товар. Тому тепер для всіх українських політичних партій (крім антиукраїнських і деструктивних) має бути на порядку денному не вузькопартійний успіх на виборах, а порятунок України як держави. Адже нинішня влада є справді унікальною: мало кому вдавалося за 50 днів керування країною так багато продати й зрадити.

Допоки Чорноморський флот Росії базуватиметься в Криму, Україна не буде повноцінною суверенною державою. Вона постійно потерпатиме від фінансованого Москвою кримського сепаратизму і різноманітних провокацій. Чорноморський флот Росії в Криму є головним чинником політичної дестабілізації та загроз територіальній цілісності Української держави. Коли цей де-факто окупаційний флот покине нашу країну, день його перебазування стане другим Днем Незалежності нашої Батьківщини. ■

Флот

NON-STOP

Верховна Рада України 236 голосами ратифікувала харківські домовленості Медведєва–Януковича. Як українські, так і іноземні експерти насамперед вказують на невідповідність цих домовленостей Конституції України, їхню нетиповість як для міжнародно-правових актів, конкретні нормативні вади на кшталт непрописаних умов денонсації. Під час підписання угод українська сторона, на думку аналітиків, не враховувала всіх реальних та потенційних геополітичних загроз у середньо- та довготерміновій перспективі національним інтересам. Сумного досвіду військових баз на кшталт Гуантанамо на Кубі українська влада, на жаль, до уваги не бере.

Спілкувалась **Жанна Безп'ячук**

Олексій Гарань,
доктор історичних
наук, професор
кафедри політології
Києво-Могилянської
академії

На запитання про те, яке значення угода Януковича–Медведєва матиме для українського незалежного державотворення (state-building), найкраще відповів сам Владімір Путін, заявивши, що віднині Росія й Україна рухатимуться в одному напрямку, перебуватимуть в одному просторі. Домовленості щодо флоту – це питання,

яке поляризує та роз'єднує країну. Логіка Партії регіонів суто короткотермінова: на до-году бізнес-інтересам влада відмовляється від Севастополя. Вони

не мислять стратегічно на покоління вперед. Вони не усвідомлюють, що Чорноморський флот Російської Федерації буде чинником постійного тиску. Російська ж дипломатія, своєю чергою, діє традиційно жорстко. Загалом, до-недавна російська сторона навіть готувалася до виведення своїх військових із Криму. Й ось раптом їм пропонують такий подарунок просто на тарілочки. Хто від такого відмовиться?

**ДОМОВЛЕНОСТІ ЩОДО
ФЛОТУ – ПИТАННЯ,
ЯКЕ ПОЛЯРИЗУЄ
ТА РОЗ'ЄДНУЄ КРАЇНУ**

Домінік Фін,
експерт Французького
інституту міжнародних
відносин (Париж)

Для ЄС угода щодо флоту має обмежені наслідки, на що одразу ж вказав єврокомісар із політики розширення та сусідства Штефан Фюле. Це рішення українського уряду вважають суверенним вибором Києва. В безпековій стратегії ЄС російську військову присутність в Україні не розглядають як якусь загрозу. Було очевидно, що Росія не захоче виводити свій флот із української території після 2017 року: надто сильною є емоційна прив'язаність багатьох російських політичних фігур до Севастополя як історичної бази Чорноморського флоту.

Враховуючи попередні спроби Москви втручатись у внутрішні справи України та незгоду частини громадськості з рішенням щодо такої пролонгації перебування флоту, президенту Вікторові Януковичу варто було б діяти дуже зважено, об'єднавчо й прозоро, якщо він не хоче загострювати ці тертя далі. На перший погляд досягнуто нових газових домовленостей, у яких зацікавлена й Європа.

Однак виникають питання щодо засобів, які використовують для цих благих намірів. Прикрими є мінімізація ролі парламенту в прийнятті такого рішення, дії в обхід Конституції та пасивність Конституційного Суду. Від України ЄС досі чекає, з одного боку, спроможності приймати самостійні рішення в царині своєї національної безпеки, а з іншого – утвердження верховенства права, поваги до закону. Продемонстрована керівництвом України конституційна спритність підточує конституційний лад країни. Й це значно більше цікавить і бентежить європейських партнерів вашої держави, ніж, власне, сам зміст харківських домовленостей. Конституція України дуже чітко врегульовує це питання. Вочевидь, потрібно було б спочатку вносити зміни до Конституції, аби надати цьому всьому легітимності.

Юрій Щербак,
Надзвичайний і
Повноважний Посол
України,
письменник

Не всі сьогодні в ЄС та НАТО розуміють, що відбулося. Різно змінився баланс сил у Європі, особливо в централь-ноєвропейському регіоні. Україна все одно залишається важливим елементом цього балансу. Під проводом Віктора Януковича наша країна йтиме в обозі російської зовнішньої політики. Може трапитися ще гірше: вона рухатиметься в бік втрати суверенітету. Ніхто не може сказати, що буде з Росією через 5–10 років. У ній можуть відбуватися деструктивні процеси. Що тоді? Отримавши такий плацдарм, як Україна, Росія зможе вийти на кордони НАТО, посиливши тиск на Польщу, Угорщину. Крім того, ми не знаємо, коли вичерпається список поступок Кремлю. Він є довгий. Видно, що правлячий режим планує задовольняти ці поступки. Це серйозні зміни. На Заході це бачать інакше. Приміром, німецькі експерти коментують, що йде розрядка між Росією та Україною. Але ж ми віддали стратегічно важливий регіон на неокреслений час. Ставлення Європи до того, що відбулося, поблажливе. Це безглузда, боязка позиція. Вони не розуміють, як це відгукнеться в майбутньому для них самих. Зрозуміло, що їхня реакція не повинна бути ворожою до Москви. Її планують залучати до системи НАТО.

Після того, що відбулося, не можна вже говорити про позаблоковість, нейтралітет України. Можна також констатувати порушення порядку укладення міжнародних договорів, оскільки той же договір 1997 року передбачає можливість подовження перебування флоту лише на п'ять років. Ми не можемо змінювати такі домовленості заднім числом.

До речі, у світовій історії є цікаві приклади оренди військово-морських баз. Якби команда Віктора Януковича була обізнана з ситуацією навколо американської бази Гуантанамо на Кубі, то, може, більше задумалася б над тим, що робить. Ця база там діє з 1903 року. В домовленостях, укладених 1934 року, заклали таку формулу: договір безстроковий і може бути розірваний лише за згодою обох сторін. Коли на території бази з'явилася в'язниця, Фідель Кастро безуспішно намагався розірвати угоду. Сьогодні кубинці відокремили цю базу високими парканами, припинили водопостачання.

А ось історія іншої американської військової бази Субік-Бей на Філіппінах мала щасливий кінець. До американців вона перейшла ще в 1899 році. Місто Олонгапо поблизу бази було фактично ними приватизоване. У країні почався всенародний рух проти чужоземної бази на філіппінській території. Юридичний статус американців із «господарів земель» змінили на «гостей». Згодом філіппінський Сенат відмовився подовжувати дію договору оренди в такому вигляді. В розвиток справи втрутилася природа: 1991 року неподалік вибухнув вулкан. Він укрив попелом усе навколо. 1992 року президент Філіппін Корасон Акіно прийняла декрет про закриття бази. Але й у цій країні знайшлися ті, хто «не міг жити без братніх американців». Проте зрештою цю територію демілітаризували, перетворили її на вільну портову зону, вклали в неї \$7 млрд. Тільки після ліквідації бази туди пішли інвестиції.

**Володимир
Василенко,**
правознавець-міжнародник,
Надзвичайний
і Повноважний Посол
України, доктор
юридичних наук,
професор

Якщо оцінювати угоду щодо продовження перебування Чорноморського флоту з формально-юридичної точки зору, то мені важко пригадати такі випадки в міжнародно-правовій практиці, коли б нові домовленості уклали задовго до закінчення терміну дії попередніх. При цьому перебування продовжено на тривалий термін – 25 років із можливістю наступної пролонгації. У розділі Конституції України, який визначає основні засади конституційного й державного ладу, чітко визначено, що на території України не допускається розташування іноземних військових баз (стаття 17). Враховуючи реалії, які існували під час ухвалення Конституції України, до її тексту включили додаткові перехідні положення, дія яких була розрахована на тимчасові нетривалі терміни, необхідні для врегулювання окремих виняткових ситуацій. Зокрема пункт 14 цих положень передбачав можливість тимчасового пе-

В УГОДІ НЕМАЄ УМОВ ДЕНОНАНСАЦІЇ. ЦЕ ТЕЖ НЕТИПОВО ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ АКТІВ

ребування іноземних військових на вже наявних базах на території України. Отже, з загального основоположного правила постійної дії було зроблено тимчасовий виняток. У світлі вимог Конституції України зміст підписаної 28 травня

1997 року Угоди між Україною та Російською Федерацією про умови перебування ЧФ Росії на території України полягав у тому, що наша країна добровільно пішла на тимчасове обмеження свого територіального суверенітету, щоб надати РФ достатньо часу, потрібного для виведення її флоту з території України. Для цього було визначено більш ніж достатній 20-річний термін із можливістю його автоматичної пролонгації на наступні 5 років за згодою сторін. Передчасне продовження дії Угоди 1997 року на 25 років після 2017 року з можливістю її автоматичної пролонгації на наступні п'ятирічні періоди є очевидним порушенням як духу й букви Конституції України, так і Угоди 1997 року. Нову Угоду про збільшення терміну перебування можна було б розглядати як правомірну, коли б йшлося про продовження лише на наступні п'ять років одночасно з затвердженням чіткого графіка поетапного виведення ЧФ Росії з території України до певної визначеної дати.

Також велику стурбованість викликає нечіткість положень нової угоди про оплату перебування ЧФ Росії на території України. Як на мене, їх можна тлумачити по-різному й не обов'язково на користь України. В новій угоді міститься багато сумнівних положень. Крім того, в ній немає умов денонсації (припинення дії угоди. – Ред.). Це теж нетипово для міжнародних правових актів, які вирішують такі серйозні питання.

Повернення на московську орбіту

Західні медіа коментують харківські угоди Віктора Януковича та Дмитрія Медведєва

FINANCIAL TIMES

Якщо (харківські) угоди російського президента Дмитрія Медведєва та його українського колеги Віктора Януковича будуть цілком утілені в життя, то це призведе до різкої зміни в Києві – від нещодавньої прозахідної політики до тісніших зв'язків із Росією. **В обмін на дешевший газ Москва сподівається забезпечити тривале посилення впливу в Україні** – найважливішій серед колишніх радянських республік, які відокремилися від Росії після розпаду Радянського Союзу.

The New York Times

Україна залицяється до Росії за допомогою договору про оренду

Рішення українського президента Віктора Януковича є різким поворотом у політиці та перемогою для Кремля, який боявся, що його військова готовність буде зруйнована, якщо базу закриють. Зустріч показала, як змінилися за часів Януковича колись крижані відносини між Києвом та Москвою. Пан Медведєв, який прилетів до України, бойкотував пана Ющенка до самого кінця його президентської каденції.

theguardian

Оборудка є найбільш конкретною ознакою того, що після перемоги Януковича на президентських виборах у лютому Україна знову повертається до російської сфери впливу. Це, здається, символізує **останній цвях у труні Помаранчевої революції** 2004 року.

The Daily Telegraph

Аналітики вважають, що **цей крок на чотири десятиліття поховав шанси України вступити до НАТО**, а українські опозиційні політики заявили, що оборудка порушує Конституцію країни та пообіцяли оскаржити її в суді. Для російського президента Дмитрія Медведєва це була дипломатична перемога, яка, безумовно, посилить геополітичний вплив Росії.

The Washington Post

Новий президент України підписав угоду, яка дозволить російському Чорноморському флоту залишитися в країні ще на 25 років, послаблюючи тривале джерело напруження та **символізуючи другу за місяць зовнішньополітичну перемогу Москви на теренах колишнього Радянського Союзу**. (...) За два тижні до підписання угоди протестувальники скинули президента Киргизстану, якого російські можновладці хотіли покарати за невиконання обіцянки закрити американську авіабазу.

Угода з Україною про флот розширює в регіоні зону впливу Росії

Договір – ще один доказ готовності Росії використовувати свої величезні енергоресурси для домінування в регіоні, втраченого після розпаду Радянського Союзу в 1991 році. Угода дозволить Росії зберегти стратегічну військову присутність за кордоном до 2042

року – впродовж чверті століття після завершення терміну дії чинної угоди про оренду бази на українському Кримському півострові. (...) Домовленості промовисто свідчать, що український президент Віктор Янукович, який прийшов до влади два місяці тому, зближує кра-

їну з Москвою після п'ятирічного правління прозахідних лідерів Помаранчевої революції. Деякі з цих політиків – тепер в опозиції – засудили поступку пана Януковича Росії в питанні базування флоту й назвали її продажем суверенітету України.

Die Presse

Україна–Росія: новий початок із каламутними угодами

Тривала сусідська криза обертається на дедалі тісніші відносини. Цією формулою можна охарактеризувати те, про що домовилися в середу в східноукраїнському місті Харкові російський президент Дмитрій Медведєв та його український колега Віктор Янукович. (...) **Цим широким жестом країни почали новий розділ у сусідських відносинах.** Попередні п'ять років, коли українську політику визначали проводирі Помаранчевої революції, відносини з Росією були заморожені.

DZIENNIK GAZETA PRAWNA

ПРАВО | БІЗНЕС | ПОЛІТИКА

Бал для Росії

Україна отримала таку ціну на газ, яку хотіла. Взамін подовжила термін перебування Чорноморського флоту в Севастополі. Це закриває Києву дорогу до НАТО, навіть якби колись вступ став би можливим. Це не найжахливіший варіант, важливо, чи Україна не віддала Росії права на свою інфраструктуру. Польща та ЄС уже погодилися з тим, що Київ залишиться за межами західних структур, нас цікавить Україна стабільна, але також нейтральна. Щоб вона такою була, газові домовленості між Москвою та Києвом мусять бути явні й мають урахувувати інтереси Євросоюзу, а найліпше, щоб переговори щодо них велися за участі ЄС. **Учорашня угода залишила ЄС на узбіччі. Це погана практика. В такому разі втрачаємо ми, виграє Росія.**

BUSINESS NEWS: EUROPE

Між Сходом і Заходом

21 квітня президент України Віктор Янукович уклав із Москвою угоду про перебування російського Чорноморського флоту до 2042 року в обмін на 30-відсоткову знижку на імпортований газ. Однак лише за декілька тижнів до того він дав по руках віце-прем'єр-міністрів, коли той запропонував зробити Україну членом союзу з Росією та Білоруссю. **То хто ж такий пан Янукович? Президент, який поведе Україну в Європу? Чи людина, яке не зводить очей із колишнього імперського володаря в Москві? Обидві відповіді можуть бути правильними.**

gazeta WYBORCZA

Росія: газ за базу

Подовження оренди для Чорноморського флоту категорично виключав попередній, прозахідний президент Віктор Ющенко, який мріяв про вступ до НАТО. Росії база в Криму потрібна, щоб утримати військову присутність на Чорному морі й загалом у басейні Середземного моря. **Це заспокоює наддержавні амбіції Москви, але**

стає в пригоді і в конкретних ситуаціях – саме з Севастополя випливали російські кораблі під час війни з Грузією у 2008 році. (...) Деякі аналітики твердили, що якісь поступки Росії неunikні, бо економічна ситуація країни є фатальною й без російської допомоги Україна просто збанкрутує.

Формула національної безпеки

Євген Марчук про російський флот у Криму і незахищеність України

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕКМЕНЬОВ

Спілкувалася Вікторія Чирва

Кроки влади на міжнародній арені, зроблені останнім часом, викликали резонанс у суспільстві. Після «здачі» урану та пролонгації перебування Чорноморського флоту РФ у Криму опозиція звинуватила владу в національній зраді. **Тиждень** звернувся за коментарями до одного з найкращих фахівців у галузі зовнішньої політики та безпеки Євгена Марчука – людини, яка за час своєї політичної кар'єри обіймала посади прем'єр-міністра, міністра оборони, голови СБУ та секретаря РНБО.

ТРУБА НЕ АРГУМЕНТ

У. Т.: Чим обернеться для України «обмін» зниженої ціни на газ на дозвіл пролонгувати базування в Криму Чорноморського флоту РФ до 2042 року?

– Йдеться про військову базу Росії, інтегровану в цивільне життя, й не лише Севастополя. І тут шаблонні пояснення економічними аргументами не сприймаються. Я не почув пояснень, чому ця угода не порушує Конституції України. Як один із учасників Конституційної ночі добре пам'ятаю, який зміст закладався у перехідні положення щодо тимчасового перебування іноземних військових баз на території України. Якби тоді прозвучало «2042 рік», перехідні положення однозначно було б виписано жорсткіше. Крім того, згадана угода суперечить передвиборчим заявам регіоналів про намагання об'єднати країну. Очевидно також, що більша частина суспільства не зрозуміла і не підтримала цього рішення. Та й аргументація щодо пов'язування економічних і безпечних параметрів цієї угоди дуже слабка й незрозуміла.

Є ще кілька питань. Наприклад, чи розтягуються на 32 роки невирішені до сьогодні проблеми базування ЧФ Росії, що стосуються інвентаризації всього майна флоту, заборони суборенди, використання радіочастотного ресурсу, навігаційного обладнання (маяків), демаркації кордону в Керченській протоці та Азовському морі? Які конкретні зобов'язання взяла Росія з розвитку соціальної інфраструктури Севастополя, ко-

трою вона фактично безоплатно користується, і де це зафіксовано? Є ще низка питань, що стосуються поведінки бойових кораблів у територіальних водах України, діяльності офіцерів розвідувального управління і пропагандистських структур ЧФ на території України. Є блок політико-безпекового характеру. І це не всі питання. Лише економічно-газових аргументів щодо пояснення необхідності підписання цієї угоди явно недостатньо. Взагалі в цій ситуації я добре розумію росіян і не дуже добре – українців. Я непогано знаю російську еліту, провів із росіянами багато різних переговорів. Скажу, що це переговірники дуже високого класу, які вміють кваліфіковано захищати свої національні інтереси. Вони дуже чітко і прагматично розраховують усі можливі варіанти. У більшості нашої еліти на ментальному рівні відсутні експансіоністські інстинкти. Не у військовому розумінні цього слова, звісно, а в плані розширення сфер впливу. Я це відчував не раз. Нам ближче принцип «моя хата скраю». Саме тому, мабуть, виникла ідея нейтралітету. Можливо, років за 30 з'явиться покоління, для якого патріотизм буде наповнений конкретикою повсякденного життя.

У. Т.: Мало хто передбачав такий розвиток подій. Думали, що в найгіршому разі нинішня влада здасть українську ГТС...

– По-перше, це заборонено законом. А по-друге, я не впевнений, що це найгірше, що може статися. Вже побудований «Північний потік», незабаром буде споруджено «Південний». Якщо зараз Україна прокачує 120–150 млрд кубів газу на рік, то після введення в експлуатацію цих двох газогонів вони переберуть на себе близько 100 млрд кубів на рік. Тому думати, що газова труба у нас вічно буде серйозним національним переговорним аргументом, помилково. До речі, слід замислитися, чому європейські партнери пішли на будівництво цих потоків, кожен із яких коштує близько \$5 млрд. Думаю, головна причина – в репутації України. Взагалі всередині країни проблема ГТС дуже політизована. А треба не політизувати, а все добре розраховувати.

БІОГРАФІЧНА НОТА

У 1963 р. – закінчив Кіровоградський педінститут. Друга вища освіта юридична, кандидат юридичних наук.

З 1990 р. – перший заступник голови КДБ УРСР. **1991 р.** – міністр із питань оборони, нацбезпеки і надзвичайних ситуацій. **1991–1994 рр.** – керівник СБУ. Військове звання – генерал армії (з 1994-го).

1994 р. – віцепрем'єр-міністр, пізніше – перший віцепрем'єр України. **1995–1996 рр.** – в. о. прем'єр-міністра, пізніше – прем'єр-міністр України. З посади був звільнений Кучмою за «формування власного політичного іміджу». Брав участь у президентських виборах 1999-го, отримавши в першому турі 8,13% голосів виборців. У листопаді **1999-го** призначений секретарем РНБО. Ініціював тіснішу співпрацю України і НАТО, саме в очолюваному ним Радбезі вперше заговорили про можливість приєднання України до Альянсу

КОЗИРІ ТА РЕВЕРАНСИ

У. Т.: Якщо говорити про «здачу інтересів», то як можна розцінювати «урановий» реверанс Януковича в бік США?

– Що означає позбавлення від високозбагаченого урану? Почнемо з того, що наш уран, збагачений приблизно на 20%, зовсім не годиться для використання в атомній енергетиці, його можна використовувати лише для наукових досліджень. Уран для вибухових пристроїв має бути збагачений на 95% або більше. Варто похвалити експертів, які підготували це рішення для президента. Це був вдалий зовнішньополітичний хід команди Януковича, я сказав би, найефективніший за нетривалий час його перебування при владі. І з цивілізаційного погляду, Україна продемонструвала, що робить свій внесок у зниження ядерної загрози.

У. Т.: Опозиція заявляє, що уран – це додатковий козир країни, так би мовити, демонстрація її сили на світовій арені...

– Так говорять невігласи. Виглядає так, що команда Януковича певною мірою заманила опозицію в пастку, змусивши ту робити заяви, які б'ють по її ж репутації. Розповідати, що з нашого високозбагаченого урану можна зробити атомну бомбу і це посилить репутацію України, – дурниця. Хто в Україні може віддати наказ створювати бомбу і з якою мотивацією? Людина, яка це б зробила, стала б політичним трупом. Так, в нас є фахівці, які можуть створити бомбу, але ж таємно цього зробити не вдасться, бо в цьому процесі брали б участь щонайменше 5 тис. осіб. Та навіть якщо це й вдалося, це означало б, що Україна порушила взяті на себе зобов'язання про без'ядерний статус, наслідком чого були б жорсткі й тривалі санкції, і не тільки з боку країн – підписантів Будапештського меморандуму, а потім міжнародна ізоляція. Приклад Ірану показовий. Силу України треба шукати не в загрозі фантомним ворогам, а в економічному розвитку. Адже такі країни, як Японія або Німеччина, не мають ядерної зброї, а є світовими грандами. Повертаючись до нашого питання: переговори про відмови України

від урану велися вже давно. І саме зараз змогли домовитися, що США у відповідь на цей крок компенсують Україні відповідну кількість низькозбагаченого урану. Адже для науки це не має великого значення.

У. Т.: Але ж поки що, крім схвалення, ми нічого не отримали. Чи не повториться ситуація з відмовою від ядерної зброї за президента Кравчука, коли нам багато чого обіцяли, але майже нічого не виконали?

— Це не зовсім так. Тоді США за відмову від ядерної зброї компенсували нам близько \$300 млн, Росія списала частину газового боргу і півтора року безплатно постачала ядерне паливо для наших атомних електростанцій. Тобто ми не зовсім безкоштовно здали ядерну зброю. Чи отримали достатню компенсацію, то вже інше питання. Але мало хто говорить про те, що в нас просто не було іншого виходу. Ми ніяк не могли залишити ядерну зброю на території України.

У. Т.: Чому?

— З кількох причин. По-перше, зберігаючи ядерну зброю, ми стали б мішенню для інших ядерних країн. Адже в чому полягає філософія ядерного стримування? Всі країни, що мають ядерну зброю (наприклад, Росія та США), знають, де в кого розташовані елементи ракетно-ядерного комплексу (пускові установки, штаби, склади, заводи), і саме вони є постійними мішенями для першочергового ядерного удару у воєнний період. Отже, обидві держави є однаково уразливими, і це стримує їхні ядерні амбіції. По-друге, це велика дурниця, що Україна володіла ядерною зброєю. Так, вона була в нас, але куди конкретно була націлена, ми не знали. Знали лише, що на США, але без подробиць. Повне управління розташовувалося в Москві, там же була й система блокування пуску. Тому навіть якби у нас якийсь самогубець задумав натиснути ядерну кнопку, в нього нічого не вийшло б. Я вже не кажу про те, що для того аби мати ядерну зброю, потрібні ремонтні бази і склади ядерної зброї. Кожна боеголовка — це дуже складний електронно-

механічний пристрій, який має свій короткий ліміт життя, і після цього її треба демонтувати. А це можна зробити лише там, де її виробляли, тобто в Росії, та ще й заплатити чималі гроші. До речі, термін життя усіх ядерних боєприпасів, що перебували на території України, сплив у 2007 році.

Є ще один серйозний аспект: країни, які володіють ядерною зброєю, повинні мати дуже дорогі космічні системи спостереження за ядерними партнерами. Україна такої системи не мала і не має. Не кажучи вже про фінансування та безпеку. Згадаймо серію вибухів на військових складах за останні роки про фінансування Збройних сил України, удвічі-втричі менше від потреби, та про 70 тис. безквартирних офіцерів... І це тільки невелика частина проблем. То скажіть мені: чи була в нас альтернатива позбавлення ядерної зброї?

У. Т.: Але ж Україна фактично є беззахисною перед можливою загрозою. Віктор Янукович, схоже, попрощався з ідеєю вступу нашої країни до НАТО, натомість пропонує перетворити Україну на нейтральну державу, законодавчо забезпечивши їй позаблоковий статус. Що ви про це думаете?

— Я можу зрозуміти, чому виникла ця тема. Адже більшість українців не сприймають вступу країни до НАТО, а ідея позаблокового статусу їм подобається. І видно по всьому, що й НАТО сьогодні не до нас. Але це питання містить цілий комплекс складних проблем. Так, справді, Віктор Янукович дав МЗС завдання підготувати зміни до Закону про основи національної безпеки, які гарантували б країні позаблоковий статус із підтримкою нового формату європейської безпеки, який запропонував 2008 року президент РФ Дмитрій Медведєв. Оскільки в чинному законі є чітка перспектива вступу в майбутньому України до НАТО, виходить, що президент кардинально змінює напрям зовнішньої політики у галузі безпеки. Поки що єдина де стовідсоткова гарантія безпеки — це Північноатлантичний альянс. А ось чи дасть таку гарантію нейтральний статус країни, я в цьому не впевнений.

ВАЖКИЙ НЕЙТРАЛІТЕТ

У. Т.: Прихильники позаблокового статусу посилюються на Швейцарію: мовляв, нейтральна країна, живе і процвітає...

— А є ще Австрія, Швеція, Туркменія... І кожна з цих держав пройшла свій шлях до нейтралітету, єдиної формули у цьому питанні немає. Наприклад, Австрія отримала нейтралітет примусово, оскільки під час війни була анексована фашистською Німеччиною, а після війни, до 1955 року, перебувала під протекторатом країн-переможців. І за десять років нейтралітету, тобто після 1955-го, держава практично зникла з політичної мапи Європи. Ось чому, щойно зникла загроза холодної війни, Австрія вступила до Євросоюзу, приєдналася до програми НАТО «Партнерство заради миру» тощо. І весь час у країні триває дискусія про відмову від нейтрального статусу. Швейцарія теж має особливості: під час війни її навіть Гітлер не чіпав, адже там зберігалися «темні» гроші Рейху. Крім того, не слід забувати, що і Австрія, і Швейцарія перебувають в оточенні країн НАТО, тобто де-факто є споживачами безпеки, яку продукує Альянс. А ось хто захистить Україну, якщо вона стане нейтральною? Недостатньо просто заявити, що ми нейтральні. Потрібні гарантії інших країн чи ООН. Але

ФОТО ОЛЕКСАНДР ЧЕРМЕНЬОВ

яких? Сусідів на кшталт Росії? Чи світових грандів? І як це має бути закріплено в міжнародно-правовому сенсі? Не треба забувати, що в нас з одного боку – НАТО, з іншого – ОДКБ, Організація договору колективної безпеки під керівництвом Росії. Україна і Молдова посередині. Ще одне важливе питання – якість збройних сил. Нейтральна країна повинна мати дуже серйозну армію та озброєння. Не слід забувати і про Чорноморський флот, який після ратифікації угоди може базуватися до 2042 року. У такому разі це буде дуже складний нейтралітет. Адаже сутність блокового чи позаблокового статусу України в одному: це надійні довготермінові міжнародні гарантії безпеки. Але є одна важлива обставина: щоб «доповзти» до НАТО, навіть за 10 чи 20 років, потрібно виконати величезний комплекс вимог щодо глибинного реформування країни у всіх без винятку галузях. Це щорічні спільні з НАТО плани і перевірка їхнього виконання, в яких, до речі, військові питання становлять 20%, а решта – економіка, соцсфера, наука, свобода слова, права людини, судова система і багато іншого, що включають у себе європейські стандарти життя. А ось для набуття статусу нейтралітету нічого цього не треба робити. Як вийде, так і вийде. Це ще одна ради-

ТІЛЬКИ З НАТО. «Навіть при проголошенні нейтрального статусу України нам потрібні міжнародні гарантії національної безпеки. На сьогоднішній день гарантії може надати тільки НАТО»

кальна різниця між набуттям блокового і нейтрального статусів.

У. Т.: Ви як фахівець і палкий євроатлантист маєте можливість озвучити свої думки в особистій розмові з Віктором Януковичем?

– Ні, такої можливості я зараз не маю. І, думаю, якби ця розмова відбулася, він нічого не сказав би. Зараз дуже багато чинників впливають на ухвалення політичних рішень.

У. Т.: Але ж ви вважаєте, що альтернативи НАТО щодо стовідсоткової гарантії безпеки немає...

– Так, але в самому Альянсі теж зараз стільки проблем, що йому просто не до України. Нещодавно відбулися наради міністрів закордонних справ, на яких обговорювали нову стратегію НАТО на десятиліття. Зокрема, пропозицію про залучення Росії до повноправної участі у створенні європейської системи ПРО. І на Лісабонському саміті це рішення має бути затверджено остаточно. Взагалі всередині Альянсу ведеться серйозна дискусія щодо його майбутнього. Але видно, що нормалізація відносин Росії і НАТО й активізація їхньої співпраці – це реальність, яка потребує переосмислення тактики і стратегії щодо євроатлантичної інтеграції України. Не відмову від неї, а переосмислення. Віктор Ющенко, якого вважають євроатлантистом, намагався застосувати форсовану технологію наближення до НАТО, не забезпечивши цього процесу інструментально та технологічно. Відлякала наших потенційних партнерів з Альянсу, особливо Францію та Німеччину, й жорстка конфронтація з Росією. Я вже не кажу про те, що наші внутрішні чвари між прем'єром і президентом не додавали нам авторитету. І ПДЧ нам не дали не лише тому, що Франція та Німеччина опонували, а тому, що ми декларували багато, але нічого не виконували. Від нас просто втомилися.

ПОЛІТИКА З ПАПІРЦЯ

У. Т.: Чи не здається вам, що нинішня влада відкине Україну на багато років назад?

– Я думаю, що команда Януковича може виявитися сильнішою за команду Ющенка якщо

не інтелектуально, то організаційно. Ющенко вважав, що краще за всіх розуміється на зовнішній політиці. Проте його зовнішньополітичний романтизм виявився не дуже ефективним. А ось Янукович ніколи не займався зовнішньою політикою, і видно, що він дослухається до людей, які на цьому знаються. Комусь може не сподобатися, що він під час міжнародних зустрічей читає свої промови з папірця. Але він правильно робить, адже йдеться про складні форми, де кожне слово та інтонація мають величезне значення.

У. Т.: Ющенко наробив чимало кадрових помилок, бо признавав людям за принципом вдячності та політичної лояльності. Янукович, схоже, повторює його помилки. Ви як фахівець задоволені представництвом силового блоку в уряді?

– Нікуди не подінешся: треба було розраховатися за вибори. Але я переконаний, що за півроку-рік, Янукович суттєво перетрусить усі ці призначення. Можу напевно сказати, що залишаться Грищенко, бо це професіонал найвищого рівня. А ось хто ще, сказати важко. Адаже, окрім зовнішньої політики, у нас дуже складна соціально-економічна ситуація, з якою теж треба щось робити. Нинішня влада заявила, що з її приходом в країні настане стабільність. Але ж стабільність характерна і для тоталітарних країн. Уже звучать тривожні дзвіночки, зокрема зі свободою слова.

У. Т.: Як ви ставитеся до масового повернення на Батьківщину «в'язнів совісті» на кшталт Бакая, Білокона, Боделана та інших, які за помаранчевої влади сховалися від кримінальних переслідувань у Росії?

– Безумовно, це не може не позначитися на репутації країни. Адаже кримінальні справи проти цих панів порушила українська прокуратура. Там залишилися ті самі особи. Виходить, що прокуратура або тоді пішла на кон'юктурне підігрівання владі, або тепер. Прокуратурі варто було б дати якісь пояснення. Бо дуже вже ці рішення б'ють по репутації правоохоронних органів і країни загалом. ■

Отруїлися газом

За знижку на газ Україна заплатить \$6–7 млрд плюс національні інтереси

Автор:
Ірина
Перевозченко

Підписані в Харкові російсько-українські газові домовленості нова влада підносить як чи не головне досягнення України за останні десять років. «Можливість запобігти банкрутству хімпрому», «преференції на суму \$40 млрд», «шанс важкої промисловості піднятися з колін», – так коментують поправки до газових домовленостей (базовий документ підписано в лютому 2009-го) лояльні до президента Віктора Януковича чиновники.

Між тим більшість політичних та економічних експертів ставляться до нових угод вельми стримано. А журналісти вже встигли охрестити харківський договір пактом Медведєва – Януковича. На перший погляд, така реакція виглядає невинуватою. Після зростання вартості російського газу з \$208 за тисячу кубометрів (IV квартал 2009-го) до \$305 (I квартал 2010-го), а потім і до \$330 (II квартал) будь-яка знижка на газ має сприйматися як жест доброї волі. А зменшення газових цін на третину – взагалі як панацея для економіки. Утім, цього не сталося.

Річ навіть не в порушенні Віктором Януковичем Конститу-

ції, фактичній здачі РФ Севастополя (а в перспективі й Криму) і навіть не в тім, що підписання таких угод не належить безпосередньо до компетенції українського президента. Просто під час детальнішого вивчення виявляється, що нинішні угоди не принесуть Україні очікуваної економічної користі.

ФОРМУЛА ПУТІНА

Почнемо з того, що договірні зміни не змінюють формули розрахунку ціни на газ для України, а лише коригують його оподаткування. «Фактична ціна на природний газ... знижується на суму зменшення митних платежів, якщо таке коригування передбачене постановою уряду Російської Федерації, що стосується вивізних мит при поставках природного газу з території Російської Федерації до України», – йдеться в харківському додатку до газового договору.

Отже, результатом харківських домовленостей став аж ніяк не новий розрахунок газових цін або зниження їхнього базового рівня, а цілковита залежність від доброї волі уряду РФ. Вектор цієї волі може в будь-який момент відкоригувати Владімір Путін простим розчерком пера. Приміром, якщо україн-

ський авіапром або енергетику не буде інтегровано до складу російських – усні домовленості про це вже досягнуті й навіть попередньо оформлені.

Договір про продовження на 25 років терміну базування Чорноморського флоту в Севастополі, навіпаки, складений грамотно. Буквальне прочитання документа, вже ратифікованого Верховною Радою, не залишає простору для тлумачень – флот залишається в Криму до 2042-го. Причому незалежно від того, отримує Україна знижку на газ чи ні. Просто в першому випадку орендна плата, яку сплачують росіяни, становитиме \$100 млн на рік плюс сума гіпотетичної знижки, а в другому – \$100 млн. До того ж на термін перебування флоту (стаття 1 Договору) розрахунок орендної плати (стаття 2) не впливає. Зате припинення оренди баз флоту автоматично означає повернення до розрахункової ціни під час поставок російського газу незалежно від того, хто ініціював цей крок.

ОЛИГАРХІЧНИЙ ІНТЕРЕС

Тепер про гроші. Знижка на газ для України становитиме 30% його розрахункової ціни тільки у разі, якщо вона не перевищуватиме \$333 за тисячу кубоме-

ПРЯМІ ВТРАТИ

■ Надання російській стороні знижки на транзит газу територією України – **від \$2 млрд на рік**

■ Обмін контрольного пакета концерну «Антонов» (50% + 1 акція) на ще не визначений пакет акцій російської «Об'єднаної авіабудівної корпорації» – **від \$1 млрд** (з урахуванням портфеля замовлень на українські літаки Ан-148 і Ан-124)

НЕПРЯМІ ВТРАТИ

■ Послаблення позицій української сторони в будь-яких переговорах із Росією – знижку на газ уряд РФ може скасувати в будь-який момент

■ Енергетична залежність вітчизняної промисловості від російського Газпрому

СКІЛЬКИ ЗАПЛАТИТЬ УКРАЇНА ЗА ЗНИЖКУ НА ГАЗ

■ Надання знижки РФ на орендну плату за перебування ЧФ у Севастополі – **до \$1,9 млрд на рік**

■ Приватизація Одеського припортового заводу з урахуванням інтересів російського «Сибур-Холдинг» – **\$1–1,5 млрд**

■ Відсутність стимулів для модернізації українських хімічних та металургійних підприємств, ПЕК, ЖКГ, а також для диверсифікації джерел енергії

трів. Якщо ж вартість тисячі кубів буде більша від обумовленої суми, знижка становитиме лише \$100. Тобто падіння розрахункової ціни, наприклад, до рівня \$200 за тис. м³ гіпотетично дає Україні знижку \$60. А ось за зростання розрахункової ціни, наприклад, до \$400 за тисячу м³ Україна купуватиме газ по \$300. Причому і перший, і другий варіанти, найімовірніше, будуть не вигідні українській стороні. Практика останніх місяців засвідчила, що вартість російського газу, який постачається в ЄС за довготерміновими контрактами, майже на \$150 вища від спотових цін на блакитне паливо з Алжиру або Катару (у січні 2010-го пропонувалося по \$170–190 за тисячу кубів). Ось тільки в гонитві за дешевим російським газом українська влада досі не знайшла ресурсів, щоб профінансувати будівництво терміналу в Причорномор'ї для прийому альтернативного палива

Далі – більше. У 2008–2009 роках тільки ледячий регіонал не таврував Кабмін Юлії Тимошенко за «невигідні умови газових угод» і «ціновий протекціонізм на внутрішньому ринку». До речі, в лютому 2009-го попередньому уряду в процесі значно складніших переговорів вдалося отримати у росіян 20-відсоткову знижку на рік і 11 млрд м³ газу за ціною \$167 за тисячу кубів (того самого, який компанія «RosUkr-Energo» прибрала до рук в 2006–2007 роках, користуючись неузгодженістю дій Газпрому і Нафтогазу). Завдяки

цьому протягом 2009-го граничні ціни для промисловості та бюджетних організацій становили 2020,25 грн за тис. м³, для металургів та хіміків – 1899,25 грн, для виробників азотних добрив – 1584,4 грн.

За логікою, перше, що мав зробити новий уряд, – підвищити ціни до економічно виправданого рівня. Але цього не сталося: 2020,25 – 1899,25 – 1584,4 грн за тисячу кубів газ коштував і в березні, і в квітні 2010 року, а втрати НАК «Нафтогаз України» компенсував бюджет. Навіть з урахуванням усіх надбавок, транспортних витрат і податків, приміром, ММК імені Ілліча за тисячу кубів газу платив наприкінці квітня близько \$305 – менше, ніж він коштував на кордоні. Причому безпартійний хазяїн Маріупольського меткомбінату імені Ілліча Володимир Бойко тут ні причому. У збереженні низьких цін на газ для металургів зацікавлені безпосередньо в ПР, яку фінансує найбільший власник металургійних активів Рінат Ахметов.

Інтереси металургійних олігархів вгадуються і в тому, що одночасно зі здачею Севастополя Віктор Янукович домовився з Дмитрієм Медведевим про збільшення поставок російського газу з 33 млрд кубометрів в 2009-му до 36,5 млрд у 2010-му. Тоді як уряд Тимошенко провадив політику стимулювання власників металургійних і хімічних активів до їх модернізації задля зменшення обсягів споживання російського газу. Зокрема, докризового 2008-го

споживання газу в Україні становило 66,3 млрд кубів, тоді як за прем'єрства Віктора Януковича в 2003–2004 роках аналогічні показники були на рівні 76,3 та 75,08 млрд кубів.

Автоматичне збільшення обсягу закупівель з одночасним зниженням ціни на газ є свідченням ще однієї негативної тенденції. Дешевий енергоресурс – найкращий спосіб поставити хрест на модернізації промисловості та паливної незалежності України.

При цьому російський Газпром отримує гарантований ринок збуту. А ось українські громадяни від харківських домовленостей Віктора Януковича якраз нічого не виграли – нам продають газ, що видобувається в Україні. ■

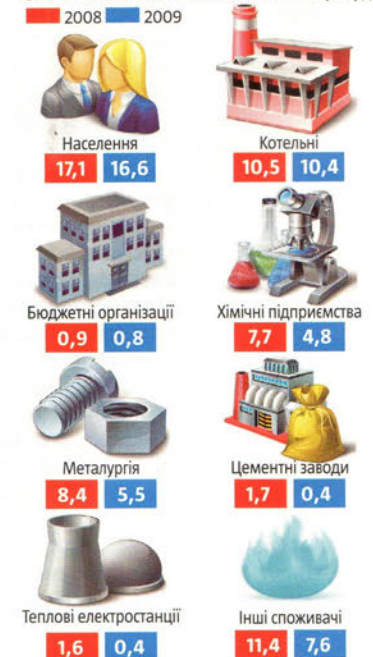
ГІПОТЕТИЧНА ВИГОДА

■ \$3 млрд у 2010-му і по \$4 млрд у наступні роки за вартості газу понад \$333 за тис. м³

СТРУКТУРА ПОСТАЧАННЯ

СТРУКТУРА СПОЖИВАННЯ, млрд м³

Головні категорії споживачів, без урахування витрат на транспортування
За даними Мінпаливенерго, Інтерфаксу

* ПОТЕНЦІЙНІ ВТРАТИ*

■ Надання гарантій економічної недоторканності російським компаніям в Україні (у газовій сфері)

■ Створення спільного підприємства з росіянами для реалізації газу в Україні

■ Спільне з Газпромом управління ГТС України

■ Узгодження з владою РФ тарифних ставок на транспортування нафти українськими магістральними нафтопроводами

* Відповідно до попередніх домовленостей України і РФ

Вилетіли в трубу

Гонитва за дешевим трубним газом із РФ може консервувати проекти з диверсифікації джерел постачання блакитного палива в Україну

Спілкувалася
Ірина
Ходорова

Відомий експерт з енергетичних питань Богдан Соколовський розповів *Тижню*, чому українські уряди ігнорують перспективні проекти з розробки покладів сланцевого газу в нашій країні, й пояснив, чим зумовлена «здача національних інтересів» України під час уточнення газових домовленостей із Росією.

У. Т.: У Харкові було підписано угоди, які зрештою призвели до здачі українських національних інтересів, зокрема у сфері безпеки. Суто гіпотетично уряд Миколи Азарова міг послабити «обійми» Газпрому?

— Ніхто не казав, що переговори будуть легкими. Проте треба було принаймні не переносити у площину газових домовленостей політичні. Доцільно було наполягати на партнерстві, а не займати рабську позицію, зокрема в питанні Чорноморського флоту. Після харківської капітуляції треба пояснити, що російська сторона, м'яко кажучи, принизила українців...

Загалом непогані стартові позиції в переговорах із Газпро-

мом Україна мала 2005 року, коли працювала угода про постачання газу з Туркменистану. Але ж український уряд не забезпечив виконання передбачених у міжурядовій угоді обов'язкових процедур (мали бути підписані міжурядові протоколи щодо обсягів і ціни газу на 2006 рік до 1 липня з РФ і до 1 вересня — з Туркменистаном). У результаті ми прийшли в 2006-й без жодних контрактів. Туркменія не стала чекати, а Росія перекрыла нам газ. І запропонувала або RosUkrEnergo на українському ринку, або \$230 за тисячу кубів газу.

У. Т.: Чи можна говорити, що з підписанням нових газових угод поставлено хрест на диверсифікації джерел постачання газу в Україну? Наприклад, реалізація проектів із видобутку сланцевого газу в Європі може суттєво посунути російський Газпром із європейського ринку. Що заважає видобувати сланцевий газ Україні?

— Україна має всі можливості для освоєння сланцевих родовищ. На межі Кіровоградської та Черкаської областей

розташоване одне з найбільших у світі родовищ горючих сланців — Бовтиське, є газонасні сланці і в Карпатському регіоні. Ще в радянські часи було зроблено геологічну розвідку, підтверджено запаси і визначено топологію відповідних родовищ. До речі, горючі сланці цікаві і як енергоносії, і як сировина для хімічної промисловості.

Донедавна видобуток газу зі сланцевих родовищ вважали нерентабельним — собівартість тисячі кубометрів коливалася в межах \$120–170. Зараз, коли американці вже вийшли на промисловий видобуток сланцевого газу, а трубне блакитне паливо суттєво подорожчало, освоєння українських родовищ є перспективним. Але Україна не має технологій, які є в американців. Наші уряди практично не звертали уваги, а відповідно й не фінансували робіт з освоєння сланцевих корисних копалин. Цей Кабмін не виняток. Найімовірніше, першими в нашому регіоні на промисловий видобуток такого газу вийдуть поляки — через 7–15 років. Хоча Україна могла зробити це набагато швидше, оскільки геологічну

розвідку здебільшого вже проведено – за відповідних інвестицій за 5–7 років можна було б розпочати експериментально-промисловий видобуток сланцевого газу.

Водночас очевидно, що сланцевий газ цілковито не замінить трубного в середньотерміновій перспективі. Утім, враховуючи європейські тенденції заміщення традиційних енергоносіїв, видобуток в Україні навіть кількох мільярдів кубометрів сланцевого блакитного палива (а це цілком реально!) може значно вплинути на ціноутворення на газ, а також посприяти переорієнтації наших металургійних та хімічних підприємств із російських енергоресурсів на вітчизняні.

У. Т.: Чому влада не рухалася в цьому напрямку?

– Через недалекоглядність. У 2000 році розпочали формування передумов для розвитку цієї галузі, однак відповідні напрацювання залишилися на папері. Готували цікаві міжнародні проекти, зокрема з Естонією. Але уряди, мабуть, мали інші пріоритети: сланці – це майбутнє, а газ із РФ – це сьогодні й багаті.

У. Т.: Транснаціональна компанія Total зацікавилася видобутком сланцевого газу в нашій країні. На яких умовах західні корпорації співпрацюватимуть з Україною?

– Умови попередньо визначено, але їх краще не розголошувати, адже поки нічого не зроблено. Якщо взяти за основу досвід інших країн, наприклад тієї самої Польщі, то родовища, найімовірніше, передадуть у концесію. На інші умови ТНК, мабуть, не погодиться.

У. Т.: Що має зробити держава, аби інвестори розпочали видобуток сланцевого газу?

– Наша газотранспортна система доволі розвинена, відповідно інфраструктура в Україні є. Головне – доробити геологорозвідку й дати інвесторам гарантії. Те саме можна сказати і про перспективи видобутку метану з вугільних пластів. До речі, ця технологія складніша і менш відома, ніж сланцева. Але ж запаси метану в наших ву-

І ПОСТОЯЛИ ЗА ЦІНОЮ

Вартість газу, яку Україні «подарували» у 2010-му збіглася з середньоевропейським рівнем 2009-го – €225 за тис. м³ Ціна, € за тис. м³ газу*

*Для промпідприємств із обсягом споживання понад 1 млн м³ на рік станом на осінь 2009-го. В 2010-му ціни впали на 5–15%. За даними portalu energy.eu

гільних пластах колосальні й Україна могла б показати приклад його видобутку всьому світові.

У. Т.: Чому Україна досі не побудувала терміналу для забезпечення постачання скрапленого газу з країн Близького Сходу та Африки?

– Термінал – це заїжджена тема, немає сенсу про це говорити. Ще в 2005-му було досягнуто домовленостей із Казахстаном про реалізацію маленького проекту в Криму... Згодом його заморозили. Але найважливіше завдання для України – досягнути партнерських домовленостей із росіянами, поки що цього не зроблено. Шанси на це у нинішньої влади були, особливо з огляду на торішнє послаблення позицій Газпрому на ринку ЄС.

У. Т.: Які умови співпраці з росіянами влаштували б Україну?

– Встановлення перехідного періоду для вітчизняної економіки від трьох до п'яти років із поступовим переходом до ринкових цін на газ і транзит.

У. Т.: Здається, після капітуляції українського уряду в Харкові втрачають актуальність російські проекти побудови газогонів в обхід України...

– Скажу відверто: я росіян не розумію, а німців, які беруть участь у проєкті «Північний потік», ще більше. Хоча впевнений, що «Північний потік» буде, він розрахований на постачання газу, зокрема зі Штокманського родовища, освоєння якого відкладено років на сім. Може статися так, що трубу буде прокладено, газу для неї не буде і її заповнять блакитним паливом, яке зараз транспортують українською ГТС. Нагадаю, що СРСР це вже проходив: спочатку набували трубопроводів, заробляли великі гроші, а потім Захід збив ціну на енергоносії.

У. Т.: А чому німці вкладають гроші в «Північний потік», а не в розвідку перспективних польських сланців?

– Думаю, німці вкладають у в сланці... Хай там як, а вони будуть останніми, хто щось втратить на диверсифікації постачання газу. ■

погляд

Володимир Омельченко, провідний експерт енергетичних програм Центру Разумкова

Відповідно до підписаних контрактів Україна отримала знижку в розмірі експортного мита РФ – 30%. За моїми підрахунками, для країн ЄС російський газ коштуватиме \$300–310 за тис. м³, а ми сплачуватимемо середньорічну ціну на рівні \$240–250 за тис. м³. Якщо врахувати транспортну складову (під час транзиту територію нашої країни тисяча кубів газу дорожчає приблизно на \$40), то ціни в Євросоюзі та Україні різнитимуться мінімально. Нас переконують, що Румунія та Польща платять більше, ніж ми. Але ж Польща споживає 10 млрд м³ російського газу на рік, а ми – вчетверо більше, тобто повинні мати більшу знижку. По суті, зробивши політичні та економічні поступки, Україна отримала ті самі цінові умови, що мають інші партнери Газпрому в Європі.

Роман Ніцович, редактор інформаційно-аналітичного ресурсу UA-energy.org

У міжнародній практиці ухвалення політичних та економічних рішень є неприпустимим. Угода між Газпромом і Нафтогазом дуже політизована. Певну вигоду від домовленості отримають вітчизняні виробники металургійного та хімічного комплексів (вони, власне кажучи, і були зацікавлені у зниженні ціни імпортованого газу), але на інших категоріях споживачів надана Україні знижка майже не позначиться. Сумнівними є заяви щодо інвестицій в українську економіку, які нібито надає Росія за рахунок зменшення мита. Важко прогнозувати, як саме використовують умовно заощаджені кошти власники підприємств. Хибним є і припущення, що від нових контрактних умов зиск матиме Україна, адже бюджет живих грошей не отримає.

ФОТО: УНИАН

Донбаський локомотив на роздоріжжі

Формуючи власну владну вертикаль на Донеччині, Янукович змушений йти на компроміси з Ахметовим та Колесніковим

Автор: Олександр Міщенко, Донецьк

Коли перемагаєш ворога, боротьбі з яким присвятив довгі роки життя, втрачаєш сенс власного існування. В схожій ситуації опинився донецький регіон. Із перемогою Віктора Януковича на президентських перегонах тут фактично завершився тривалий період домінування воєнничої ідеології, вибудованої на протиставленні «цінностей трудового Донбасу» «завоюванням Помаранчевої революції».

БАНКРУТСТВО ІДЕОЛОГІЇ

Догму трудового краю, що годувала не тільки себе, а й півсвіту, пропагували ще за радянських часів. Останнє десятиріччя їй вдало експлуатувати капіталістичну еліту регіону. В незалежній Україні Донбас продовжував «утримувати дотаційні регіони та зажерливий центр». Починаючи з 1999 року й дотепер донеччани на всіх виборах голосували за тих, хто використовував цю антагоністичну доктрину.

Але ситуація змінилася. Донецька область уже не є лідером зі збору платежів до зведеного бюджету України в перерахунку на одного жителя. За підсумками 2009 року – лише 9–10 місце. Тепер вже колишній голова Донецької обласної ради Анатолій Близнюк повідомляв, що в 2009 році Донеччина «не додала в держбюджет 5,6 млрд грн по всіх показниках». За його словами, в подальшому ситуація буде погіршуватись. А це означає, що на воєнничій ідеології регіоналам доведеться остаточно поставити крапку. Альтернативи для народу у нової-старої влади теж немає. Ситуація на Донбасі нагадує ту,

в яку потрапляють країни третього світу. Втягуючи свої народи в тривалі та безглузді війни, їхня влада врешті-решт розуміє, що люди розучилися працювати й уже не бажають сіяти хліб чи стояти біля верстатів, а сама вона не здатна запровадити принципи цивілізованого і мирного життя.

Враховуючи, що криза в найближчий рік не розсмокчеться, а новому урядові Януковича так чи інакше доведеться йти на непопулярні соціально-економічні рішення, для чільників Донбасу настають нелегкі часи. Ведмежу послугу для власної області зробили самі регіонали, коли в бажанні закріпити за собою адміністративний ресурс на місцях перенесли вибори в органи місцевого самоврядування на невизначений термін. Одноставну думку донецької влади висловив мер обласного центру Олександр Лук'янченко: «Не можна переносити вибори й не називати дати, коли ці вибори відбудуться, а міського голову та органи місцевого самоврядування робити заручниками ситуації». Відомий донецький правозахисник Сергій Салов вважає, що в цьому випадку правовий нігілізм регіоналів може зіграти з ними злий жарт. На його думку, місцеві вибори рано чи пізно відбудуться, але Партія регіонів втратить беззастережну підтримку виборців і отримає на них гірший результат, ніж це могло бути, якби люди обирали місцеву владу 30 травня поточного року. Погіршення соціального становища мешканців регіону відтепер буде негативно позначатися на рейтингу ПР у власній вотчині. Втім, зважа-

ючи на адмінресурс, навряд чи це позначиться на офіційних результатах виборів.

ПЕРЕМИР'Я В СЕРПЕНТАРІЇ

Місцеві вибори від всеукраїнських на Донеччині відрізнятимуться тим, що балотуватися на них будуть практично всі «свої», навіть якщо не матимуть при собі партквитка Партії регіонів. Досвід попередніх двох років показав, що на дострокових виборах селищних та сільських голів у Донецькій області майже в половині випадків перемагали люди, які

не належали до панівної в регіоні політичної сили. В кількох населених пунктах у боротьбі за посаду голови зійшлися по три-чотири кандидати від Партії регіонів. Вони не цуралися поливати одне одного брудом і звинувачуваннями в корупції. Подібну тенденцію видний регіонал, керівник обласної організації ПР Борис Колесніков вважає дуже небезпечною. На його думку, вона лише дискредитує саму партію в очах виборців. Понад два роки тягнеться гучний конфлікт між владою Донецька та Макіївки, презентованою на 90% членами Партії регіонів, за територію Червоногвардійського району Макіївки. Сюжет немовби виписаний із гоголівських героїв Івана Івановича та Івана Никифоровича. Мер обласного центру Олександр Лук'янченко вважає, що 80-тисячна Червоногвардійка повинна бути частиною Донецька, оскільки розташована в межах його кільцевої дороги. Міський голова Макіївки Олександр Мальцев заявляє, що не дозволить донецьким дерібани рідну землю. В це протистояння втрутилися потужні фінансово-промислові групи з ПР. Так, інтереси Макіївки відстоює народний депутат, а відтепер прем'єр-міністр уряду Криму Василь Джарти. За територіальними зазіханнями донецьких проглядається потужна ФПГ Ахметова-Колеснікова. Партійні інтереси відразу відійшли на другий план, коли перед впливовими регіоналами засвітилися бізнесові вигоди.

Новообраному президентові в одноосібному порядку навряд чи вдасться вирішити іншу суттєву проблему – кадрову. Новопризначений голова Донецької ОДА Анатолій Близнюк як і його попередник Володимир Логвиненко став такою ж компромісною фігурою. Щоправда, в 2006 році політична угода була досягнута між помаранчевим центром та біло-блакитною елітою регіону, а нині президентові Януковичу довелося домовлятися зі своїми партійними соратниками Ахметовим та Колесніковим. Уже тривалий час вплив Віктора Федоровича на рідний регіон здійснюється

через цих посередників. Вони визначають практично всі кадрові призначення в області, утримують тут партійні осередки, контролюють діяльність органів місцевого самоврядування, фінансують проведення виборчих кампаній. Після того як Янукович «образив» Колеснікова та Ахметова, призначивши главою своєї адміністрації їхнього ворога в особі Сергія Львовичкіна, цей бізнес-тандем дав зрозуміти президентові, що не дозволить посадити в крісло донецького губернатора людину, яка їх не буде влаштовувати. Чутки називали саме Колеснікова головним претендентом на донецьке губернаторство. Але для останнього посада представника президента у власному регіоні може вважатися образливою. Ще в 2006 році Борис Вікторович заявив, що роль голови ОДА нагадує йому обов'язки сторожа на колгоспному полі, де вже й красти нічого.

Із призначенням головою Донецької ОДА компромісного Близнюка внутрішній партійний конфлікт навряд чи вичерпано. Днями донецька бізнес-еліта здобула свою першу перемогу: головою облради було обрано одного з менеджерів Ахметова Андрія Шишацького. Колишній монолітний фундамент Партії регіонів на її батьківщині зазнав глибоких тріщин. Але, попри чвари та конфлікти між регіоналами, в опозиції наразі немає можливостей створити достойну конкуренцію команді Януковича на Донбасі. По-перше, штаби великих політичних гравців уже давно полишили спроби відвоювати у регіоналів місцевий електорат – під час виборів туди спрямовують суто символічні ресурси. Красномовний приклад – безуспішна спроба команди Тимошенко конкурувати на Донбасі з регіоналами на останніх президентських виборах. По-друге, практично всі місцеві штаби основних конкурентів Януковича підпали під вплив, а іноді й під диктат «керівної та направляючої». Є свідчення, що в першому турі списки членів дільничних комісій від низки кандидатів або узгоджували, або формували в штабі Партії регіонів. Щоправда, це було вчора. ■

ФОТО: РНЛ

Там, на блакитних доріжках...

«Це з'їзд переможців!» – чулося в кулуарах зібрання регіоналів, на якому вони відчували себе справжнісінькою партією влади: тут зішлись президент, прем'єр, майже всі урядовці, губернатори тощо. Партійці, вочевидь, забули, чим закінчився ще один з'їзд переможців – XVII з'їзд ВКП(б) 1934 року в Москві, на якому було проголошено перемогу генеральної лінії партії в побудові соціалізму. Невдовзі після того з'їзду почалися репресії: дві третини членів і кандидатів у члени ЦК ВКП(б), обраних XVII з'їздом, оголосили

Дмитро
Табачник
та інші

Почесний голова і просто
лідер Партії регіонів

Регіонал-акордеоніст
Ян Табачник

Герой України
Тетяна Засуха

ворогами народу. Сталін перетворився на одноосібного диктатора...

Проблеми в регіоналів не лише з історією, а й з арифметикою (вже не кажучи про мову – слухати українську Миколи Азарова без болю неможливо). «На виборах нас підтримала переважна більшість виборців України», – виголосив у своїй промові Янукович. Та 48,95% (саме стільки здобув він у другому турі) – це аж ніяк не переважна більшість.

Виступом президента, появі якого в залі передувало рукоштовання Януковича та Азарова на блакитній доріжці (її

розстелили на сходах Українського дому аж до Європейської площі, на якій через авто регіоналів утворився величезний корок), очікувана помпезність заходу обмежилася. Все інше відбувалося скоромовкою: заклики Азарова перемогти на всіх виборах – місцевих, парламентських і наступних президентських; погрози прем'єра тим, хто не «забезпечував перемогу», а «за спинами домовлявся з можливим переможцем виборів»; виступи делегатів, які співали панегірики вождеві. Перевершила всіх Ганна Герман – вона назвала Януковича «зіркою на політичному небосхилі», ім'я якої

Автор:
Мар'яна
Олійник

Фото:
Олександр
Чекменьов

«завжди буде на прапорах як символ перемоги». Віктор Федорович не заперечив.

Швиденько обрали й нове-старе партійне керівництво: Януковича – почесним лідером партії (безстроково), Азарова – просто лідером, Володимира Рибак – його першим заступником. Одним із заступників голови ПР став і Дмитро Шенцев, відомий учасник в полюванні, на якому загинув Євген Кушнар'єв...

З'їзд Партії регіонів перетнувся в Українському домі з арт-проектом «Вожді Леніє», де виставляли експонати з фондів колишнього музею Леніна. Збіг виявився символічним. ■

Неволя слова

В Україну повертаються цензура й російські телеканали

Автор:
Марія Коваль

«Люди, котрі читають книжки, керують людьми, які дивляться телевизор», – ця теза невідомого автора яскраво ілюструє маніпулятивність інформаційного простору, що формує суспільні стереотипи і настрої. Чи читають книжки нові керманічі інформполітики держави, можна лише здогадуватися, однак очевидно, що на «правильне» висвітлення подій вони впливатимуть. Уже почали.

УРЯДОВИЙ КАНАЛ

Відтоді як Національну телекомпанію України, функції з управління якою відтепер виконує уряд (згідно з постановою Кабміну від 17 березня 2010 року), очолив екс-інтервієць Єгор Бенкендорф, на Першому каналі сталося кілька показових змін. По-перше, нове керівництво припинило практику перекладу українською російськомовних синхронів у новинах. «Голос та інтонація коментаторів інколи означають більше, ніж їхні заяви. Ми не можемо позбавляти українського глядача такої важливої складової новин», – так аргументувала прес-служба телеканала рішення про відмову перекладу російськомовних синхронів. «Це абсурд. Турботою про точність та повноту є висока культура перекладу. І дуже не хотілося б думати, що ці рішення ухвалюються з політичних причин та що хтось намагається випере-

дити бажання чи побажання нової влади», – заперечує доцільність такого підходу колишній віце-президент НТКУ, народний депутат Андрій Шевченко. По-друге, на Перший національний повернулася програма «В гостях у Дмитра Гордона», яку колись прибрав з ефіру колишній очільник НТКУ Василь Ілащук, пояснивши своє рішення тим, що «ця людина, цинічно насміхаючись, принижувала все, що в Україні є українським». Із твердженням Ілащука можна цілком погодитися, адже Гордон зазвичай запрошував до себе в гості українофобів, офіційних і неофіційних рупорів Кремля та всіляких «рудиментів» радянського мислення, які протягом ефірного часу змріяно ностальгували за совком. Вряди-годи в його передачі з'являлися адекватні люди, наприклад, лідер «ДДТ» Юрій Шевчук, однак і йому довелося відповідати на бульварні запитання про стосунки з Пугачовою (Леонтьєвим, Газмановим) і згадувати, як він хотів натомкити пику Кіркорову.

Тенденції очевидні: на Перший національний повертаються фаворити телевізійного ефіру часів Леоніда Кучми (на черзі, певно, Вячеслав Піховшек), відбувається процес згортання «українізації». Зрозуміло, що канал не обмежить контент програмами на кшталт гордонівської й розважатиме такі передачі розважальним продуктом, щоб залучити молоду аудиторію. Цим напрямом нині опікується Валід Арфуш, видавець журналу «Папаpazzi»,

якого призначили заступником генерального директора з музично-розважальних проєктів телеканала та міжнародної співпраці. Арфуш ніколи не приховував своїх зв'язків із Партією регіонів – під час останніх президентських виборів він працював у команді Віктора Януковича керівником відділу зарубіжної преси і був членом креативної ради, а Нестор Шуфрич є його хрещеним батьком (нещодавно Арфуш став православним). Схоже, завсідникові світських вечірок Валідів Арфушу доведеться створювати конкурентоспроможну розважальку, що є зараз найбільш форматною для переважної частини українських комерційних каналів.

Виходець з «Інтера» Єгор Бенкендорф також добре обізнаний у створенні такого продукту, тож від НТКУ слід очікувати зміни курсу на «осучаснення» в площині розваг, натомість суспільно-політична площина зазнаватиме все більшої «офіціалізації». Цілком імовірно, що інформаційна політика Першого національного будуватиметься за схемою російського «Первого канала» – максимум розважальних і комедійних програм плюс заангажовані й провладні новини та політичні передачі. Щоправда, для цього потрібен час: щоб реалізувати такий сценарій розвитку каналу, слід провести всі необхідні ротації й призначити потрібних людей. Нещодавно на зборах керівництва з колективом компанії заступник гендиректора НТКУ Володимир Липовий повідомив, що в результаті зміни структури Національної телекомпанії України відбудеться скорочення всіх працівників, після чого їх... знову візьмуть у штат, який буде остаточно сформовано на початку липня. Київська незалежна медіапрофспілка вже висловила здивування стосовно такого перебігу подій і наголосила, що наміри керівництва НТКУ суперечать закону. «Є категорія працівників, які не підлягають звільненню, хоча б вагітні жінки, одинокі матері та інші. Звільнення їх викличе позови до НТКУ», – наголосив голова Комітету КНМП Юрій Луканов.

Тож на тлі останніх подій і пертурбацій у Національній телерадіокомпанії України заява Ганни Герман про створення громадського мовлення виглядає дещо утопічно (цинічно?). «Ми станемо тією владою, за якої громадське радіо та громадське телебачення перетворяться з п'ятирічної «болтології» на реальність нашого життя. І це буде найкращий доказ наших демократичних переконань, які ми втілюємо в життя», – заявила вона. Ну що ж, чекаємо на чергове втілення.

ПРИВИД ЦЕНЗУРИ

А воно й не забарилося – втіленням «демократичних переконань» нинішньої влади стала ліквідація Національної комісії з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі при президентіві України. Звільнені її члени написали Януковичу відкритий лист: «...Важко зрозуміти повідомлення на офіційному інтернет-представництві президента України про те, що «ліквідовані структури втратили свою актуальність і не відповідали політиці, від самого початку проголошеній Віктором Януковичем». ... Україна є прикладом високого рівня плюралізму для багатьох країн із тоталітарною спадщиною. Тому нині важливо не допустити відкату в минуле щодо журналістських прав і свобод. Останні події свідчать про загрози журналістській професії», – йдеться у зверненні. Прикметно, що наступного дня після ліквідації Комісії з питань свободи слова Янукович створив гуманітарну раду, яку сам і очолив. До неї, зокрема, увійшли Іван Драч, Петро Толочко, Олена Франчук, Богдан Ступка, Михайло Резнікович, Лариса Скорик.

Національний комітет із питань свободи слова, який згідно з Регламентом Верховної Ради має отримати опозиція, зараз лишається без офіційного очільника. На голову інформаційного комітету опозиція висунула Андрія Шевченка (БЮТ), коаліція – Олену Бондаренко (ПР). На засіданні ВР, де відбувся перерозподіл парламентських комітетів, голову Комітету зі свободи слова так і не призначили. За словами лідера фракції ПР

ФОТО: PHIL

Олександра Єфремова, коаліція готова надати БЮТ керівництво в Комітеті з питань свободи слова в обмін на Комітет із питань податкової та митної політики.

Доки тривають торги за комітети, у медіа-просторі України все більше помітні ознаки політичної цензури. Сюжети комерційних каналів рясніють однобічним висвітленням тем, з екранів практично зникла опозиція, у новинах з'явилася «прес-релізна» інтонація: «президент обіцяє, що, і прагне до...», «уряд досяг, зробив, виконав, перевиконав» тощо. Результати моніторингу, який проводить громадська організація «Телекритика» у межах проекту громадської організації Internews Network «У-Медіа», свідчать, що в період із кінця березня – початку квітня помітне зростання кількості підозрілих матеріалів. Найбільше матеріалів з ознаками виконання на замовлення було виявлено в новинах телеканалів ICTV та «Інтер».

На думку заступника голови Верховної Ради Миколи Томенка, нині в теленовинах простежується «невидима рука цензури». «Переглядаючи новини на багатьох каналах протягом двох днів, я побачив надто вже «правильні» цитати «правильних» діячів влади й однакові «правильні» цитати «правильних» представників опозиції», – сказав він під час круглого столу на тему «Стан свободи слова в сучасній Україні: актуальні проблеми та загрози». Томенко також висловив сумнів щодо доцільності іс-

ЄГОР БЕНКЕНДОРФ І ВАЛІД АРФУШ. Тепер Національна телерадіокомпанія України в їхніх руках

нування Державного комітету телебачення та радіомовлення України, який не тільки відсторонюється від впливу на ситуацію в інформаційній сфері України, а й скоротив кількість своїх повноважень. «Я не розумію, навіщо потрібен Держкомтелерадіо з погляду повноважень, якщо НТКУ тепер безпосередньо підпорядковується Кабміну», – констатує Томенко. До речі, головою Держкомтелерадіо став Юрій Плаксюк, який раніше був членом Національної ради з питань телебачення і радіомовлення (спочатку уряд планував призначити керівни-

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЗА НИНІШНЬОЇ ВЛАДИ РУХАТИМЕТЬСЯ В БІК РУСИФІКАЦІЇ ТА ПОЛІТИЗАЦІЇ

ком Комітету Олександра Курдіновича, але зрештою він став першим заступником).

ЧОРНА РАДА

Однак якщо Плаксюк звільнився з Нацради за власним бажанням, то троє його колег ще очікують припинення повноважень, що має здійснити парламент (Національна рада з питань телебачення і радіомовлення складається з восьми осіб, чотирьох із них призначає президент, решту – ВР). Проте депутати не поспішають обирати нових членів цього регуляторного органу, відтак складається враження, що його робота навмисно блокується. Цьому «сприяє» й позов ТОВ «ТРК «Музика ТВ», яке ви-

магає, щоб повноваження двох членів Нацради замість ВР припинив суд. «Я не пам'ятаю, щоб за живих членів Нацради роботу цієї структури було заблоковано. Фактично одна фінансово-політична група за допомогою позову одного каналу, що входить до групи компаній «Інтер», заблокувала роботу двох членів Нацради, а в підсумку і всього регуляторного органу», – прокоментував ситуацію Микола Томенко. Нині обрано лише членів Нацради за квотою президента. Крім того, «радники» визначилися зі своїм очільником – ним став Володимир Манжосов, який до цього обіймав посаду віце-президента з розвитку ТРК «Україна», що входить до сфери впливу Ріната Ахметова. Одним із перших кроків оновленої Нацради стало повернення у кабельній й супутниковій мережі популярних російських телеканалів TVCI та «РТР-Планета», які раніше вважалися неадаптованими до нашого законодавства. «РТР-Планета» відомий своїми «об'єктивними» висвітленнями українських реалій. Зокрема, цей рупор кремлівського агітпропу видавав в ефір сюжети про тюрми ЦРУ на території України, участь українських громадян у російсько-грузинському конфлікті та створив фільм «Голод-33. Нев्यूученные уроки истории» – типову російську ідеологічну пропаганду, де подається викривлений погляд на Голодомор в Україні.

З огляду на всі ці факти можна передбачити, що інформаційний простір за нинішньої влади рухатиметься в бік русифікації та політизації. Численним політичним ток-шоу, що активно «розплодилися» під час каденції Віктора Ющенка, загрожує зникнення з екранів або перетворення на ретельно відформатовані вистави. Об'єктивне висвітлення новин теж може стати вчорашнім днем – їх завжди можна затьмарити темниками. До того ж в українському ефірі «по-сусідськи» розташуються канали російської «правди», що радо розповідатимуть нам, як слід жити, і трактуватимуть історичні події. Тож варто вже зараз запастися виделками – порції локшини лише збільшуватимуться. ■

Зачистка теледемократії

То було великим відкриттям. Раптом політики збагнули, що масами можна управляти за допомогою картинок. Незабутній Ілліч не гайно за це вхопився й висловив вікопомну думку: «З усіх мистецтв для нас найважливішим є кіно». Щоправда, далі було «і цирк», але про цирк в СРСР ніколи не згадували. Виявилось, що, показуючи людям (бажано регулярно) картинки певного змісту й спрямованості, можна суттєво вплинути на ті процеси, які відбуваються в їхніх головах. Якщо, звичайно, фірма-конкурент не розпочне показувати інших картинок.

В Україні стався справжній ренесанс політично-візуальних мистецтв. Уся українська політика твориться в «ящику», якщо політичного діяча в ньому довго немає, значить, він політично вмер. Останнім часом кудись поділася з «ящика» Наталія Вітренко, й про неї забули. Не врахувала цього моменту Юлія Тимошенко, хоча й вона належить до плеяди блискучих телевізійних політиків. Найбільше голосів Юлія Володимирівна збирає тоді, коли з'являється на телеекрані. Але вона, а точніше її оточення доволі сумнівних консультантів, припустилися великої помилки: за всю свою понад 10-річну політичну кар'єру Тимошенко так і не створила власного телеканалу, потужної загальнонаціональної газети тощо. БЮТ пішов хибним шляхом, «точково» оплачуючи окремі передачі, програми й випуски.

Нинішня влада чітко зрозуміла: якщо створити навколо опозиції телевізійну блокаду, то це помітно нівелює, а може, й зовсім зведе нанівець її реальний вплив і можливості контактувати з опозиційним електоратом. Зробити це неважко, адже справді незалежних ЗМІ в Україні майже немає, кожен телеканал підпорядковується певному власникові, а власники-бізнесмени є людьми вразливими, до фінансового «серця» яких завжди можна знайти стежку. Тим більше що з багатьма питання вирішуються на рівні особистих контактів.

Хіба виникнуть у влади серйозні проблеми з ТРК «Україна» та його власником? Можуть виникнути лише в тому випадку, якщо станеться якийсь особистий конфлікт у середовищі нинішньої владної верхівки. Бізнесмени загалом схильні домовлятися з владою. З будь-якою владою. Бізнес не є справою бунтівників і революціонерів. А враховуючи специфіку української ситуації, тут навряд чи знайдеться якийсь Ходорковський. Давно прокладає свою аполітичність канал «1+1», контрольований «Приватом». Під цим же контролем перебуває віднедавна холдинг «Главред-Медіа». Чи стане сваритися з переможцями виборів-2010 Віктор Пінчук, який контролює «Новий канал», СТБ, ICTV, не кажучи вже про суто розважальні телеканали? Позиція 5-го каналу залежить від того, чи отримає Петро Порошенко якусь посаду в команді Віктора Януковича (або хоча б держзамовлення на

автобуси «Богдан»). Немає ніякого сенсу піклуватися про опозицію Дмитрові Фірташу з каналом «Інтер». Перший національний за визначенням повинен підтримувати владу. Чи, може, ТРК «Київ» Черновецького надаватиме слово опозиціонерам?

То що ж залишається в нашому інформаційному просторі політичним інакодумцям, які становлять щонайменше половину населення України? Практично нічого. А враховуючи той цікавий факт, що за деякими українськими телеканалами, близькими до Партії регіонів, стоїть відомий російський, якщо не сказати кремлівський, політехнолог Ігор Шувалов, то, напевно, невдовзі всім українцям, хто не втратив здатність мислити й оцінювати, доведеться в ім'я збереження своєї психіки повісити на телевизор замок і рятуватися хіба що перечитуванням української класики. Нам загрожує підпорядкування всіх ЗМІ одному центру, себто владі, а це означає, що як мінімум інформаційний тоталітаризм має всі шанси стати реальністю.

В Україні дедалі більше вимальовується реалізація кремлівської концепції управління позирно вільними ЗМІ. Отже, тепер більш чи менш швидко з телеекранів зникатиме критика влади, а плюралізм думок можна буде віднайти хіба що в інтернеті, хоч успіхи в «наведенні порядку» в телепросторі здатні спокусити владу приділити увагу й світовій павутині. Якось бутафорія, звісно, залишиться, на кшталт двох московських

РЕГОТАТИ БУДЕМО ЦІЛОДОВО. СЕРЬОЗНИМ РОЗМОВАМ НА «РЕГІОНАЛЬНОМУ» ЕКРАНИ МІСЦЯ ЗАБРАКНЕ

«борців за свободу слова» Шустера й Кісєльова. Ось де вже вони зможуть продемонструвати своє мистецтво «ювелірної» маніпуляції: «потрібні» експерти, «потрібні» спікери, «потрібна» аудиторія в студії, «незалежні» політологи. Все це буде правити за «потьомкінську деревню» української «теледемократії».

Ментально-мовно наблизитимемося до телепростору Тамбовської області Російської Федерації, що, правда, шаровари, горілку й вишиванки залишать, треба ж чимось розважати «колоніальний народ». Уже зараз можна передбачити суцільні розваги на екрані з ранку до глибокої ночі, нас щедро годуватимуть нескінченним російським гумором, усілякими петросянами, регінами дубовицькими, «новими русскими бабками», додаючи до них місцеві кадри сердючок і «кроликів». Реготати будемо цілодобово. Водночас серйозним розмовам про поточний політичний момент на «регіональному» екрані місця забракне, не формат, мовляв.

Доба теледебілізації завдасть важкого удару по українському націєтворенню. Якщо раніше на УТ були якісь острівці демократичного й національного, то тепер треба готуватися до вкрай неприємного періоду, коли телебачення стане найdestructивнішим ідеологічним елементом у житті українського суспільства. Протистояти цьому важко, але необхідно. ■

Автор:
Ігор Лосєв

Від ярижки до азаровки

Автор:
Любомир
Белей,
професор

Щосереді, коли основні державні телеканали передають кількасекундний уривок вступного слова прем'єр-міністра Миколи Азарова на засіданні уряду, кожен українець може стати свідком того, як глава Кабінету Міністрів їхньої держави намагається вчитати з листочка кілька речень державною мовою. Що з того виходить? Асабістий автамобіль, паперне керівництво, свято перемоги, вулиці, павінні організувати прібірання...

Мовна практика Миколи Азарова у свій спосіб нагадує ярижку, або офіційний правопис на основі російської абетки, який використовувався у Східній Україні після Валуєвського циркуляра 1863 року та Емського акта 1876-го про обмеження вживання української мови, що стала ганебним символом русифікації українців Російською імперією. Однак, як бачимо, цей винахід денаціоналізації українців недовго припадав пилотом на смітнику історії. На 19-му році незалежності України вже не цар чи царський міністр, а глава уряду незалежної і, як часто наголошують, демократичної та правової України популяризує не ярижку, а власну азаровку: йому пишуть виступи українською мовою, а він їх читає поросійськи. Справді, наше чиновництво за вродженою звичкою ладне на будь-що, аби лише нічого не робити, зокрема коли це стосується української мови.

Адже в середині 1990-х один метикуватий, проте липовий полковник, проте не покладав рук в адміністрації другого президента України, догадався транскрибувати виступи свого шефа російською графікою, тобто використовував ярижку. Щоб, наприклад, українське «тепер» в устах президента України не перетворювалася на азаровське «тєпєр», він завбачливо записував це слово як «тєпєр». Завдяки такому винаходу Леонід Кучма не опускався до того навмисного чи мимовільного глуму над державною мовою. Автор оригінальної методики навчання президента української мови тепер переймається освітою всього українського народу і, на жаль, не може (й, вочевидь, не сміє) надавати якісь освітні преференції якомусь одному громадянину України, навіть якщо той і прем'єр-міністр. Звідси й конфуз.

Звичайно, поміж громадян України знайдуться м'якосерді та конструктивно чи «по-державницьки» налаштовані, які ладні вибачити Миколі Азарову глум над українською мовою: адже ж старається, ну не виходить, не все одразу. Ось, наприклад, Александр Лукашенко і не загравав із білоруською мовою, шкварить собі по-(біло)русски. Справді, не загравав, але й українці не мусять себе тішити ілюзією, що наші можно-

владці схочуть довго ламати комедію з державністю укрмови. Ось Вікторіві Януковичу в 2002-му достатньо було пересісти в прем'єрське крісло, щоб заговорити українською, однак часи змінюються, його вірний послідовник Микола Азаров через вісім років по-українськи лише кривляється, а від двох нинішніх віце-прем'єрів – Ключова та Колесникова – ніхто й слова державною мовою не чув.

Власним мовленням чи, точніше, специфічним читанням українських текстів чинний глава уряду України мимоволі демонструє цілковиту зневагу до державної мови та законів держави. Тож його відповідність обійманій посаді викликає серйозні запитання. Адже численні українські трудові емігранти, опинившись за кордоном через недолугу економічну політику таких «державників», як Микола Азаров, за місяць-другий починають успішно спілкуватися чи то ближчими чеською, польською, чи то «чужішими» італійською або португальською. Таким чином вони виконують найелементарнішу вимогу працедавців, а також виявляють повагу народів, який дав можливість заробити шматок хліба. У нас же годі дочекатися такого ставлення до державної мови України від багатьох функціонерів, котрі роками обіймають високі державні посади та користуються небаченими в ніяких Європах благами, які дарує їм безвідмовна ДУСЯ. Нинішній прем'єр та деякі його підлеглі так і не спромоглися виконати вимоги Конституції щодо володіння державною мовою. Не дивно, що вони разом

**НАШЕ ЧИНОВНИЦТВО
ЛАДНЕ НА БУДЬ-ЩО,
АБИ ЛИШЕ НІЧОГО НЕ
РОБИТИ, ЗОКРЕМА КОЛИ
ЦЕ СТОСУЄТЬСЯ УКРМОВИ**

зі своїми однопартійцями на всю горлянку волають про насильницьку українізацію, бо ще Кулішева тьотя Мотя казала, що ліпше бути ізнаслованной, ніж українізірованной...

Конституційний Суд України своєю ухвалою від 14 січня 1999 року підтвердив, що «українська мова є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади». Проте масові та багаторічні порушення ухвали КСУ українським чиновництвом, а віднедавна й самим прем'єр-міністром нікого особливо не хвилюють ні в опозиції, ні у владі. Крім того, схоже, що цьогорічні новації у правилах прийому до українських вишів, за якими вступник може не засвідчувати навіть мінімального (!!!) рівня знань із державної мови, є продуманим цинічним заходом, що має витворювати необхідні соціально-культурні передумови для появи нових «професорів» і непростих докторів наук, які навіть на тривалому шляху до найвищих державних посад не вважатимуть за потрібне опанувати державну мову та шанувати закони країни, її Конституцію. ■

"СРІБНИЙ ВЕДМІДЬ" 60 Берлінале
за особливий внесок
у розвиток кінематографа

"СРІБНИЙ ВЕДМІДЬ" 60 Берлінале
за кращу акторську роботу

ЯК Я ПРОВІВ ЦЬОГО ЛІТА

"КРАЩИЙ РОСІЙСЬКИЙ ФІЛЬМ ДЕСЯТИРІЧЧЯ"
Variety

з 6 травня

кінотеатр
"ЖОВТЕНЬ"

Тиждень
КРАЩИЙ ФІЛЬМ ДЕСЯТИРІЧЧЯ www.kino.ua

Корреспондент.net

ПРОСТО
РАДИО

okino.ua
кінофільми, все о кино

АРТХАЙС
ТРЕНД
СЕРІАЛ

Від двомовності до дворущності

Апологети впровадження двомовності радо реалізували б і сценарій поділу України

Автор: Лариса Масенко

Над двомовною країною майже завжди нависає небезпека втрати територіальної цілісності. Поширення білінгвізму в межах однієї держави неминуче спричиняє конфлікт між двома мовами, а, відповідно, й двома культурами та ідентичностями. Масовий білінгвізм зазвичай є тимчасовим явищем, яке закінчується або перемогою однієї з мов, або ж розпадом національної держави.

НЕВИКОРИСТАНИ ШАНСИ

Особлива відповідальність за долю новоутвореної держави лягає на її еліту в тій складній ситуації, коли попереднє тривале перебування в складі імперії спричинило поширення двомовності як перехідного етапу в мовному зсуві – переходу від вживання рідної мови до мови, нав'язаної колонізатором. У цьому випадку мовнокультурну, ментальну, а відтак і політичну залежність населення від колишньої метрополії можна здолати лише тоді, коли керівна еліта виявить здатність надати тотальному білінгвізму зворотного напрямку – повернення від мови загальноімперського поширення до своєї національної. Така зміна не може відбутися одномоментно, вона передбачає поступовий, розтягнений в часі процес, проте обов'язковою умовою його успішності є тверда й послідовна позиція влади у мовній політиці.

Як за першого і другого президента, так і за президентства Віктора Ющенка було зроблено дуже мало реальних

кроків для зміни ситуації на користь української мови. Нічого не було зроблено для заснування інституції, яка б відповідала за мовну політику і впровадила механізми контролю за виконанням Закону про мови та 10 статті Конституції України. Не було враховано досвід інших країн, яким вдалося відродити національне мовнокультурне середовище, зруйноване в період бездержавності, наприклад, досвід чехів, словаків, хорватів, фінів, латишів, естонців, досвід запровадження івриту як державної мови Ізраїлю, що його називають єврейським дивом тощо.

Було проігноровано й сучасну практику мовного планування в пострадянських країнах. Наприклад, у Латвії для виконання мовного законодавства у 1992 році було створено Державний мовний центр, наділений функціями контролю за виконанням Закону про мову. Закон передбачав обов'язкове використання латиської мови у громадських місцях, обмежував використання іноземних мов, що стосувалося передусім російської. Було встановлено трирівневу систему володіння мовою: найвищий рівень має бути у депутатів парламенту, лікарів, власників приватних підприємств; середній – у робітників та працівників сфери послуг; нижчий – у представників професій, що не вимагають спілкування. У тому ж році рішенням Латвійської національної ради з питань радіо та телебачення було закрито приватну телекомпанію «Рига», яка майже всі свої програми транслювала російською мовою. У 1998 році в Латвії був прийнятий новий, значно

суворіший Закон про мову. Тоді латиська мова стала єдиною мовою викладання у державних школах. Викладання російською дозволялось лише у приватних школах та в деяких закладах спеціальної освіти. Близьким до латвійського є мовне законодавство Естонії та Литви.

Така цілеспрямована й наполеглива мовна політика, що усуває деформації мовнокультурного розвитку країни в період советської окупації та утверджує національну мову в її функції головного засобу консолідації населення.

Саме безпорадність у розв'язанні російсько-українського міжмовного протистояння виявила влада України. Вочевидь наші керівники вважали шлях

ФОТО: РНЛ

балтійських країн занадто радикальним. Вони не тільки не запровадили іспит на знання української мови для держслужбовців і власників приватних підприємств, але й дозволили ігнорувати державну мову у вищому законодавчому органі країни. В результаті у Верховній Раді багато депутатів виступають російською, що демонструє загальні необов'язковість вживання державної мови в офіційних ситуаціях, а власники приватних підприємств звільняють з роботи працівників за спілкування українською мовою, як це трапилось, наприклад, у Павлограді на Дніпропетровщині.

В ІНФОРМАЦІЙНОМУ РАБСТВІ

Вдумливі аналітики намагалися попередити суспільство про загрозу, що насувалась. Так, Юрій Щербак ще в 2007 році писав у газеті «День»: «У той час, коли українські есвормійники, випромінюючи ентузіазм та наївність, змагалися у визначенні дат нашого якнайшвидшого вступу до ЄС і НАТО, на периферії держави визрівала безнаціональна олігархічно-політична сила, злютована преторіанською дисципліною, яка всі свої фінансові й організаційно-пропагандистські можливості поставила на службу геополітичним інтересам Росії. Сьогодні ця

сила, що прийшла до влади в Україні, ігноруючи корінні національні інтереси країни, штовхає державу в буферну, сіру зону безпеки, на узбіччя процесів євроінтеграції. Або ще гірше – поставила за мету повернути Україну до складу євразійської імперії, відновити провінційний статус знедоленої землі. Тільки таку мету ця сила ретельно приховує. Поки що».

Плани розчленування України оприлюднювались у Донецьку цілком відверто, і в державі з відповідальною владою давно вже мали б зацікавити Службу безпеки. Так, газета «Донецький кряж» у квітні 2007 року опублікувала інтерв'ю з Андроніком Міграняном, головою комісії з питань глобалізації та світової інтеграції Громадської палати Російської Федерації. Професор Мігранян пропонував українському політикуму три варіанти виходу з кризи, кожен з яких був проектом розчленування України. «Первый выход, – казав Мігранян, – заключається в том, что политический класс Украины будет вынужден признать, что на Украине проживают два народа или две политические нации. В этом случае возможна федерализация Украины по типу Канады или Бельгии, с приданием широ-

кой автономии ее различным самоопределяющим частям».

Другий варіант містив заклики до Сходу й Півдня протистояти тискові Києва і Львова: «Если регионы Востока и Юга не сумеют организовать свои силы для отпора этому давлению, то они пропадут в этой борьбе». Останній варіант московський професор вбачав у сепаратизмі: «надо рассматривать и третью перспективу разрешения политического кризиса: как можно более безболезненный раскол Украины. Тогда два народа, живущие на современной Украине, обретут возможность строить два различных государства на тех принципах, которые каждый из этих народов считает для себя более подходящим».

Підтримку московських планів розчленування України цілком відверто оприлюднював і головний ідеолог Партії регіонів Дмитро Табачник: «И сегодня идея раскола страны может стать наиболее адекватным ответом идее галицизации, а скорее – ожлобления Украины», – писав він у статті «Ангільяція «національної ідеї». Практичне втілення ідеї розчленування України Партія регіонів розпочала ще в 2006 році, за урядування Віктора Януковича, коли низка обласних і міських рад Сходу й Півдня, скориставшись Європейською хартією мов меншин, про-

Впевненість проросійських сил в Україні заснована на відповідному сприянні з боку Кремля

Коріння негативного ставлення до української мови лежить у загальному безкультур'ї

ПОЛЮВАННЯ НА ВІДЬОМ

Показовим у цьому зв'язку є й призначення на посаду Міністра освіти Дмитра Табачника. Система освіти – ключова для стратегічного напрямку розвитку країни. Й саме в цій сфері українізація досягла відчутних успіхів. Перетворення країни на безнаціональний лохотроп відбуватиметься в кращих радянських традиціях – під словесну завісу запевнень у невтомній праці на благо українського народу. Відомо, від кого захищатиме нова влада народ, чи пак «трудолюбні маси»: від їхніх найбільших ворогів – «українських націоналістів, фашистів і бандерівців», які після Помаранчевої революції поповнились ще «оранжистами» й «оранжевими дітьми Третього Рейху».

І все ж першість у мовотворчих вправах я б віддала не міністріві освіти, а маловідомій редакторці газети «Донецький

**ВОЧЕВИДЬ, ЮЩЕНКО
ДОНЕЦЬКИХ ГАЗЕТ НЕ ЧИТАВ.
ТОДІ Б ВІН ВИБУДУВАВ
ВДАЛІШУ ІЄРАРХІЮ ВОРОГІВ**

ФОТО: УНІАН

голосила російську мову як регіональну на своїх територіях.

ДЕУКРАЇНІЗАЦІЯ ЗСЕРЕДИНИ

Не зупинятимусь детально на питанні про неправомірність застосування Хартії для захисту російської мови, оскільки вона призначена для захисту меншинних мов, яким загрожує загибель внаслідок малої кількості носіїв. Варто лише підкреслити неоднозначність ставлення до неї в країнах Євросоюзу. Так, у Франції її вважають загрозою для цілісності національних держав. Не всі країни ратифікували Хартію. Не ратифікувала її й Росія, хоча на її території існує чимало меншинних мов, яким справді загрожує зникнення. Натомість на жодну з країн не чинили в Раді Європи такого тиску, як на Україну у зв'язку з вимогою ратифікувати Хартію, найбільше на цьому наполягала Росія. Наполегливість Кремля стає зрозумілою у світлі наступних подій – використання цього доку-

мента для здійснення плану регіоналізації України.

Аналіз текстів рішень міських і обласних рад Сходу й Півдня про надання російській мові статусу регіональної з посиланням на Хартію показує, що депутатам (а більшість у цих радах належить регіоналам) не йдеться про паритетну двомовність, за якої українська є державною, а російська – регіональною. Депутати наполягають на російській одномовності. Понад те, вони обстоюють не тільки право російської мови на панівні позиції, а й утверджують право російського етносу на відповідні території, відмовляючи в цьому праві українцям, які споконвіку й до сьогодні становлять більшість на всій території країни, крім Криму.

У 2006 році прокуратури відмінили низку таких рішень місцевих рад. Але з приходом Партії регіонів до влади, практику надання російській мові статусу регіональної, вочевидь, буде не тільки відновлено, а й поширено на більшість областей України.

кряж» – за відродження нині призабутого сталінського терміна «ворог народу». Редакторка провела в 2007 році класифікацію ворогів за ступенем небезпеки, якої слід чекати від них народів. «Ворогом народу №1» вона оголосила тодішнього президента Віктора Ющенка, «ворогом народу №2» – Юлію Тимошенко, «ворогом народу №3» – національно-демократичні партії. Велими цікавим був і коментар до колонки, що називалась «Вороги народу»: «Сидела и смотрела, как многие в нашей стране, трансляцию с майданов. И чем дальше, тем больше мои мысли принимали недоброе направление: о врагах народа и способах борьбы с ними. Сталинская риторика вполне оправдана, когда Родина в опасности».

Вочевидь, Ющенко донецьких газет не читав. А шкода. Може, тоді б він вибудував вдалішу ієрархію своїх ворогів, ніж ту, яка ввижалася йому, і не посприям би приходу до влади «дядьків отечества чужого». ■

Безпілотний літак

Без знання державної мови нинішня влада прирікає український державний проект на поразку

За часів античності існував інститут плакальниць, які за певну мзду приходили на похорон та гірко й невтішно оплакували смерть чужої їм людини. Після цього отримували плату, пили вино й весело сміялися. У Верховній Раді такими «плакальницями» за українською Конституцією донедавна були знані депутати Сергій Єфремов, Михайло Чечетов та інші «слуги народу», яким «несть числа». Нині для цих «плакальниць», які захопили владу, Основний Закон став об'єктом веселої забави «Плюнь на Конституцію». На місце законів і Конституції все частіше приходять «панятія». Але зараз я не про Конституційний Суд України, який ухвалював рішення про можливість балотуватися Кучмі на третій термін президентства чи про входження, всупереч літеральній й однозначній вимозі Конституції й своєму ж рішенню дворічної давнини, до коаліції окремих депутатів-заробітчан...

10-та стаття Конституції й роз'яснення того ж Конституційного Суду до неї однозначно визначають, що *єдиною державною мовою* в Україні є мова українська, й цілком очевидно, що всі ті, хто є владою в українській державі, мали б володіти державною мовою. Якщо державні чиновники у певній країні не володіють державною мовою, відразу ж виникає багато запитань і припущень. Вони не розмовляють державною (наприклад, українською), оскільки:

а) ця країна окупована іншою країною, мовою якої ці чиновники розмовляють, бо вони вважають себе громадянами країни-окупанта й слухають тільки її інтересам;

б) ці чиновники зневажають народ країни, якою вони керують (цей народ для них «лакеї, едва научившіся мить руки»), й уважають себе представниками «вищої раси» – власне того народу, мовою якого вони розмовляють (так чинили, наприклад, російські та німецькі комунаристи);

в) вони не мають достатніх розумових здатностей для освоєння мови того народу, яким вони управляють (хоча дружина Ніколае Чаушеску мала 2 класи (!) освіти й писала титул «профе-

сор» з двома «ф», але очолювала Академію наук соціалістичної Румунії);

г) вони випадково захопили владу в цій країні, й для них важливо максимально це використати для свого збагачення. Мова титульної нації є для них зайвою тимчасовою обузою й не має жодного значення. Своїх дітей вони не переобтяжують вивченням мови народу «лакеїв»;

д) вони ледь читають тексти державною мовою, написані помічниками-«лакеями», щоб продемонструвати свої «знання» державної мови для «відчипного».

Ці питання можна, звичайно ж, розширювати й уточнювати.

Прем'єр-міністр України та більшість міністрів цього уряду грають у гру «Плюнь на 10-ту статтю Конституції. Продемонструй якнайбільшу зневагу до державної мови». Починаючи з прем'єр-міністра Азарова, віце-міністрів Ключова та Колеснікова, міністрів Цушка, Могильова, заступника секретаря Ради нацбезпеки Акімової та багатьох інших. Віце-міністр Семиноженко та міністр Табачник у цій обоймі є тими, хто реалізує

стратегічну програму нинішньої влади: навіщо вчити державну мову, навіщо вимагати від віце-міністрів, міністрів та іншого чиновного люду виконувати 10-ту статтю Конституції, якщо

**НАВІЩО ВЧИТИ ДЕРЖАВНУ МОВУ,
ЯКЩО МОЖНА ЗРОБИТИ ДРУГУ
МОВУ ДЕРЖАВНОЮ
Й НІКОЛИ БІЛЬШЕ ПРО ПЕРШУ
НЕ ЗГАДУВАТИ, ВЖЕ НА ЗАКОННІЙ
ПІДСТАВІ ЇЇ ІГНОРУЮЧИ?**

можна зробити другу мову державною й ніколи більше про першу не згадувати, вже на законній підставі її ігноруючи?

Нещодавно на Канівській горі знаний професор – знавець словесності, читаючи з папірця вірш Шевченка, знову збагатив українську літературу ще однією невмирущою у віках поправкою Шевченкового роздуму про мову: «І на стороні (замість – на сторожі) коло них поставлю слово». Ця обмовка повністю визначає сучасний наступ антиукраїнського фронту на українську мову й культуру. Державою зараз керують пілоти, які не знають державної мови, не розмовляють нею, не розуміють її, не вміють нею читати. То як, питається, вони можуть приймати українські закони? Літак держави з пілотами-професіоналами приречений на катастрофу. ■

Автор:
Ігор
Набитович,
професор
Університету
імені Марії
Скłodов-
ської-Кюрі
в Любліні

Рудименти епохи

«Красні» дні календаря, які ми святкуємо заради застілля, не замислюючись над їхньою суттю

Автор: Лесь Белей

Усталені культури з тривалою традицією складаються з органічної системи знаків, що глибоко ввійшли в рутину, тому вони майже непомітні й їх сприймають природно. Однак у культурах постколоніальних, де накладаються різні шари сакральних знаків, деякі вирізняються своєю непришкоченою сутністю. До таких культур безперечно належить і українська.

Наше знакове оточення – це матеріал навіть не для монографії, а радше для невтомної багаторічної праці цілого наукового інституту зі штатом чисельністю українського Кабміну. На глибинному рівні прагматики спілкування неприродних знаків чимало. Українці дотепер не можуть дати собі ради з терміном «вітчизняний» (тобто та-

кий, що виготовлений у межах власної країни) і називають «вітчизняними» російські «Волги», «Москвичі» й ВАЗи. В рекламі часто чуємо «в Росію та за кордон». На вищому, загальному рівні предметів та понять таких знаків також не бракує. Наприклад, у нас досі є «Південно-Західна залізниця» – не в Чернівецькій, Закарпатській та Львівській, як підказує логіка, а в Київській, Чернігівській, Житомирській та Сумській областях – як наказують колишні радянські кордони довоєнної доби. Деякі неорганічні постколоніальні знаки лежать зовсім високо. Вони навіть занесені до червоних днів календаря.

23 ФЕВРАЛЯ

Думаю, кожній особі чоловічої статі ще з молодших класів утовмачують у голову, що їхнє «свято» – 23 лютого, День захисника Вітчизни. Це свято є своє-

рідним урівноваженням 8 березня, про яке мова піде нижче. То в чому ж полягає семіотична безглуздість цього, здавалось би, нейтрального свята з досить-таки патріотичною назвою?

Звернімося до історії. 28 січня 1918 року російський Раднарком наказав створити РСЧА (Робітничо-селянську Червону армію). Того самого дня під Псковом і Нарвою відбулися бої новостворених підрозділів із німцями, що закінчилися втечею перших. І хто повинен тут святкувати – радянські люди чи німці? Але ж святкують, як правило, не історичну правду, а канонізовані міфи. Так було й тут. Міф про перемогу червоноармійців належить майстрові міфів – самому Іосифу Сталіну (див. «Короткий курс історії ВКП(б)». – 1938 р.): «Молоді загони нової армії – армії революційного народу – героїчно відбивали наступ озброєного німецького ворога. Під Псковом і Нарвою німецьким окупантам дали рішучу відсіч...» Далі цей міф набирив більшої впевненості й однозначності, поки в 1942 році не дійшло до «рішучої перемоги червоноармійців».

На відміну від теперішнього часу, в міфотворенні, що працює з минулим, можлива поява меду в роті після багаторазового повторення. Зрозуміло, кожна держава грішить своїми міфами. Проте залишається питання, що спільного з цим святом має Україна? Думаю, доречно нагадати – в 1918 році Червона армія не мала в своєму складі українців, як це було на пізніших етапах нашої, на жаль, спільної історії. Навпаки – саме ця армія втопила в крові нашу кволу державність. То що ми святкуємо? День стокгольмського синдрому? Чи в українській історії не було інших дат реального захисту нашої вітчизни? І нарешті, чому День захисника Вітчизни вважають чоловічим святом, коли в українському війську близько 20 000 жінок?

8 МАРТА

День 8 березня належить до канонічних у нашій країні. Це свято, з ніби одноставним міжнародним визнанням, має дві інтерпретації. Радянське міфотворення прив'язує його до жіночого

страйку в Петербурзі у 1917 році, що прислужився до початку Лютневої революції. США ж ушановують 8 березня 1857 року, коли нью-йоркські текстильні оголосили страйк на знак протесту проти нестерпних умов праці й низької зарплати. Однак є припущення, ніби міф про нью-йоркський страйк винийшли в 1955 році на протигагу комуністичній традиції в часи холодної війни. Яку б не брати інтерпретацію, коли йдеться про відзначення самої емансипації, а отже й рівності, то святкувати є що в демократичному суспільстві.

Перший Жіночий день у Німеччині, Австрії, Данії та Швейцарії відзначали 19 березня 1911 року, потім він змінював свою дату між 2, 12 та 19 березня. В СРСР 8 березня святкували з 1922 року, а з 1966-го його зробили вихідним. Від того часу воно починає губити свій емансипаторський контекст і перетворюється на «свято жінок» із традиційними цвіточками, салатиками тощо. Прикметно, що 8 березня є вихідним днем у колишніх республіках СРСР (далеко не всіх), а також у... Анголі, Буркіна-Фасо, Гвінеї-Бісау, Камбоджі, Китаї, Конго, Лаосі, Македонії, Монголії, Непалі, Північній Кореї та Уганді. Як кажуть, у «найпередовішому авангарді».

На відміну від решти успадкованих свят його доречність визнає більшість українського суспільства. Однак не треба забувати трактування цього свята як «дня жінок», що прирівнює його до «дня сантехніка», «дня вчителя» тощо. Ця інтерпретація – найгірший глум, який могли собі уявити емансипантки, оскільки роль жінки прирівняно до професії. Й мало хто замислюється над тим, що саме таке семіотичне прочитання й панує в нашому суспільстві. Лише одиниці пам'ятають про історичний контекст. Свято може відновити свій сенс, хіба якщо його перейменувати на День емансипації, а поки, на символічному рівні суспільства, воно діє проти власної інтенції.

1–2 МАЯ

Першотравень виник у кінці XIX століття на честь протестів 1886 року в США та Канаді за скорочення робочого дня до восьми годин. Найдивнішим є те, що в

самих США його відзначають першого понеділка вересня як завершення канікул і початок роботи. Також у понад 80 країнах цей день узагалі не святкують. Тож дивним видається те, що ми фактично вшановуємо американських страйкарів, чого не робить сама країна, де згадані страйки відбувалися. Ще загадковішим є день 2 травня, який також має статус вихідного. Теоретично – це другий День праці, коли, за Союзу, традиційно виїжджали на природу. Але який у цьому сенс? Хіба щоб трудящі успішно похмелилися.

9 ТРАВНЯ

Потреба вшанувати переможців над нацизмом та мільйони погнаних українців у Другій світовій війні безперечно не може породжувати ніяких сумнівів. Однак трактування цього величозного свята в сучасній Україні хвибує багатьма недоречностями. Зокрема, серйозним семіотичним дисонансом є кліше «Велика Вітчизняна війна», що міцно вкоренилося в українському святковому дискурсі. Якщо вдуматися в сам термін «вітчизняна», то він заперечує статус «світової», оскільки зводить її до «вітчизни» й несе радше значення якоїсь громадянської, аніж міжконтинентальної війни. ВВВ також визначається рамками 1941–1945 років, цим самим ніби заявляючи, що поки війна не перейшла кордон СРСР, її просто не було. Хоча кому, як не Україні, варто хоча б у своїх межах переглянути офіційний початок війни. Адже нацистська експансія на терени сучасної України розпочалася 13 березня 1939 року (за п'ять місяців до 1 вересня 1939 року), коли нацистська Угорщина за тихої згоди Гітлера втопила в крові абсолютно легітимне державне утворення – Карпатську Україну. 22 червня 1941-го для закарпатців (і хочеться вірити, не лише для них) стало продовженням фашистської експансії на терени України.

Закінчення війни вся Європа святкує 8 травня, а ми – 9-го. Все з простої прозаїчної причини – різниці в часових поясах. Знову ж таки, видається недоречним святкувати за московським часом, оскільки капітулювали нацисти не в Москві, а в Берліні.

МАЄМО, ЩО МАЄМО

Український святковий календар із погляду семіотичного походження має вигляд багатопарового палімпсеста. Спочатку він був поганським, про що свідчать залишки на кшталт Івана Купала. Другий шар – християнський. Він значно розвиненіший, бо кожен день року, поміж великих християнських свят, вшановував пам'ять певного святого. Радянський палімпсестний шар витворив нову сакралізацію: замість вшановувати святих, вшановували професії. Запровадили такі свята, як День митника (26.01), День землеурядника (08.03), День медика (21.06), День металурга (19.07), День шахтаря (30.08) тощо. В нашому календарі до сьогодні збереглося більше 80 таких дат.

Логічним мав би стати потужний український шар свят, який перекрив би весь палімпсест. Однак маємо лише День незалежності, День Конституції, День прапора (їх святкують на загальнодержавному рівні) й мляве запровадження Дня соборності (22.01) та Дня українського козацтва (14.10, який зовсім не звучить у громадській свідомості). Цей український шар свят не заступив попереднього, радянського, а відіграє роль радше крайніх записів на «красних» днях календарного палімпсеста, особливо коли порівняти суспільний розмах відзначання цих двох груп свят. Український шар надалі семіотично кволий. НАТО-

мість для більшої різноманітності додалося ще нашарування глобалізації: Гелювін та День святого Валентина. На щастя, ці свята ще не отримали статусу вихідних, але вже міцно закріпилися в нашій культурі. Тепер у всіх чітко зринає образ гарбуза зі свічкою всередині та паперових сердечок, коли йдеться про 31 жовтня та 14 лютого.

Хто винен – більш-менш зрозуміло, питання що робити, – залишається відкритим... Історія культури свідчить, що в сто разів легше навчити народ щось святкувати, ніж потім його від цього відучити. Християнство, що мало (й дотепер має) моруку з поганськими святами, – цьому найкращий приклад. Як правило, все закінчувалося синкретичним поєднанням двох традицій: на старі, поганські свята неопітв накладалися християнські – з переосмисленням семіотичним навантаженням. Так вибрали дату для Різдва, Пасхи та низки інших свят, перекривши ними поганський календар. До слова, День святого Валентина аж ніяк не випадково випадає на 14 лютого. За дохристиянськими римськими звичаями, цього дня відзначали Луперкалії, свято весни й розпусти.

Ця стратегія, мабуть, найбільш безболісна й ефективна. В нас досить багата історія та культура. Можна вибрати події на всі смаки й національно-міфотворчі стратегії. Одна модель вибирає для свят нищівні національні поразки (щось на зразок угорської битви під Могачем чи чеського Дня спалення Яна Гуса...). Таких дат в історії України хоч греблю гати. Можна піти за американською традицією й вибрати якісь знаменні victories. Можна зробити змішану модель і взяти за основу національну пам'ять як таку.

Однак, знаючи потенції наших можновладців, як перехідний варіант, що влаштує наше збалканізоване суспільство, могу запропонувати такі зміни: 23 лютого – Свято успішного клонування овечки Доллі (1997 року), 8 березня – смерть Фердинанда Цепеліна 1918-го, а 1 травня – шлюб Елвіса Преслі та Прісцилли Більйо 1967-го. Зрозуміло, зі збереженням вихідних та супровідним щедрим алкоголевживанням. ■

Літній дворик... Шашлик на свіжому повітрі...
Чарівні мелодії саксофону... Що може бути краще?

Ера
РЕСТОРАН

тел.: 454-05-41
вул. І.Лепсе, 4

з Оленою Вознесенською

www.eratv.com.ua

з 6:00 - 9:00 ранку

Ліцензія Серія НРН: 2520 від 3 квітня 2006 року видана Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

Дезорієнтовані Кремлем

Що думали кияни про зовнішню політику напередодні війни

Автор:
Владислав
Гриневич

Переглядаючи газети кінця 1930-х – початку 1940-х, можна зробити висновок, що кияни напередодні війни з Німеччиною жили напруженим духовно-політичним життям. Вони регулярно збиралися на численні мітинги, на яких одноставно підтримували рішення партії та уряду, брали участь у політичних кампаніях, відзначали різноманітні, здебільшого воєнізовані свята. Приміром, 6 серпня 1940 року вперше (і востаннє) в СРСР було відсвятковано День Хасану – перемоги Червоної армії у військовому конфлікті з Японією на Далекому Сході.

Але за передовицями газет ховалися глибока суспільна апатія та глухе незадоволення сталінською владою. Вкрай низький рівень життя, драконівські закони щодо трудової дисципліни, коли за спізнення на роботу чи прогул можна було сісти за ґрати, перманентне стягнення з трудящих коштів на

державні оборонні позики – все це не викликало ніякого захоплення в основної маси людей. Назагал Київ був робітничим містом, у якому з 847 тис. населення 240 тис. були робітники й інженери. Водночас майже половину городян становили вчорашні селяни, які втекли зі своїх сіл, рятуючись від сталінської колективізації та голоду. Рівень політичної свідомості серед цієї верстви населення був доволі низький, а ступінь лояльності до комуністичної влади радше позірний.

У Радянському Союзі зовнішня політика та міжнародні відносини ніколи не перебували на периферії суспільного життя. Навіть у свідомості пересічних людей вони відігравали поважну роль і перманентно опинялися в центрі повсякденних інтересів. Це обумовлювалося передусім тим, що від стану розвитку міжнародних відносин (а протягом 1930-х напруження у світі неухильно зростало) залежали не

лише значущі для життя людини питання війни і миру, а й рівень життя. Останній із кінця 1930-х почав стрімко падати, насамперед через вступ СРСР у Другу світову війну.

ЗАКЛЯТІ ДРУЗИ

Зеленим світлом, що відкрило шлях до війни в Європі, став пакт Молотова – Ріббентропа, який СРСР і Німеччина підписали в Москві 23 серпня 1939 року. В радянській історії, мабуть, знайдеться небагато подій, які внесли б таку плутанину в суспільну свідомість. «Оце новина – так новина, – дивувалися в Києві. – Думали, що на днях розпочнеться війна з Німеччиною, а тут вийшло зовсім навпаки!» В штабі Київського особливого військового округу (КОВО) військовослужбовці та члени їхніх родин, дивлячись на газетні повідомлення й світлини з приводу приїзду німецького міністра закордонних справ Ріббентропа до Москви, відмовлялися вірити

власним очам: «Як заклятий ворог може стати найщирішим другом?»; «Тяжко бачити поруч зі Сталіним пана Ріббентропа та езуїтську морду доктора Гауса», – дивувалися вони.

Ця подія буквально перевернула все дригом: ворог став другом і союзником, політику миру, яку досі обстоювала радянська пропаганда, невдовзі змінили агресивні військові дії проти сусідніх країн, навіть «свята святих більшовизму» – комуністична ідеологія – після укладання пакту з Гітлером, здавалося, опинилася під загрозою. «Уклали договір із фашистською країною – значить СРСР підтримує фашизм», «чому в СРСР забули про нацистські концтабори та комуністичних в'язнів у них», – так запитували й висловлювалися щодо пакту радянські люди.

Заступник наркома внутрішніх справ УРСР Амаяк Кобулов відзначав у своєму донесенні про реакцію населення на укладання пакту: в Києві сприйняли цей крок радянського уряду «як найсерйознішу політичну подію, яка виключила можливість війни з Німеччиною». «Добре, що уклали цей договір, – казав один шкільний учитель із Києва, – тепер не буде такої напруги». Майже пророчою виявилася думка, висловлена поетом Максимом Рильським про те, що пакт «надасть можливість принаймні на два роки відкласти війну з німцями».

Давні прихильники української незалежності вірили, що ця «дружба» не буде тривалою й попри все сподівалися на певну перспективу визволення України. «Німеччина рано чи пізно воюватиме з СРСР і воюватиме за Україну, за її самостійне існування», – зазначала дружина колишнього міністра з Директорії Симона Петлюри, завідувачка однієї з київських бібліотек (за оцінкою органів, «провідна українська націоналістка») Беляшевська.

Надії на те, що радянсько-німецький договір сприятиме зміцненню миру в Європі, луснули як мильні бульбашки, коли 1 вересня 1939 року Німеччина напала на Польщу. Хоч офіційна радянська пропаганда й далі стверджувала, що «пакт

став важливою подією у справі зміцнення миру», чимало радянських людей не поділяли такої opinii. «Договір із Німеччиною веде до війни. Укладання договору розв'язало руки Гітлеру для агресивних дій проти країн Західної Європи»; «Радянський Союз надав можливість розпочати другу імперіалістичну війну»; «якби не уклали з Німеччиною договору, то вона побоюлася б напасти на Польщу. Війна почалася з благословення Радянського Союзу» – такі характерні критичні думки були доволі поширені серед населення та військовослужбовців.

ВІДБІЛЮВАННЯ АГРЕСІЇ

Виступ 17 вересня 1939 року СРСР проти Польщі було сприйнято вихованими в комуністичному дусі громадянами як «крок, спрямований на початок світової революції та активної боротьби з фашизмом». Молодь великих міст подавала колективні заяви з проханням зарахувати до лав Робітничо-селянської Червоної армії (РСЧА). У Київському державному університеті доповідь Вячеслава Молотова про вступ РСЧА до Польщі студенти зустріли вигуками «Ура!»; «Ми безумовно не можемо припустити, щоб Польща панувала на території, де фактично перебуває українське й білоруське населення, – висловився з приводу виступу Молотова від 17 вересня 1939 року український письменник Микола Шпак. – Німці не мають претендувати на українські землі. Якщо вони надумують посперечатися, то в нас є чим виступити, і воювати ми будемо на польській території».

Водночас ця агресія посягла сумніви в «миролюбності» радянської зовнішньої політики. Разюча невідповідність між гаслами, які виголошували в СРСР, та реальними діями підривали віру в політику Радянського Союзу й сприяли корозії довіри до самої сталінської влади. «Сталін казав, що не будемо брати жодного вершка чужої землі, а самі зайняли польську територію»; «Радянський Союз став по суті агресором, позаяк він хоче захопити частину Польщі, скориставшись моментом, коли вона ослабла у

ФОТО НАДІАНО ВИДВИНЧИВТОМ «ВАРТО»

З ВІРОЮ
В ПРАВДУ.
Перепис
1939 року.
«Невигідна»
національність
могла
наразити на
арешт НКВС

війни з Німеччиною»; «про нас кажуть на Заході, що ми «червоні фашисти», – такими були висловлювання.

Варто зазначити, що між українцями й росіянами були певні відмінності у сприйнятті вищезазначених подій. Росіяни приєднання до СРСР західноукраїнських земель здебільшого розглядали як повернення до старих російських кордонів – «повернення законних російських земель – Гали-

ПРОРОЧОЮ ВИЯВИЛАСЯ ДУМКА ПОЕТА МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО ПРО ТЕ, ЩО ПАКТ МОЛОТОВА – РІББЕНТРОПА «НАДАСТЬ МОЖЛИВІСТЬ ПРИНАЙМНІ НА ДВА РОКИ ВІДКЛАСТИ ВІЙНУ З НІМЦЯМИ»

чини й Білорусі», називаючи це «зворотним ходом Росії на Захід». Щодо української інтелігенції, то вона здебільшого не приховувала свого задоволення від входження Західної України до складу УРСР. Понад те, дехто навіть згоден був багато чого пробачити за це радянській

ПРИЗОВНИКИ 1940 року. Підготовка до наступальної війни спричинила безглузду смерть багатьох солдат у 1941-му

ФОТО НАДАНО ВИДАВЦТВОМ «ВІСНО»

владі. Характерні думки з цього приводу висловив художник Антон Серета: «Скільки сторіч боролися найкращі люди за об'єднання українського народу, скільки крові пролито за це, й лише тепер, так неочікувано для всіх нас і так безболісно все це сталося. Такої мудрої політики не очікував... За своїм впливом на умі подія ця вчинить повний переворот у поглядах української націоналістичної інтелігенції та зближить її з радянською владою».

Водночас у середовищі української еліти спостерігалось цілком негативне ставлення до «червоного імперіалізму» в усіх його проявах. Приміром, перекладач видавництва «Мистецтво» Світозар Драгоманов (син видатного українського мислителя) назвав приєднання Західної України «четвертим поділом Польщі» і зазначив, що його було здійснено за обоюсторонньої домовленості з Німеччиною. Засуджував напад СРСР на Польщу як «антигуманний та несправедливий» акт і поет Максим Рильський, а письменник Аркадій Любченко прямо назвав його «розбійним».

Упродовж 1939–1941 років радянська пропаганда доклала чимало зусиль, намагаючись (майже за Орвелом) довести людям, що «війна – це мир». При цьому кожна чергова

військова кампанія Червоної армії розглядалася в контексті «подальшого розвитку сталінської політики миру». Після Польщі жертвою сталінської «мирної політики» стала Фінляндія, потім Прибалтійські республіки і Румунія.

Із подальшим розширенням кордонів СРСР територіальні апетити почали зростати навіть у пересічних радянських громадян. Серед робітників і службовців Києва лунали думки про те, що треба, як це було у випадку з Румунією, «висунути ультиматум Туреччині й повернути наші території, відібрані від царської Росії», а також «прибрати до своїх рук ключ від Чорного моря – протоку Дарданелли».

Загалом же погляди населення щодо шокових подій 1939–1940 років визначалися надзвичайно широким спектром – від уславлення мудрої політики Сталіна до суцільного її заперечення, адже «союз із Гітлером – це ганебний союз: Гітлер – злодій, і з ним не можна миритися».

ІДЕОЛОГІЧНІ «ПОБРАТИМИ»

Слід зазначити, що не лише у військово-стратегічному, а й у морально-психологічному плані союз Сталіна з Гітлером виявився одним із найбільш де-

СВІДЧЕННЯ ЕПОХИ. Незавершений тунель на Жуковому острові в Києві, що будувався у 1940 році для швидкого перекидання військової техніки на захід

структивних кроків радянської зовнішньої політики. Після тривалих років засудження фашизму і творення з нього найбільшого ворога різка зміна курсу не могла обійтися без втрат. Варто також звернути увагу на те, що зближення з націонал-соціалістичною Німеччиною кардинально вплинуло на радянську пропаганду, яка різко перелаштувалася з критики фашизму на критику західних «буржуазних демократій». Агітація і пропаганда проти Німеччини практично припинилися в армії. Зокрема, під час виконання стрілецької

СКІЛЬКИ АВТОМОБІЛІВ МАЄ НІМЕЦЬКИЙ РОБІТНИК І СКІЛЬКИ РАДЯНСЬКИЙ? У НІМЕЦЬКОГО ЛИШЕ ОДНЕ АВТО – «ФОЛЬКСВАГЕН», А В РАДЯНСЬКОГО АЖ ДВА – ШВИДКА ДОПОМОГА Й «ВОРОНОК» НКВС

вправи заборонили вигукувати слова «стрільба по фашисту».

Крім публікацій, у яких давалися схвальні оцінки діям вермахту та німецької політики, радянські газети почали друкувати промови нацистських вождів, які широко обго-

ФОТО НАДАНО ВИДАВНИЦТВОМ «ВАРТО»

ФОТО: «МИВ 1939-1945», ФОТОМІСЬОМ - К., 2005.

ворували й вивчали на політзаняттях. Тож, почавши знайомитися з націонал-соціалізмом, як-то кажуть, за першоджерелами, радянські люди були вкрай здивовані, з'ясувавши, що дві, як донедавна вважалося, ворожі й несумісні доктрини – сталінський більшовизм і гітлерівський націонал-соціалізм – дуже схожі між собою!

«Якби по радіо не передавали, що це промова Гітлера, – дивувався один військовий, – то можна було б стверджувати, що це говорить комуніст. Ой, добра промова. Як у справжнього комуніста. Судячи з останнього виступу, Гітлеру можна дати партквиток». «Між промовою Гітлера і виступом товариша Молотова, – казав інший, – немає ніякої різниці», й, зачитавши як приклад промову Гітлера, додав, що «Німеччина зараз демократизується і робить поступки робітничому класу». Цитували слова Герінга, який заявив, що «більшовики будують комунізм, а ми – націонал-соціалізм, це майже одне й теж саме». З огляду на це було зовсім не дивним, що люди висловлювали сподівання під час якогось свята побачити недовзі на власні очі Гітлера в Москві на Червоній площі.

Один український інтелігент навіть зробив з цього ви-

сновок, що влада навмисно останнім часом проводила в пресі агітацію проти фашистів, зображуючи їх як варварів, щоб посіяти в народі недобррозичливе ставлення до фашизму, який багатьма рисами дуже схожий на режим у СРСР. Раптово Гітлер став доволі популярною персоною в Радянському Союзі. Про нього багато говорили в чергах і на кухнях пересічні люди. «Гітлер – фашист, проте велика людина, у якої слова відповідають справам»; «Гітлер – тямущий мужик, він швиденько уклав договір з СРСР і почав бити Польщу, в Гітлера вправний маневр, його не обдуриш». Різні верстви населення симпатизували постаті нацистського фюрера порізному. Одних приваблювала його агресивна й рішуча політика, спрямована на творення великої держави, інших – популізм, антисемітизм, антикомунізм тощо. Захоплення викликали успішні кампанії німецької армії в Європі, за що фюрера порівнювали з Наполеоном. «Гітлер увійде в історію як фігура значно більша за масштабом, ніж Наполеон», – сказав один військовий командир.

У цілому пронимецькі симпатії в радянському суспільстві жилилися незадоволеним із боку значної частини населення сталінським режимом,

ЗА «ПЕРЕМОГУ СВІТОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ».
Навчання 1-го Київського артилерійського училища в 1939 році

умови життя при якому й далі стрімко падали. З цього приводу поширювався жарт: «Скільки автомобілів має німецький робітник? і скільки радянський? Відповідь: у німецького лише одне авто – «Фольксваген», а в радянського аж два – швидка допомога й «воронок» НКВС».

Ще одним не приємним владі феноменом часу стала поява зображень нацистських свастик у місті. Грубо вирізані на дерев'яних лавках, намальовані на стінах будинків чи на портретах вождів, свастики з огляду на відверту нелегітимність цього символу можна було трактувати і як «підривний акт», і як звинувачення радянських вождів у зраді. Дезорієнтація в питаннях щодо ворогів і союзників, кричуща невідповідність радянської пропаганди з реаліями повсякденного життя підривали віру в неї. Веремія у свідомості населення призвела до того, що коли 22 червня 1941 року Німеччина напала на СРСР, дехто з киян зробив припущення, що цю «війну розпочали не вони (німці. – Ред.), а ми». ■

У статті використано цитати з радянської преси кінця 1930-х – початку 1940-х років та зі слідчих справ НКВС

Атака АГІТПРОПУ

Документальні російські стрічки будують викривлені уявлення про «поганих» і «хороших» українців. Останні охоче долучаються до такої позиції, а подекуди й формують її

Автори:
Ігор
Грабович,
Анна
Купінська

«За много лет под нахождением абсолютно чужих, ментально, национально и религиозно государств, на Западной Украине сформировался совершенно другой психотип человека, который готов в глаза соглашаться с хозяином, который готов его хвалить и боготворить, и ночью с таким же хладнокровием и усердием перерезать ему горло», – каже нинішній міністр освіти та науки Дмитро Табачник в інтерв'ю московським журналістам телекомпанії «ТВ-Центр», які в Україні зняли до-

кументальний фільм «Убить русского в себе» (2009 рік).

Ця стрічка – одна з-поміж багатьох зразків сучасного російського агітпропу, скерованого проти України. Фільми та телевізійні програми такого гатунку можна побачити на московських каналах «ТВ-Центр», «Россия», «Первый канал», «НТВ», «РТР-Планета». Загалом їх неважко знайти і в українському сегменті інтернету.

МАНІПУЛЯЦІЇ ЗА СХЕМОЮ

У центрі нашої уваги опинилися кілька таких робіт, поміж яких

вирізняється продукція компанії Продюсерский центр «Студия Третий Рим». У їхньому «активі» чотири антиукраїнські стрічки, зняті у 2007–2009 роках: «Украина. Повторение пройденного» (фільм перший – 2007, другий – 2008), «Украина юбилейная. Битва за историю» (2009) та «Украина – нянька, матушка – Россия» (2009), демонстровані каналом «ТВ-Центр». Крім того, варто розглянути одну з серій телевізійного циклу телеканала «НТВ» «Алтарь Победы», під назвою «Каратели» (2009), програму Михайла Леонтьєва «Оран-

жевые дети Третьего Рейха» («Первый канал», 2010), стрічку Вери Кузьміної «Убить русского в себе» («ТВ-Центр») та картину каналу «Россия» «Украинский национализм: невыученные уроки».

Загалом фільми «Третьего Рима» мають нехитру схему. Маніпуляція тут починається з самого вибору теми розповіді. Наприклад, стрічка «Украина – ненька, матушка – Россия». Вона зроблена за зразком іншого фільму цієї студії «Прибалтика. История одной «оккупации», в якій шлося про зруйновані радянські промислові гіганти в країнах Балтії. З факту руйнування робиться висновок, що через це республіки переживають перманентну кризу. Й їй не зможе ніщо подолати, зокрема й вступ країн до НАТО та Європейського Союзу. Фільм будується як анонімна оповідь, у центрі якої голос диктора, котрий зачитує написаний текст. Текст ілюструється зняттям у Прибалтиці відео, радянською хронікою, інтерв'ю з місцевими мешканцями, серед яких чиновники, економісти, відомі в Росії митці й так звані пересічні громадяни. Самі ж журналісти, які розмовляють із респондентами, залишаються анонімними, ми не бачимо їх у кадрі й не чуємо їхніх запитань. У результаті виходить маніпулятивна історія про те, що радянська окупація Прибалтики була чимось дуже позитивним, що прибалтійці отримали набагато більше, ніж інші республіки СРСР, бо вони були «вігриною Радянського Союзу», та й загалом «радянським людям навіть прибалтійський акцент був приємніший за середньоазійський та кавказький». Запитання, чи хотіли самі литовці, естонці та латиші для себе такої долі, у фільмі взагалі не ставлять. Не йдеться також і про альтернативу зруйнованим радянським виробництвам. Для «Третьего Рима» життя в Прибалтиці скінчилося після 1990 року.

Так знято й картину «Украина – ненька, матушка – Россия». Тут також показані ліквідовані підприємства, проте додалися й інші аспекти – заперечення русифікації України, зведення українського націоналізму до впливу американських спецслужб, які мали за мету

розвалити СРСР. Розпочавшись із економічної «єдності» українців та росіян, яка частково зберглася дотепер (у фільмі показують «Мотор-Січ», яка нібито процвітає завдяки співпраці з Росією), фільм закінчується словами патріарха Кирила про духовну єдність двох народів, яка, ймовірно, має привести до нового союзу.

І все це подано через конфлікт українця «хорошого» та українця «поганого», що особливо показово на тлі латишів, латвійців та естонців, які фактично не підтримали головної ідеї стрічки «Прибалтика. История одной «оккупации». Зате поміж українців таких чимало. Тут і незмінний академік Петро Толчко, і радянський космонавт Олександр Волков, і редактор «Прикарпатської правди» Богдан Федьків, і колишній голова сільради Калуського району Михайло Стула, і голова ради директорів ОАО «Мотор-Січ» Вячеслав Богуслаєв. Не обійшлися й без «простих людей». На цю роль була заангажована мешканка села Середнє Анна Блищик, яка жаліється на дорогий цукор у магазині та відсутність роботи в селі. Саме з її вуст звучить своєрідна «народна мудрість», конче потрібна авторам картини: «У цьому ми винні самі». І хоча селянка не сказала жодного схвального слова про своє життя в СРСР, у глядачів повинно скластися враження, що «проста жінка» (її одяг – халат і традиційна хустка) глибоко переживає «розвал великої країни» та шкодує, що голосувала не за тих політиків.

Головна думка фільму очевидна: по-перше, радянська Україна мала розвинуту економіку, яку втратила за часів незалежності, по-друге, сьогодні в Україні процвітають тільки ті підприємства, які зберегли зв'язки з Росією. Звідси висновок – назад у СРСР! Зрештою, навіть не в економіці річ. Просто Радянський Союз умів перетворювати буденне існування людини на безперервну зустріч із Піднесеним. Колишній моряк-підводник Василь Волга розповідає, що він колись служив в одній із найвеличніших армій світу, інженер Іван Івко згадує своє враження від величі Дніпрогесу, а в космонавта Волкова

частіше билось серце, коли він із космосу бачив рідну Горлівку.

А тепер слово українцям «поганим». Із ними в стрічці влаштовують «диспут», скажімо, наводять слова Тягнибока: «Ми хочемо, щоби українці могли користуватися своїми соціальними та культурними правами, щоби можна було у будь-якому кінці України підійти до кіоску та купити українську газету [...], щоби можна було ввімкнути телевізор та дивитися не одні московські програми, а подивитися український фільм, українські новини [...]». Йому протиставляють директора українського філіалу Інституту країн СНД Владіміра Корнілова, який чомусь говорить про те, що український націоналізм базується на ідеях Дмитра Донцова, які «вже застаріли». В такий спосіб характеризують «поганого» українця, котрий виставляється своєрідним утіленням відсталості. Проте з московського погляду, відсталість – це ще не найгірша його риса.

ПОХОДЖЕННЯ «ЗВІРА»

Взагалі західні українці, галичани, бандерівці (а саме вони і є «поганими» українцями) ставлять загадку для авторів усіх цих стрічок. Цю загадку неможливо обійти, вона стоїть, як кістка в горлі. Як могло статися, що одні українці майже одразу прийняли росіян, а інші їм довго опиралися? Звідки походить ця їхня впертість? Або як каже телеведучий Міхаїл Леонтьєв: «Откуда это на нашей единокровной Украине? Кто их родил, кто их учил? Чему и кому они служат?» Звісно, в Леонтьєва є своя версія, до якої ми обов'язково повернемося, проте зараз важливо зафіксувати сам момент загадки, бо й її принципова наявність, і слова, якими вона описується, й тим паче відгадка феномена самі по собі є показовими.

Скажімо, в «Карателях» каналу «НТВ» ветеран Іван Якимов розповідає про свого друга Сухомлинського з Полтавської області, якого «всім взводом» відмовляли ходити в західноукраїнське село зі зброєю, проте він пішов, сказавши, «вони свої, українці». Сухомлинського вбили. «Нам были непонятны действия этих бандеровцев», – каже Якимов. І справді, – підхоплює його слова закадровий голос, –

Типові зразки російської пропаганди:

«Украинский национализм: невыученные уроки», 2007

«Украина. Голод 1933. Невыученные уроки», 2008

«Украина. Повторение пройденного», 2008

«Украина юбилейная. Битва за историю», 2009

«Украина – ненька, матушка – Россия», 2009

«Каратели», 2009

«Убить русского в себе», 2009

зрозуміти бандерівців було важко. Далі, власне, йде історія про їхні «звірства», подробиці яких старанно перелічуються. Полковник КДБ у відставці Георгій Санніков по-бароковому налізує звірства: «Вогнать через задний проход несколько бутылок, пока человек не умрет, посадить на кол, разорвать деревьями, отрезать язык, бросить в колодец».

«Поганий», але непізнаний українець-бандерівець репрезентується насамперед через його жорстокість. Причому ця його риса в уяві російських телевізійних дослідників набувається у досить химерний спосіб. У «Карателі» історія «поганих» українців починається... в Намібії, де капітан Пауль Еміль фон Леттов-Форбек придумав «диверсійну боротьбу за допомогою туземного населення». Його метод підхопив Теодор фон Хіппель, який згодом доповнив метод Форбека «повною відмовою від будь-яких гуманітарних, моральних обмежень у методах війни». Вже в нацистській Німеччині Хіппель сформував полк «Бранденбург», у складі якого був український батальйон «Нахтігаль». І ось українців «в спеціальних тренувальних лагерьх обучали военным навыкам, тоже необычным, и совсем не таким, какие преподавались собственным солдатам». Але про які саме спеціальні навички йдеться? Може, це якесь вуду? Автори не уточнюють, і весь технічний бік справи залишається за кадром.

Не наближаються до відгадки жорстокості бандерівців і в інших фільмах. Тому обходяться звичними радянськими кліше, які в картині «Україна юбилейная. Битва за историю» озвучив мешканець волинських Сарн Володимир Терещенко: «жажда крови, звериная натура человека».

Власне, це також версія. Згідно з нею, бандерівці не були людьми. Радянська пропаганда часто описувала їх як нелюдів, вурдалаків, перевертнів, власне істот проміжних між світом людей та світом тварин. Суть «прикордонної» природи бандерівців, галичан, «поганих» українців у тому, щоб цілком не належати жодному зі світів і водночас зберігати здатність легкого пере-

ходу межі між ними. Бандерівець може бути ким завгодно, проте він усюди чужий.

У фільмах саме це стає головним критерієм для розуміння «поганого» українця. Тому він завше подається через постать зрадника. Власне, зрадник і є тією істотою, яка з легкістю переходить з одного світу в інший. Зрештою, саме зрадливість є головним критерієм для визначення галичан, за версією Дмитра Табачника. Описуючи вбивство графа Потоцького у фільмі «Убить русского в себе», Табачник зазначає, що його вбивцею був студент, якому Потоцький допоміг вступити до університету, де той учився за державний кошт. Мовляв, така ось дяка.

АВТОРИ ПРОПАГАНДИ ЧАСТО СУПЕРЕЧАТЬ ОДНЕ ОДНОМУ, ПРОПОНУЮЧИ ВЗАЄМОВИКЛЮЧНИЙ ВИКЛАД І ТРАКТУВАННЯ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ

Описана природа галичина сформувалася під впливом Австро-Угорщини, Німеччини та Польщі. Автори різних картин висувають суперечливі версії того, як це сталося. У фільмі каналу «Россия» «Украинский национализм: невыученные уроки» такий собі журналіст Юрій Козлов просто констатує: «Галичина – не Украина, галицийские националисты – не украинцы, потому что за 600 лет они превратились из православных в униатов, за период пребывания в Австро-Венгрии превратились в националистов». Він говорить про націоналістів, ніби справді йдеться про якихось потвор.

Журналістка Вера Кузьміна, яка взагалі заперечує існування українців як окремого народу, твердить, ніби українці були створені загадковим методом убивства «русского в себе». Вона описує технологію «вбивства», яка полягає в простому конструюванні українців: вигадання мови, звичаїв. Щоправда, Кузьміна так до кінця й не може визначитися, хто ж придумав українців. Сердешна розривається між Шевченком, Донцовим та німецьким офіцером Марком Гоф-

маном. Зрештою зупиняється на постаті єврея Александра Парвуса, який привіз Леніна до Росії в запломбованому вагоні, а вже Ленін з іншим більшовиками цілком легітимізував неіснуючий народ.

ФРАНКЕНШТЕЙНА ЗАМОВЛЯЛИ?

Прикордонна сутність «поганого» українця передбачає також, що він фактично не має ідентичності. Перебуваючи у стані постійної готовності змінити форму, він легко піддається чужим впливам. Тому націоналістів насправді створили німці, австрійці та поляки – тут версії різняться, залежно від кон'юнктури. Як пафосно говорить Кузьміна: «В Австро-Венгрии, Германии [...] прекрасно понимали, какие последствия будут у этой, на первый взгляд, невинной забавы – убить русского в себе». Себто творення «поганого» українця як істоти засадничо межової відбулося волею, умовно кажучи, німців. Німці навчили бандерівців таємничих технологій війни, німці скерували своє творіння проти росіян. Мета всього «німецького» про-

екту, стверджує та сама Кузьміна, вбити саму Росію.

За подібним сценарієм відбувається й творення сучасних «поганих» українців, до складу яких потрапив насамперед Віктор Ющенко. Михайл Леонтьєв в «Оранжевих дєтях Третього Рейха» розповідає, що колишнього українського президента створили німецькі нацисти, звісно, не прямо, хоча в програмі достатньо розводяться про перебування батька Ющенко в німецькому концтаборі, а опосередковано – через Катерину Чумаченко, яка прибула до України підготовлена «колективом, сплеченим единой идеей [...] прав человека и освобождения поработенных народов, идей, у истоков которой стояли такие люди, как гаупштурмфюрер Лев Силенко, нацистско-бандеровский генерал Павло Шандрук, американо-бандеровский идеолог Лев Добрянски». Тут і до «жыдобандеровцев» недалеко...

Загалом автори кожного з цих фільмів марять по-своєму. Вони часто суперечать одне одному, пропонуючи взаємовиключний виклад і трактування історичних подій. На якийсь чорний анекдот тут перетворюється кількість жертв «поганих» українців. У фільмі «Каратели» стверджується, що «от рук местных националистов погибли 60 тысяч мирных украинцев», у фільмі «Украинский национализм. Невыученные уроки» кажуть, що «в период 1941–1956 годов члены ОУН и УПА убили не менее 400 тысяч человек», проте апогею цифра досягає в Міхаїла Леонтьєва: «На территории Украины в годы войны оккупационными войсками и их украинскими союзниками было уничтожено 3 млн 256 тыс. мирных жителей, из них 75 тыс. детей. Общее количество жертв ОУН-УПА трудно поддается подсчету, минимальная цифра – 300 тыс. человек».

Проте кожен із цих фільмів по-своєму «правдивий». І правду варто шукати не лише в очевидних із політичного погляду завданнях – створити ілюзію розколу України, підіграти комусь на виборах, зрештою, дискредитувати українську ідею. Фільми цілком характеризують їхніх творців, а ще вони характеризують Росію загалом. Гірка правда криється в готовності позиціонувати Іншого, в цьому разі українця, галичанина, бандерівця як своєрідного людинозвіра, чудовиська, створеного новітнім німецьким доктором Франкенштейном. І яке обов'язково має бути знищене. Найгірше, що «хороші», з погляду росіян, українці долучаються до такої позиції, а подекуди навіть формують її. ■

Зустрічайте! Дивовижні знижки!

159грн
Нова ціна

266грн
Стара ціна

КАНЦЕЛЯРСЬКИЙ НАБІР
"ЗЕЛЕНІ ЧОЛОВІЧКИ"

599грн
Нова ціна

1299грн
Стара ціна

ВІБРО-АКУСТИЧНА
КОЛОНКА «I-mu T2»

259грн
Нова ціна

453грн
Стара ціна

КОМП'ЮТЕРНА
МИША "ЗЕБРА"

199грн
Нова ціна

279грн
Стара ціна

ВЕБ КАМЕРА
"КІНО"

159грн
Нова ціна

259грн
Стара ціна

СУМКА-РАДІО
"ДИСКО"

359грн
Нова ціна

485грн
Стара ціна

БУДИЛЬНИК ЩО
ТІКАЄ "Clocky"

299грн
Нова ціна

498грн
Стара ціна

ТАБУРЕТ "СУШІ"

599грн
Нова ціна

999грн
Стара ціна

USB ХАБ "МОТОР"

Та багато іншого ...

В Інтернет-магазині **NEWTON**
www.chudesa.com.ua
ціни нижчі на 5%!

Адреса магазинів NEWTON:

- ТЦ Галерея подарунків «Новий проїзд» (044) 587-67-09
- ТРЦ «Караван», передкасова зона (044) 207-48-07
- ТРЦ «DREAM TOWN», 2-й поверх (044) 331-47-76
- ТВК «Глобус», 1-ша лінія (044) 371-18-79
- ТРЦ «SKY MALL», передкасова зона гіпермаркету «Ашан» (044) 495-49-76
- Корпоративні та оптові продажі (044) 585-97-29

Друга кров

Воєнна драма Нікити Міхалкова оспівує подвиг радянського солдата в найкращих традиціях голлівудського «ветеранського» кіно

Нікіта Міхалков – режисер, який працює в особливому стилі. Сам він його визначає як «великий». Щоправда, за словами російського метра, він не може сформулювати, що це таке, але може назвати його приклади: «Війна і мир», «Сибірський циркульник». І, звісно, «Стомлені сонцем-2: Предстояння», яка є першою частиною дилогії (друга частина вийде восени). Про те, що ця стрічка – «великий фільм», було заявлено ще до завершення його зйомок, і зараз у нас нарешті з'явилася нагода на власні очі побачити всі ознаки його величчя. Для того щоб помітити деякі з них, необов'язково навіть ходити до кінотеатру, достатньо стежити за новинами – прем'єра в Кремлівському палаці, відвідування зйомок особисто Владіміром Путіним, найбільший бюджет в історії російського кіно. Український політичний бомонд на чолі з Миколою Азаровим уже теж встигли «пропіарити» фільм, відвідавши закриту прем'єру організованим шерогом, незгірш від солдатського строю. Усіх цих «вторинних ознак» не варто недооцінювати – для визначення ролі й місця цього фільму

«Стомлені сонцем-2: Предстояння».
У кінотеатрах України
з 22 квітня

в культурі сучасної Росії вони мають не менше значення, ніж безпосередньо кінематографічний матеріал. До речі, останній, як відомо, викликав чимало критики – за незв'язність оповіді, за безладну акторську гру й за те, що відповідь Спілберговому «Врятувати рядового Раяна» не вдалася (за словами автора, це входило до його намірів). Але «величчя» картини це все не скасовує – епічний розмах там безперечно є. Епічний подвиг рядового радянського солдата оспівано в найкращих традиціях голлівудського «ветеранського» кіно (на кшталт «Рембо-2»): кинутий напризволяще на лінії фронту, зраджений владою і розчарований у ній, проте не в Росії, простий

Анонси 30 квітня, 23.45 — 30 квітня – 3 травня — 1 травня, 20.00

«Довга ніч короткого метражу»

Кінотеатр «Родина» (Одеса, вул. Мечникова, 104)

Добірка фестивалю сформована з найкращих французьких короткометражок, відзначених на міжнародних фестивалях. Затятих кіноманів на шість годин поглине вир фантазії, адже програма рясніє анімаційними та експериментальними стрічками. Фільм Ніколя Анжела «Дніпровський крокодил» оповідає про нестримну забудову Києва, Deus ex machina Венсана Мейрана змальовує комічний

день у житті привокзального фотографа, «Бункер» Мануеля Шапіра глузує із невдалих спроб молодика відмежуватися від жорстокого світу.

«Битва Націй»

Хотинська фортеця (Хотин, вул. Святопокровська, 40а)

У баталіях фестивалю історичної реконструкції середньовіччя братимуть участь понад 50 збірних «армій» зі Східної Європи. Масові повноконтактні бої, справжні військові табори, обладунки і зброя відтворюватимуть дух героїчної епохи. У програмі імпрези ремісничі майстер-класи та виступи ансамблів середньовічного танцю «Фламмея» і «Глорія» (Мінськ), «Джойссанс» (Київ), фолк-колективів Spiritual seasons (Харків), Testamentum terrae (Мінськ), Teufelstanz (Москва).

Pirate Station Ukraine

Міжнародний виставковий центр (Київ, Броварський пр-т, 15)

Організатори найбільшого у світі drum&bass-фестивалю обіцяють влаштувати в Києві театралізоване шоу з каскадерами, піротехнікою та спецефектами. Цього року гратимуть британці John B, Nero, Mc Skibadee, норвежці з Future Pro, австрійський проект Само&

Krooked, Gvozd із Росії. Україну представлятимуть ді-джеї Tapolsky, Sunchase і Switch. Live-виступ влаштують Dirtyphonics (Франція). Доповненням дійства стануть костюмовані шоу та хореографічні постановки.

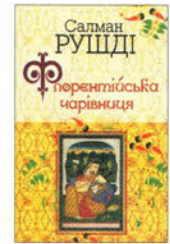
КНИЖКИ

Петер Естерхазі. Жінка.

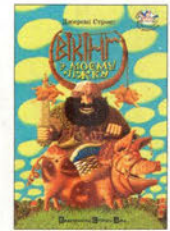
Один із найвідоміших сучасних угорських письменників розповідає про жінку (чи то пак звертається до неї?). Вона кохає, ненавидить, усміхається, телефонує, маскується, бажає, розмірковує, обіцяє, шепоче, пахне. Критики називають Естерхазі постмодерністом, і він не надто пручається цьому визначенню, вправно й іронічно граючись із формою й образами. Це навіть не сюжет про жінку, це її опис. Невідомо, чи йдеться про одну й ту саму жінку, чи про різних, які щоразу стають тією єдиною. Нехай відгадує читач.

Салман Рушді. Флорентійська чарівниця.

Усесвітньо відомий британський письменник індійського походження Салман Рушді, як завше, багатогранний: «Флорентійська чарівниця» – історичний роман, бо події розвиваються в добу Відродження; казковий роман – стиль письма Рушді відносять до так званого магічного реалізму; пригодницький роман, бо сюжет стрімкий і вельми непередбачуваний; і, нарешті, постколоніальний роман, бо як же без цього, коли стикаються філософії Сходу та Заходу?

Джеремі Стронг. Вікінг у моєму ліжку.

Книжка визнаного майстра гумористичної дитячої прози – оповідка про стародавнього вікінга, який внаслідок зсуву часу опинився в сучасній нам Англії та натрапив на готель під «однойменною» назвою. Звісно, ані власники «Вікінга», ані його гості не були готові до зустрічі з таким волохатим і диким відлунням минулого. Відтак наш войовничий герой тепер учиться бути не тільки сучасною, а й чуйною, доброю, вихованою людиною. Батькам юних читачів буде важливим те, що книгу видано на екологічно чистому папері.

радянський патріот власною кров'ю і героїзмом рятує нас («нащадків») від світового зла. В центрі сюжету – батальйон, сформований зі злочинців (поміж яких і заарештований у першій серії Котов). Війна – їхній єдиний шанс засвідчити батьківщині свою любов. Товариш Сталін далекий від народу (це – «елемент критики»). Але значно важливіше, що на боці патріотів – сам Господь Бог, який щедро обдаровує їх епічними чудесами. Окремо для шанувальників «Стомлених сонцем-1»: із цим фільмом його друга серія практично не має нічого спільного.

Олександра Киричук

3 травня, 18.00

Сіґуте Ах**Книгарня «Є»
(Київ, вул. Лисенка, 3)**

Художниця з Литви розповідь про мистецтво та видавничу справу цієї країни. Сіґуте Ах присвятила свою творчість казці: вона малює листівки та ілюструє дитячі видання. Її майстерня Menų valty («Човники мистецтва») завжди відкрита для дітлахів, їхніх батьків та вчителів. Сіґуте є постійною учасницею литовських та закордонних виставок, переможницею численних конкурсів художнього оформлення книжок. За словами поціновувачів, усі роботи

мисткині сповнені світла, легкості й дитинства, що ніколи не минає.

1–4 травня

«Флюгери Львова»**Дворик Львівської ратуші,
Львівська філармонія
(Львів, пл. Ринок,
вул. Чайковського, 7)**

Етно-джазовий фестиваль розпочнеться спецпроектами, поміж яких «Амстердам» Юрка Іздрика та «Морські шанти» (пісні моряків) у виконанні польського Port Przemysl. У неділю – вже традиційне «Прокидання з Мертвим півнем» та етнічна музика від гуцульської капели «Бай» і польсько-українського гурту Śaśi Vorba. Будуть представлені й цікавинки молодого джазу: Free Breath, New Trio, ShockolaD. А на завершення – концерт львівських «патріархів» Dzyga Jazz Quartet.

До 16 вересня

**«Сексуальність
і трансцендентність»****PinchukArtCentre
(Київ, вул. Велика
Васильківська/Басейна 1/3-2)**

Міжнародна виставка представляє 150 авторських робіт від 19 найвідоміших художників нашого часу. Це нові витвори британського скульптора Аніша Капура, московської групи «АЕС+Ф», фотографа Сінді Шерман (США), скандинавських художників Елмґріна та Драґсета, світова прем'єра монументальної скульптури Джефа Кунса «Кульковий кролик». По-новому осмислені роботи Пола МакКарти, Річарда Принса, Бориса Михайлова й Такаші Мураками. Концепція виставки фокусується на сексуальності й трансцендентності як центральних темах сучасного мистецтва.

Луна тисячоліть

Сирія – країна, де люди до сьогодні говорять мовою Ісуса Христа

Автор:
Міла
Тешаєва

Фото автора

Відверто кажучи, я трохи побоювалася поїздки до Сирії, все-таки ісламська країна з яскраво вираженою нелюбов'ю до прогресивного капіталізму... Побоювання розвіялися в мить, коли на вулиці я потягнулася по апельсин на дереві і з десяток сирійців одразу кинулися на допомогу, причому цілком безкорисливо. Безкорисливість сирійців переслідувала мене всю поїздку: в Дамаску мене частували кавою, в Пальмірі вручили в подарунок повний кульок фініків, а на вулиці Алеппо обсипали з голови до ніг пелюстками троянд місцеві хлопчачки.

ДАМАСК

У перші хвилини столиця Сирії, скажемо відверто, не викликає

захоплення. Сірібетонні будинки, облуптані дротами, метушня на вулицях, суворий погляд президента з плакатів на кожному розі... Й незмінні корки – за населення в п'ять мільйонів мрії городян про метро розбиваються об заборони археологів. Куди не копни – наштовхнешся на культурний шар, містові ні більше ні менше 7 тис. років!

Атмосфера змінюється в старому Дамаску, або, як його називають араби, – Медіні («місто» арабською – **Ред.**). Блукати його лабіринтами хочеться нескінченно, прилипаючи до блискучих вітрин ювелірних крамниць, заходячи на філіжанку міцної кави з кардамоном у затишне кафе... Тут, на вулиці Прямій, апостол Павло прозрів фізично

й духовно, почавши свій шлях проповідника. А за рогом – кав'ярня, де з часів халіфів і до цих пір збираються люди послухати оповідачів епічних балад, чий розповіді й лягли в основу казок «Тисячі й однієї ночі». Але особисто мені найунікальнішим місцем здалася стародавня мечеть Омейядів, де мирно сусідають християни і мусульмани.

Окрема тема дослідження Дамаска – ресторани, часто добре замасковані за непримітними дверима. Потрапляючи до них, ви опинитеся в квітучому саду з мармуровими фонтанами та дивовижними птахами. Вечорами тут складно знайти вільні місця: за негласним законом, чоловік зобов'язаний вечорами виводити дружину «в світ», по-

части щоб урізноманітнити її життя, адже в більшості своїй сирійки не працюють. Утім, працювати їм не забороняють – тутешні жінки самі вважають за краще займатися споконвічно жіночими справами і, як кажуть, відчувають себе при цьому чудово. «Жінка – це королева!» – саме так ставляться до представниць прекрасної половини людства сирійські чоловіки. Принаймні не втомлюються про це говорити й скаржитися на море своїх обов'язків і брак прав.

Загалом Сирія країна світська, й жінок під паранджею в містах зустрінеш нечасто, але здебільшого сирійки одягаються не яскраво. При цьому з-під рукава скромної сукні часто по-

ПРИДОРОЖНІЙ СЕРВІС.
У кав'ярні «Багдад» на трасі Дамаск – Пальміра

ТРАНСПОРТ СХОДУ.

блискують із десяток масивних золотих браслетів – саме кількостю золота тут і визначається ошатність. Власниці скарбів не бояться ходити самі ночами – жінку тут не скривдить навіть запеклий злочинець, і, як стверджують місцеві жителі, Сирія є

однією з найбезпечніших країн у світі. Тут практично немає крадіжок, люди не бояться залишати на ніч незачинені автомобілі. Більше того – часом навіть ювелірні магазинчики замикають лише на замок, що називається, від чесних людей. »

МАНДРІВНИКОВІ НА ЗАМІТКУ

Зменшити витрати на дзвінки в роумінгу можна, скориставшись послугою TravelSIM. Вона працює в 183 країнах світу і в 71 з них передбачає безплатні вхідні дзвінки. У 116 країнах світу вихідні дзвінки стартують від \$0,39 за хвилину. Ціни на стартові пакети TravelSIM доступні: мінімальний стартпакет «Проба» з \$5 на балансі коштує \$14. Вартість «Еліт» зі \$100 на рахунок становить – \$109. При цьому замовлений «Еліт» безплатно доставлять абонентів у будь-яку точку України, а також запропонують обрати такий номер, який йому сподобається. Послуга TravelSIM має й багато інших переваг: відсутність абонплати і плати за з'єднання, безкоштовна деталізація дзвінків Online, GPRS-інтернет. Абоненти також можуть заробляти бонусні милі за кожну хвилину розмов, для чого необхідно зареєструватися і стати учасником програм лояльності авіакомпаній – «Панорама клуб» від МАУ або «Меридіан» від «Аеросвіту».

Незмінний атрибут усіх ресторанів – кальян, він же наргіле. Сирійці по-східному неметушливі, й уже з самого ранку в традиційних кафе можна спостерігати неквапливу чоловічу бесіду під наргіле та нарди. За час перебування в Дамаску ми перепробували всі сорти тютюну, переходячи з однієї кав'ярні до іншої, але, мабуть, найромантичніше місце й час для наргіле – захід сонця на горі Касьон, звідки все місто видно як на долоні.

АЛЕППО

Шлях із Дамаска в Алеппо, друге за величиною місто Сирії, його ще називають північною столицею, лежить через невеликі міста. В деякі з них варто зазирнути, наприклад, Малула – єдине місце на Землі, де люди до цих пір говорять арамейською мовою – мовою Ісуса Христа. За переказами, її сюди принесла перша християнська свята Фекла. Коли дівчина втікала від римлян, які її переслідували, скеля розступилася й сховала її. До монастиря, де вона похована, стікається багато прочан, і біля келії можна побачити чимало милиць, залишених зці-

леними. В століття комп'ютерних чудес складно повірити в дива небесні, але особливу енергетику цього місця відчули всі. Особливо після того, як священник прочитав нам молитву арамейською мовою. Чи то стіни храму створюють особливу акустику, чи то звуки особливі, але відчуття, коли вслухаєшся в ці стародавні слова, просто неймовірні. Приводить до тьми скляночка терпкого вина, яким щедро частують у монастирській лавці.

Варто було присісти за чашкою кави в старовинному Вірменському кварталі, й ми вже обговорюємо новини України з місцевим лікарем, випускником Київського університету. Не в змозі розлучитися з «братами-українцями», він ще довго водить нас закутками кварталу, показуючи відомі тільки місцевим таємниці міста. В більшості старовинних будинків розташовані дорогі готелі та ресторани, але всередині все залишилося як раніше: інкрустовані перламутром дзеркала, мармурові фонтани, фрески на стінах, проте найцікавіше – підвали з потаємними ходами, що ведуть до цитаделі. Найко-

лоритніше місце в Алеппо – старовинний ринок. Лабіринти його золотих і килимових рядів тягнуться більше ніж на десять кілометрів, у них можна провести не один день, вибираючи покупки. Час тут ніби зупинився: товари з одного кінця ринку в інший доставляють на віслучку, за допомогою ручних прялок тчуть килими, навіть караван-сараї, в яких колись зупинялися торговці з Тегерана й Бухари, як і раніше, чекають на гостей... Призупиніться на хвилику біля якоїсь лавки, й вас уже ведуть досередини під білі рученьки, посадивши на подушки, напувають кавою, розпитують про здоров'я мами-тата й інших родичів і лише після цього пропонують

МЕЛОДІЇ СИРІЇ. Музиканти з поваги до слухачів навіть у спеку вдягнуті у темні костюми

ВАРТО ПОБАЧИТИ
Висячі сади Семіраміді неподалік Дамаска – шедевр архітектури й паркового мистецтва, одне зі славнозвісних Семи чудес світу.

Малула – містечко на шляху з Дамаска в Алеппо, де люди й досі розмовляють арамейською – мовою Ісуса Христа.

Мавзолей Салах ад Діна (Саладіна), найзнаменитішого мусульманського султана, розташований у старій частині Дамаска.

Східний базар в місті Алеппо – колоритні лабіринти килимів, мідного посуду, антикваріату

щось «тільки для вас». Приємно, звичайно, усвідомлювати свою ексклюзивність, головне при цьому не забувати, що сирійців вважають найкращими торговцями в світі... Йї собівартість може бути завищена вдвічі, а то й утричі. В подяку за покупку вам обов'язково подарують що-небудь на пам'ять: строкату шийну хустку, миленьке намисто, пакет фініків або кульок дуже смачних булочок.

ПАЛЬМІРА

Від Дамаска до Пальміри лише три години на авто. Через деякий час пустеля змінює нескінченні базари, йї тільки зрідка видно оазу або чорні шатра бедуїнів, котрі якимось дивом живають тут. Ближче до Пальміри бедуїни множаться, можливо, тому головний номер місцевих ресторанів – делікатеси бедуїнської кухні, а сувенірні крамниці набиті прикрасами жінок-дикунок із пустелі.

Пальміра особливо гарна вночі: колони, храми, фортеця на горі в дивному світлі ліхтарів, тільки ти й вічність. Поселитися можна просто біля стародавнього міста в старовинному го-

ДАХИ АЛЕППО. Сучасна забудова древнього міста: суцільні супутникові тарелі й сонячні батареї

Як дістатися

Отримати сирійську візу просто за умови, що у вас у паспорті немає ізраїльської. Прямі рейси Київ – Дамаск – \$450. В країні можна недорого взяти напрокат машину з водієм чи без, або шукати пригод на рейсових автобусах

телі «Зенобія», в якому довго жила Агата Крісті, написавши тут свій «Східний Експрес». Історія готелю нагадує романи самої Крісті: господиня, англійська баронеса, відправила на той світ свого чоловіка, щоб возз'єднатися з коханим, місцевим бедуїном. Самі розумієте, як нам спалося після таких розповідей.

Автобус знову мчить у Дамаск, звідки цього вечора ми повинні вилетіти додому. Притихлі й трохи сумні від розставання з

країною, ми дивимось, як за вікном миготять пейзажі пустелі. Але видно, аби остаточно прив'язати до себе, на прощання Сирія приготувала нам ще один подарунок. Заїхавши в бедуїнську кав'ярню, ми почули містичну мелодію кави. Насипавши жменю зерен у дерев'яну ступу, бедуїн узяв у руки дерев'яну палицю, і... в напівтемряві західного сонця почала звучати зачарована музика, Прекрасна й давня, як сама Сирія. ■

Життя одне. Живи!
Феєрія
мандрів

Туризм. Відпочинок. Екскурсії. Авіаквитки.
Україна. Європа. Увесь світ!

м. Київ, вул. Гайцана, 8/9, © Арсенальна
тел.: (044) 501 01 82/83, 583 05 20
www.feerie.com.ua

№ ДТАУ АВ № 00121 від 14.02.2006

ПРО ГЕНЕТИКУ

У 28 містах Іспанії відбулися маніфестації на підтримку судді Бальтасара Гарсона, який послідовно розслідує злочини режиму Франко. У них взяли участь відомі політики, родичі жертв франкізму, актори, літератори, режисери, зокрема й славетний Педро Альмодовар. Маніфестанти вшанували хвилиною мовчання пам'ять жертв франкістського режиму й вимагали скасування Закону про амністію. І через 73 роки їм болять. «Дивись на це як на живопис», – закликали знайомі віденці на експозиції акварелей Гітлера. «Розслабся, це прикольно», – втрили друзі-мистецтвознавці на виставці «ВождеЛеніє» в Українському домі. А я не можу. Щось там за сіло на маргінесі й не відпускає. Щось на генному рівні. ■

Олена
Чекан

ПРАВНУКИ ПОГАНІ

«Де ваші слов'янські оплески?! А де ваші слов'янські овації?!» – припрошували змерзлих глядачів реагувати на нудний перелік спонсорів та покровителів відкриття сезону фестивалю «Київська Русь» у с. Копачів на Обухівщині. Фестиваль відбувається втретє й спирається на призабуту теорію про «спільну колиску» трьох народів. Освітали «катарсис єднання» заступник міністра культури Ольга Бенч та Богдан Ступка – Тарас Бульба і Богдан Хмельницький в одній персоні. А неподалік помпезний споруд відновлюваного київського дитинця, чи то пак «кремля», у вікнах покинутої хати дивилися сумні очі репродукцій шевченкових мальовидел. Богдане, Богдане... ■

Роман
Кабачій

МРІЯ РАДЯНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ

Нещодавно один поляк додив мені, що серед його знайомих тільки ті, хто з України, мають кілька талантів водночас. «Спитаєш людину, а вона не тільки малює, а ще й музичну школу закінчила. І танцями займається! А за професією юрист. Або економіст. У нас такого не буває. Якщо людина навчалася в музичній школі, то вона потім точно стане музикантом». З моїх колег по музичній школі, здається, жоден не пішов до музучилища. При цьому дехто з них справді непогано малює. Звісно, не маючи з цього жодного зиску. Чи то здійснилася мрія радянських педагогів про всебічно обдаровано дитину, чи то ми просто діти своєї України – прекрасної і непулячої. ■

Вікторія
Герасимчук

Дмитро
Губенко

Ігор
Кручик

Таня
Овчар

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС

Услід за відео- та компакт-касетами ще один носій інформації, який був символом науково-технічного прогресу наприкінці минулого століття, відходить у минуле. Японська компанія Sony оголосила про припинення з весни наступного року виробництва флопідисків – через 30 років після того, яка саме вона першою вивела на ринок дискету. Прогрес невблаганно прибирає з ринку технології, з яких починалося знайомство мого покоління з комп'ютерною технікою, замінюючи їх швидшими та потужнішими (як-от флеш-пам'ять). Жалю, однак, немає. Я особисто не користувався дискетами з року, мабуть, 2004-го. Який носій інформації зникне наступним? ■

МОСТИ У МАЙБУТТЯ

«У Києві знімуть фільм про Тараса Бульбу з Жераром Депардье». «Знову видаватимуть кредити на житло». «Нерухомість стрімко подешевшає». Начебто ось такі добрі вісті над усе й люблять глядачі й читачі? Та ні, їм віддаємо перевагу ми, журналісти. Бо простіше подати як новину те, що наразі є лише надією. Або черговою саморекламною обіцяною-цяцянкою політиків, мистців, підприємців, професійних балакунів. «У Києві буде два нових мости через Дніпро!» – колись навипередки обіцяли міністр транспорту і мер столиці. Ці обіцянки крутилися як суперважлива новина по телеканалах, радіо, в газетах. Буде – і де? Де тепер і високоповажні обіцяльнички? І невідомо, чи добудують хоч один із тих мостів узагалі. ■

ГОТУЄМОСЯ ДО ШКОЛИ

Коли я йшла в перший клас, тато мені наспівував: «Перший раз у перший клас», а я співала російську пісеньку «Учат в школе...» Минуло немало-небагато часу, і знову «перший раз у перший клас», тільки тепер іде внук мого батька. Діда вже немає, тож пісеньку наспівуватиму я. Зв'язок поколінь. Коли я йшла до школи, також була співбесіда, тільки цьому ми, діти, не надавали жодного значення, як-от тепер мій син на це не зважає, а я хвилююся, щоб усе там було добре. Знаю, що так і буде, та все ж серце стукає частіше. А що буде Першого вересня – напевно, ревітиму... Звісно, від щастя. І дай Боже дожити до першого дзвоника внуків та правнуків. ■

**Взяв з собою за кордон
Свій мобільний телефон?
і ДЗВОНИТИ будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСіМ!!**

Тарифи

- безкоштовні вхідні у 71 країні
- у 119 країнах вихідні дзвінки у межах \$0,39-\$1,00
- GPRS-інтернет від \$0,57 за 100 Kb
- абонплата відсутня
- плата за з'єднання відсутня

Зручність

- ТревелСімка працює у 183 країнах
- незмінний балтійський номер, що стає відомим до поїздки
- номер зберігається безстроково
- можливість приймати вхідні дзвінки на Ваш український номер
- зручні цілодобові тарифи

Додатково

- безкоштовна деталізація витрат Online
- "ТревелФакс": окремий балтійський номер для прийому fax2email
- "Експрес-Звіт": можливість перегляду Ваших витрат на екрані телефону
- "Локатор": можливість перегляду місцезнаходження абонента на карті
- "Переказ Коштів"
- "Передзвоніть Мені"
- "ТревелКурс": можливість дізнатися курс поповнення ТревелСімки з телефону
- "Мобільне Поповнення": просте поповнення ТревелСімки з телефону під час подорожі без використання комп'ютера, не потребує Інтернет-доступу
- "Мобільний Перекладач"
- "ТревелГолос": голосові повідомлення автоматично пересилаються на Вашу е-пошту
- бонуси в програмах лояльності "Панорама" (МАУ) і "Меридіан" (Аеросвіт)

Продукція

- стартовий пакет містить: ТревелСімку (за ціною \$9) та зручний для абонента баланс (від \$5)
- вибір гарних номерів
- поповнення будь-яким зручним способом
- безкоштовна доставка по Україні при замовленні продукції на суму від \$100

Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австрія	0,55	0,00	Італія	0,59	0,00	Туніс	0,75	0,25
Бельгія	0,65	0,00	Кіпр	0,39	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Латвія, Литва	0,55	0,00	Угорщина	0,65	0,00
Велика Британія	0,59	0,00	Німеччина	0,59	0,00	Фінляндія	0,55	0,00
Греція	0,65	0,00	ОАЕ	0,65	0,00	Франція	0,59	0,00
Грузія	0,55	0,00	Польща	0,59	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Росія	0,45	0,00	Чехія	0,55	0,00
Ізраїль	0,45	0,00	Словаччина	0,55	0,00	Швейцарія	0,69	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Таїланд	0,85	0,25	Швеція	0,59	0,00

Тарифи станом на 15/04/2010 р.

довідка та інформація про точки продажу:
(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001
w.TravelSiM.ua

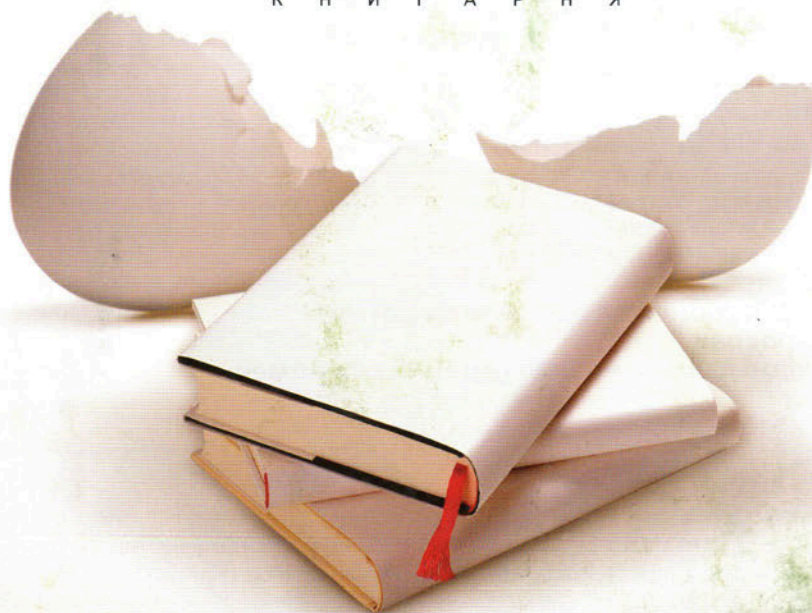
Кращий
дилер
2007

платиновий
партнер
2008

платиновий
партнер
2009

К Н И Г А Р Н Я

**Запрошуємо Вас до нової Книгарні «Є» в Києві
за адресою: просп. Повітрофлотський 33/2**

**Книги українською та іноземними мовами
подарункові видання та альбоми
мапи, атласи, путівники
безкоштовний Wi-Fi
літературні заходи
музика та кіно
канцтовари
листівки
іграшки**